

Ч. 1-2 (156-157) Р. XXXV

Аванґард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДИ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОТ М О ЛОДІ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD - bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE - bimestriel

Revue de jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ

«AVANGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 Bruxelles
tel: 734. 04. 82

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА

Вел. Британія:

KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-Trent, Derby's

Австралія

Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribymong 3032, Vic.

Аргентина

W. Zastavnyj
Soler 5039
Buenos-Aires

Бразилія

Ivan Kuchar

Rua Baia Grande, 146
V. Bela, São Paulo - SP

Редагусе колегія

Головний Редактор — Роман Зварич.

Члени: О. Рожка, Б. Потапенко, А. Лозинський, А.Прядка, І. Зварич

Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський

Редакційне листування й матеріяли

надсилати на адресу Редакції

«AVANGARDE» 136 2nd Ave, New York NY, USA 10003

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1981 РІК

КРАЇНИ

ОДНЕ ЧИСЛО:

РІЧНО:

КРАЇНИ	ОДНЕ ЧИСЛО:	в передплаті	
		до 31.3.81	в післяплаті
ЗСА	дол. 3.00	15.00	дол. 16.50
КАНАДА	дол. 3.50	16.00	дол. 17.50
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст. 1.20	6.00	ф.ст. 6.60
АВСТРАЛІЯ	дол. 2.75	13.50	австр. дол. 15.-
БЕЛЬГІЯ	бфр. 90.00	450.00	бфр. 500.-
ФРАНЦІЯ	ффр. 12.50	60.00	ффр. 66.-
НІМЕЧЧИНА	н.м. 6.00	30.00	н.м. 33.-
АРГЕНТИНА	пезо 5.000	22.000	пезо 25.000
БРАЗІЛІЯ	круз. 40.00	200.-	круз. 220.-

СУМЛІННЯ МОЛОДІ

В 1981-ому році припадає 35 літ від коли появилося перше число «Авангарду» і також від часу відновлення Спілки Української Молоді на чужині. Десять років тому, коли «Авангард» відзначував свій срібний ювілей, читаємо в статті тодішнього Голови ЦУ СУМ — друга мгр. Омеляна Новаля, таке помітне ствердження: «В житті суспільної організації 25 літ це проба життєздатности, а в існуванні журналу це не тільки проба видержки, але це доказ актуальности ідеї яній даний журнал служить.» Під сучасну пору, кожний сумівець може сміливо з гордістю потвердити, що «Авангард» витримав іспит не лише одного покоління, але вже кілька поколінь! «Авангард» — це доказ того, що виховний ідеал СУМ, ідея українського революційного, визвольного націоналізму, героїчний ідеал і дороговказ боротьби за священні права свого народу, — все це досі лишається актуальним. В цьому не маємо ніяких сумнівів.

В противагу по-різному заінспірованих тверджень всяких соціалістів, демо-лібералів, псевдо-демократів, комуністів та всяких інших асиміляторів та плягіаторів чужих ідейних комплексів, в яких бранує найменшої йоти віри у власну Українську Правду, а натомість чужі ідеї про те, що людство це одна гомогенна цілість, що процес «злиття націй» це історична й неминуча закономірність — ХХ-те століття стало незаперечним свідоцтвом невблаганного процесу розвалу імперій та одночасного створення самостійних і суверенних національно-державних потуг. Не технократія і космополітизм але ПОВОРОТ ДО ТРАДИЦІЙ, питомених кожній нації, — це є гасло ХХ-ого століття. Той, хто мильно вірить у фальшиві теорії про «злиття націй», той на ділі змагається за варваризацію людства, за винищення анонімною мішаниною, позбавленою всіх глибинних підстав життя, глибини духа й моралі, що мають свій незаступимий корінь в Нації.

Україна також перейнялася цією національною ідеєю. Більше того, сучасна Нескорена, Воююча Україна — це найвища апотеоза ідеї Нації, бо ж з ядра її народности стихійно вулканить та древня силоміць Нації, що землетрусом революції звалює до дна всі підстави й підпори останньої, проте найлютішої та найжахливішої імперії в історії світу — СССР!

Члени нашої Спілки не менше пройнялися цією національною ідеєю, беручи собі за приклад в житті героїчних воїнів ОУН—УПА типу Бандери, Чуприни, Біласа, Данилишина, Сорони і сотень інших, що на маєстатичному жертовнику Нації віддали своє життя, бо непохитно вірили в Українську Правду і Волю! І коли святнуємо 35-ліття «Авангарду» слід ствердити, що він багато прислужився до того, щоб в сумлінні української молоді на чужині посіяти незримі перлини моралі й духа, чим відзначається Українська Правда і Воля! Кожна сторінка цього найстаршого на чужині журналу для молоді пульсує і дише Україною, ідеєю героїчного християнства та ідеалізму, незримими сиринцями Української Правди і Волі! Слово — «Авангард», — це сумління української молоді!

У своїх зорятих історії, «Авангард» пережив не мало зрушень. Не легио втримати будь-який журнал на довший час в умовах діаспори, серед спустошених кліщів асиміляції. Не раз доводилося переносити редакцію з одного міста в друге. Спочатку редакція була в місті Авґсбурзі, відтам в Мюнхені, згодом в Лондоні, знова в Мюнхені, пізніше в Брюсселі, і остаточно в Нью Йорку. З цими потрібними змінами, редактори також мінялися. Ними були: поет Петро Кізіо, поет Петро Криниця, д-р М. Кушир, поет Леонід Полтава, А. Шульга, Оленка Калинин, Іван Крушельницький, мгр. Володимир Ленин, і мгр. Андрій Гайдамаха. Із цими змінами тратилася, очевидно, організаційно-технічна тяглість, але ніколи не стратилася тяглість ідеї. Це завдяки не лиш редакторам, але численним співробітникам, дописувачам, науковцям, публіцистам, громадським і політичним діячам і, що можливо найголовніше, читачам «Авангарду». Тут необхідно ствердити, що, особливо останніми роками, найбільше прислухався до того, щоб «Авангард» повсячасно виходив, доволітний Голова ЦУ СУМ і теперішній Голова Центральної Виховної Ради СУМ — друг мгр. Омелян Коваль. У своїх зверненнях, листах, і поїздах по світі не раз приходилося йому прямо картати людей за недбайливість і безвідповідальність супроти «Авангарду». Без поважити друга О. Ковалья, що займався також його редагуванням (1969-1978) тяжко уявити, як міг би втриматися «Авангард» по инішній день. Його заслугою є те, що довкола «Авангарду» об'єднався чим-раз ширший гурток дружинників, яким доля «Авангарду» не є байдужою. Тому, друга Омеляна Ковалья можемо уважати духовним опіиуном «Авангарду»!

Теперішня Редакція «Авангарду», яка вповні силадається з молодих вихованців СУМ — дружинників, низько клонить голови перед всіми друзями сеньорами, що доложили всіх своїх зусиль, не щадивши ані часу, ані енергії, на те, щоб «Авангард» став тим, чим він є сьогодні — СУМЛІННЯМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ!

Роман Зварич
Головний Редактор

РОЗОЛЮЦІЯ НА ДОПОВІДІ ВИГОЛОШЕНІ НА 1-їй КОНФЕРЕНЦІЇ СУМ, 1946 р.

Вислухавши доповіді «Завдання української молоді в перспективі визвольної боротьби» та «Українська молодь в історичному аспекті», 1-ша Конференція СУМ на американській окупаційній зоні (в Німеччині) стверджує:

1. Український нарід здобуде собі волю, позбувшись колоніяльної залежності від большевицької імперії — СССР —, лише в Українській Самостійній Соборній Державі.

2. Шлях до здобуття УССД є через національно-визвольний політичний процес, спрямований на звільнення українського народу, впорядкування та закріплення здобутої держави, господарем якої буде український нарід.

3. Вирішальним чинником у здобутті УССД є власні революційні сили — українські народні маси, які спільно з іншими поневоленими большевизмом народами та загроженними від нього, повалять східню тюрму народів, а на руїнах її збудують свої незалежні держави. Зовнішні політичні сили можуть лише сприяти національно-визвольній революції народів на сході Європи.

продовження на стор. 23

СВЯТКУВАННЯ УРОДИН ПАТРІЯРХА В РИМІ

ПАТРІЯРХ ЙОСИФ І
на засланні в Сибірі (1950-рр.)

16 і 17 лютого відбулося в Римі святкування 89-річчя від дня народження Блаженнішого Патріярха Йосифа. Ввечорі 16.2 у навечір'я в залі Українського Католицького Університету вітали Патріярха о. митрат проф. д-р Іван Музичка, Голова Проводу ОУН Ярослав Стецько, о. Протоархимандрит Ізидор Патрило, ЧСВВ, інж. Василь Олеськів від Союзу Українців у Великій Британії, Української Інформаційної Служби, СУМ і Української Видавничої Спілки, проф. П. Зелений від централі українського патріярхального руху УПСО, Михайло Захарчук від ОБВУ у Великій Британії, Богдана Крушельницька від Централі ОУЖ, інж. Т. Гаврих від Т-ва св. Софії, Патріярхального Руху і Пласту, вітали Патріярха о. д-р Р. Мазяр від Малої Семінарії, усі семінаристи, численні Сестри і прибувші гості з різних країн. Многोलіттям і молитвою за Патріярха кінчалася урочистість.

Патріярх подякував окремим словом за побажання і вислови відданости.

Чергового дня при спільній трапезі вітали Блаженнішого Патріярха патріярший архимандрит проф. д-р Іван Хома, м-р Слава Стецько від АБН і заприязнених міжнародних організацій вільних народів, інж. Т. Гаврих від Філії УКУ у Великій Британії. Патріярх звернувся під кінець трапези окремим словом до учасників. Вранці відправлено Богослужби за здоров'я і многоліття Патріярха.

ПОКЛІН В'ЯЗНІВ З ДАЛЕКОГО СИБІРУ

З далекого сибірського заслання, з підполярних льодових районів немов чудом на самі уродини Блаженнішого Патріярха Йосифа пошта принесла листа з теплими й відрадними словами привіту, зміст якого друкуюємо на цьому місці:

Слава Ісусу Христу!

... лютого 1981

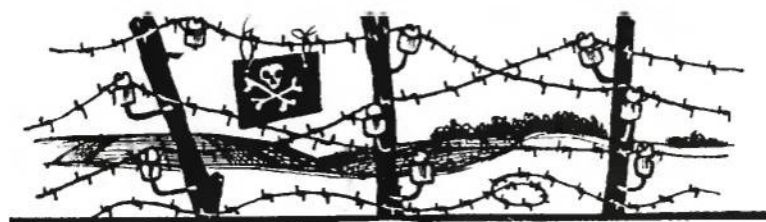
Ваша Святосте!

Сердечною згадкою хочемо переказати соленізантні поздоровлення – засніжене слово, змуфіоноване заметілями, що під самотнім панциром внутрішньої природи непідвладне було летаргічному потьмаренню і залишилося тому по-католицькому палне й по-українськи щире до Вашої Святости.

Пошли, Боже, невичэрпну міць й невтомне довголіття Вашій Святості, щоби вести до завтрашнього майбуття Місіонерську Правду Нашої Церкви!

З глибокою відданістю до Вашої Святости

(Прізвища випускаємо)

ЗА ПРАВДУ, ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ!

Дорогі Подруги і Друзі!

Семафорами нашої діяльності під час 1981-го року будуть річниці й особи, вартості яких допоможуть нам глибше осмислити наші національні ідеали, за які змагається український нарід протягом своєї історії, та за які ведеться затижна боротьба під сучасну пору. Боротьба ця ведеться рівночасно на українських землях, що знаходяться під московсько-большевицькою окупацією, як також всюди там, де знаходяться люди українського роду, які уважають себе невід'ємною частиною української Нації. Боротьба ця ведеться за українську ПРАВДУ, за ВОЛЮ УКРАЇНИ, тобто за історичне і природне право українського народу жити вільним і від нікого незалежним життям у своїй власній національній державі, бо тільки така держава може забезпечити йому вільний розвиток, соціальну справедливість і волю.

Спілка Української Молоді, яка постала на українських землях безпосередньо після Визвольних Змагань 1918—20-тих років, як їх пряме продовження і ставила собі за завдання активною участю тодішньої української молоді змагатись за повернення втраченої державности, і яка відновила свою діяльність на чужині з метою допомагати цій визвольній боротьбі, свою програму у змістовила у початковій гаслі «БОГ І УКРАЇНА!». Тим самим вона визнала себе інтегральною частиною Великого Українського Народу, всеціло включила себе в усі процеси його життя, а особливо, в його змагання і боротьбу за найвищі Ідеали.

Оскільки ця боротьба ще не закінчилася нашою перемогою і вимагає дальших великих зусиль цілоти українського народу, Центральна Управа Спілки Української Молоді прийняла як цюгорічне гасло-клич, — «ЗА ПРАВДУ, ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ!», яке даватиме унапрявлення праці у всіх ділянках всіх клітин і загалу членства Спілки Української Молоді в цілому світі протягом цілого року. Рівночасно рішено в цьому році особливо відзначити:

- 40-Річчя Акту 30-го Червня — Відновлення Української Державности,
- 35-річчя відновлення СУМ на чужині,
- 125-річчя народин Івана Франка,
- 110-річчя народин Лесі Українки.

Відмічуючи 40-річчя Акту 30-го Червня, яким було відновлено існування української держави, ми хочемо ще раз вказати, що українська ПРАВДА може здійснитись лише у власній державі, бо за словами нашого національного пророка Тараса Шевченка тільки:

»В своїй хаті, своя правда і сила й воля«.

Відміченням 35-річчя відновлення Спілки Української Молоді на чужині ми хочемо пригадати нашому членству наші основні завдання, які ми собі поставили у відношення до найвищої ПРАВДИ — БОГА і супроти нашої Батьківщини УКРАЇНИ.

А з проводу 125-річчя з дня народин нашого великого мислителя-письменника Івана Франка хочемо пригадати внеслі ідеали нашого життя, які він висловив в своїй поемі «Мойсей» такими словами:

«Все, що мав у життю, він віддав
Для одної ідеї,
І горів, і яснів і страждав,
І трудився для неї».

Це його ідея визволення, про що він сам говорить «щоб на волю спровадити рабів, щоб з рабів тих зробити народ по-Божому образу і подобию». Згадуючи Лесю Українку з нагоди 110-річчя її народин, хочемо вказати на її слова, що в трудні хвилини наших змагань треба мати силу волі і віри, «проти надії сподіватись», треба вірити в перемогу Правди, та хто любить свою правду, мусить її боронити.

АКТ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ 30-ГО ЧЕРВНЯ 1941 р.

Сорок років тому у вирі воєнних подій український нарід задонументував перед чужими займанцями свою непохитну волю до державно-творчого життя української Нації. 40 років тому український нарід заявив, що дорожить IV-им Універсалом і тим самим протиставив Актом 30-го Червня свої духові непроминальні вартості Української Правди, до ворожих вартостей большевизму і нацизму. Україна була тоді єдиною в світі нацією, яка не впала на коліна перед загарбниками, як це зробила Франція Петена, але виразно відкинула ультиматум нацистської Німеччини уступити і відкликати історичний Акт. Цей Акт вкрився кров'ю синів і дочок українського народу, бо він був тим світлим ідеалом, за який сотні років лилася українська кров — це був ідеал влади Нації в своїх етнографічних межах у власній державній формі.

Акт 30-го червня був явним викликом Москві, бо він підірвав її наклепницьку пропаганду про вислужництво українського народу перед нацистським фюрером, волелюбному світові явно показав, що веде боротьбу на два фронти — проти червоної Москви і проти ненависного німецького загарбника. «Свобода народам — Свобода людині» стало гаслом волелюбних народів об'єднуватися і боротися під цим знаменом за розвал червоної імперії і німецької тиранії. А дійовим чинником цих подій була ОУН, колиска державних Героїв, яких не лякала смерть, тортури, ані жертви в обличчі потреб української Нації.

Цього року минає 40 літ відколи з Львівської радіостанції ім. пол. Є. Коновальця пролунали знаменні слова Акту Віднови Української Державности і проголошення нового українського Державного Правління на чолі з Ярославом Стецьком. Два місяці перед цими подіями — 30-го квітня 1941-го року Гітлер визначив 22-го червня як день нападу на СРСР. А в майже тому самому часі перейняті долею своєї Батьківщини, видатні члени ОУН радилися в Кракові під проводом Степана Бандери про хід їхньої дальшої боротьби під час буремних подій другої світової війни. І падали рішення:

— «ОУН використає війну з СРСР для розгорнення боротьби за українську самостійну Державу, для прискорення її здобуття...»

— «На звільнених від московсько-большевицької окупації частинах

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО

Голова Українського Державного Правління у Львові

української землі, не ждучи ні на що, ОУН проголосує відбудову Української Держави, встановлює владу, яка має організувати державне життя в усіх ділянках та керувати ним...»

Для виконання цих завдань в Україну вирушило понад 6.000 членів ОУН трьома похідними групами під проводом видатних провідників-революціонерів, які свою школу відбули у польській тюрмі за діяльність в оборні українського поневоленого народу. Ранком 30-го червня до Львова увійшла сотня Романа Шухевича, а в скорому часі і одна з похідних груп. Москалі, які відступали під сильним тиском німців залишили по собі жорстокі сліди їхнього варварства. Львівські тюрми були переповнені жорстоко катованими трупами українських патріотів. Між ними лежав і брат Тараса Чупринки-Шухевича Юрій.

Ярослав Стецько, з доручення Провідника ОУН Степана Бандери, скликав Загальні Збори українських громадян у Львові і там в урочистій тиші, в присутності зворушених представників, відчитав Проголошення Відновлення Української Державности, яке звучило:

«1. Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголосує відновлення Української Державности»

нави, за яку покляли свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її творця і вондзя Євгена Коновальця вела в останніх десятиліттях кривавого московсько-більшевицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, визнає увесь український народ не сласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Суверенна Українська Влада.

Суверенна Українська Влада запевнить українському народові лад і порядок, всесторонній розвиток усіх його сил та задоволення його потреб.

2. На західних землях України твориться Українська Влада, — яка підпорядкується українському національному урядові, що створиться у столиці України — Києві.

Українська національно-революційна Армія, що твориться на українській землі, боротиметься далі проти московської окупації за Суверенну Соборну Державу і новий, справедливий лад у цілому світі.

Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава!

Хай живе Організація Українських Націоналістів.

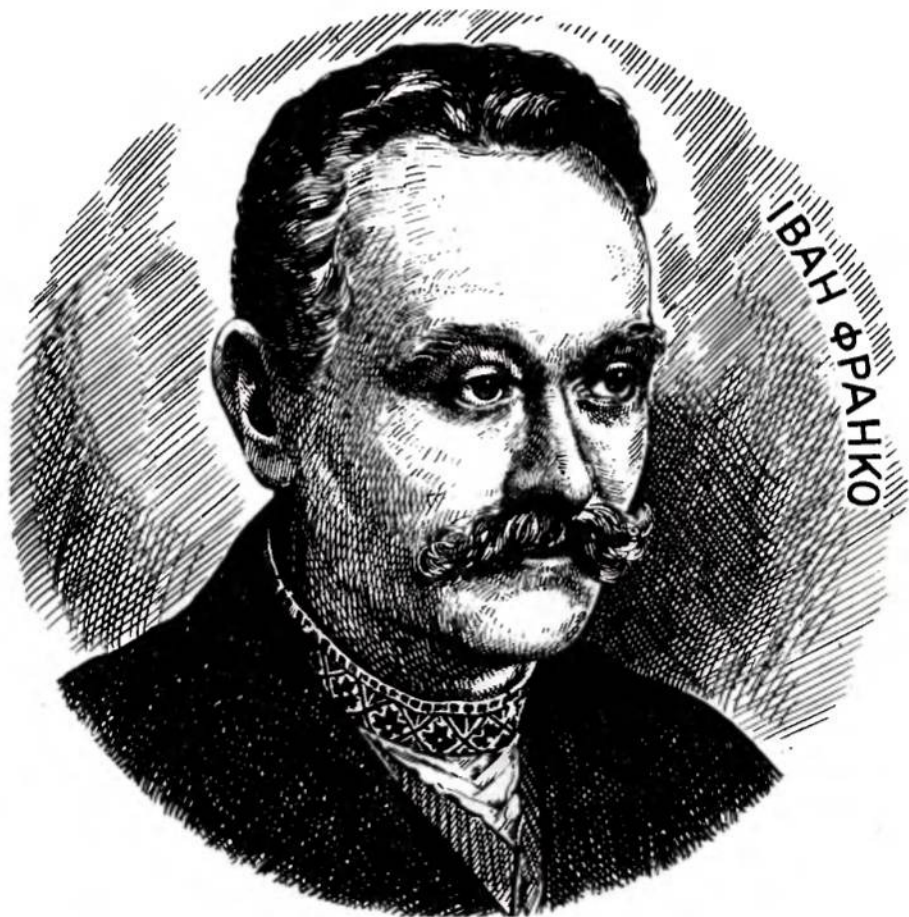
Хай живе Провідник Організації Українських Націоналістів-Степан Бандера!«

ДО 125- ЛІТТЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА.

Іншим семафором на шляху до здобуття нашої Батьківщини це — І. Франко — 125-ліття народин якого ми відзначаємо 15-го серпня. Щоб зрозуміти велич і вартість І. Франка для цілого народу мусимо коротко зупинитись над станом в Галичині. Галичина в половині минулого століття, в протизагу до Східної України, яка мала генія Т. Шевченка, ще не була дійшла до висоти національної свідомости, і у всіх ділянках громадського життя була дуже відсталою. Зерна Руської Трійці спринималися повільно, а зі смертю М. Шашкевича і воно завмерло, а бліді таланти існуючих поетів не зуміли його відновити.

Українська мова в Галичині складається з якогось «язичя» — мішанини російської, польської і церковно-слов'янської мови, а в проводі українського громадського життя стояли люди, які тяготіли до Москви і вважали себе віткою московського народу. Іван Франко застав жахливі національні та соціальні умови. Поляки дальше гнобили українців, а селяни яким австрійський уряд зніс панщину, опинилися на волі, але без землі, отже без можливости заробітку, а духовий провід був під польським або московським впливом.

Таку атмосферу застав Іван Франко і почав її своїм талантом письменника і громадського організатора очищувати, роблячи її пекучо-актуальною в своїх творах, гуртуючи довкола себе людей, для яких доля селян не була байдужна. На протязі свого життя зробив Франко це, чого на протязі кількох десятиліть не зуміли зробити десятки людей. Тим тяжче довелося Франкові боротися проти назадництва і заскорузлости, бо все громадянство, окрім кількох одиниць, відреклося від нього бо боялися його поглядів. І. Франка понижували, обезцінювали, саджали в тюрми, гнали з редакцій своїх і чужих, робили з нього злочинця, соціяліста, а часом саджали в тюрму не подавши причини Франкові, Авірони і Датани власної громади кидали на нього болотом і камінням, але після кожного випробування постать І. Франка росла на важливості. І. Франко працював над собою невтомно вже змалку — у холоді, голоді, лишився на 15-ому році життя круглим сиротою. Одначе непохитна віра в добро народу, ідейна посвята

і наполеглива праця аж до скону витворила у нього незламний характер і вкінці довела до признання і пошани його особи від всього українського громадянства. Українські Січові Стрільці, що вславилися боротьбою проти росіян, уважали його своїм духовним батьком і опікувалися ним на старість його літ.

Іван Франко визначив вартість духа, як вічного революціонера, «що тіло рве до бою», а словами оцінки Мойсея він сам себе схарактеризував: «все життя він віддав для одної ідеї і горів і яснів і страждав і трудився для неї».

Червоною ниткою в'ється в творах Івана Франка і в його громадській діяльності повільний шлях дозрівання. Спочатку заінтересований долею селян і робітників, як двох найбільше покривджених віток свого народу та захоплений інтернаціоналізмом він переростає на каменяра, що працює для цілоти українського народу на нелегкім шляху поступу у вільному колі всіх народів. Сумні пережиття українського народу його оздоровили від облудливої співпраці з поляками, які не терпіли навіть слова «українець» і всюди його пропускають. На наказ поляка Бадені, намісника Галичини, під час виборів ллється українська кров селян, а це оздоровлює українців від співпраці з поляками. Для Франка нація тепер стає «занутим велетом», нація як цілість, не верства або

кляса; в інших творах нарід це «паралітик на роздоріжжю, людським презирством наче струпом вкритий», нарід — це «наймит, що крові ллє потоки над нивою чужою» і в Франка виростає візія справедливої майбутности в якій український нарід стане «хазайном домовитим, у власній хаті».

Не було ділянки в громадському житті Галичини на якій Франко не лишив би «свого духа печаті». Громадський працівник, організатор виборів, агітатор, викладач, провідник курсів для робітників, видавець освітньої лентури, працівник над світоглядом селян — всім цим займався Іван Франко, працюючи над собою наполегливо. Не зважаючи на безліч перешкод видавав десятки газет, журналів, часописів. Він був редактором, коректором, організатором фондів, публікував наукові статті, твори, рецензії, статті до наукової енциклопедії, викладав. Його науковий труд здобув йому титул доктора філософії на Віденському університеті. Стає почесним доктором Харківського Університету, почесним членом НТШ. Франко майже не став професором української літератури на львівському університеті, та поляк — намісник Галичини його не допустив на цей пост.

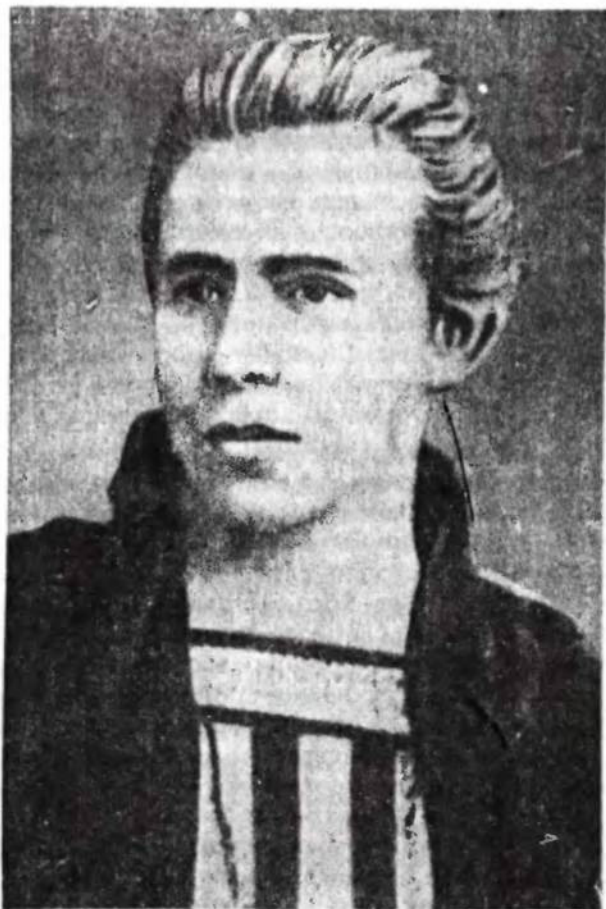
Після Шевченка, найбільшою постаттю у нас є Іван Франко. У своїх творах порушив він політичні, суспільні і філософські питання та дав вислів своїм особистим настроям і почуванням. Найкращі поеми І. Франка «Іван Вишенський» та «Мойсей» — це найвищий щабель його творчости і мають глибоке значення для народу, що шукає своєї волі. В день ювілею Франка 1887-му році (25-ліття) треба було 127 сторінок щоб вчислити самі заголовки його плодovitої творчости.

Свою діяльністю Франко змінив суспільно-національне обличчя цілої Галичини і зблизив її до загально-українського життя європейського масштабу, а в нашу літературу впровадив нові літературні напрями реалізму і натуралізму, нові методи наукового дослідження літератури і фольклору, нові суспільні та політичні течії. Від його виступів розпочинається організоване громадське життя, розвиток галицької літератури та галицької науки, створюючи власний науковий осередок, який мав зв'язки зза границею, коли на Східній Україні Москва нещадно топтала всі вияви українства, забороняючи вжиття української мови в літературі і в школах.

Для нас сумнівців, крицевий характер Франка, його любов до знедоленого українського народу, невсипуща праця серед числених труднощів, працьовитість, та всеціла посвята для добра українського народу це незмінний дороговказ та цілюще, невичерпне джерело насаги для праці нашої поневоленої Батьківщини.

ДО 110-ЛІТТЯ НАРОДИН Л. УКРАЇНКИ.

До велетнів духу, які проти всякої надії і сподівання (Лесине контра спем сперо/ вірили у Правду і Волю народу, належала Л. Українка. Вона створила героїв, які її словами, навчали нас ненавидіти рабство і любити свій рідний край, і ці два елементи любови і ненависти злилися в її творчості в одно поняття: «тільки той ненависти не знає, хто цілий вік нікого не любив». Вона захоочувала молодих людей ставати до освітньої праці серед українського народу і жила

ЛЕСЯ УКРАЇНКА (1871—1913)

думками і творчістю Т. Шевченка, в якому вбачала генія і ідеал до наслідування. Ідеї Франка не були їй чужі, а від нього самого вона дістала заохоту до дальшої постичної праці. «Досвітні вогні запали...» заохочувала Леся передбачаючи неминучий ранок волі, а тих, що не хотіли стати в змаг за Правду і волю вона проклинала: «будь проклята кров ледача не за чесний стяг пролита». Одержимість любов'ю до України і до вільного життя була на фоні життя Л. Українки героїчною, бо сама квола і немічна, нищена довголітньою хворобою все таки спромоглася створити героїв, які перемагали трагічні обставини в найбільш безнадійних ситуаціях (Роберт Брюс), виступали в боротьбі за волю і правду («я виступлю за волю проти рабства, я виступлю за правду...» («У натакомбах») — або гинули від фатального приречення скоріше вмерти ніж зрадити свої ідеали — «Убий — не здамся!»

І. Франко швидко помітив нову зірку на нашому літературному полі, відмітив її бойовність і оптимізм «...Україна не чула... такого сильного гарячого та поетичного слова...» Двадцятьшістьрічною дівчиною вповні зрозуміла безсмертність свого народу перед гнобителем і пише вірш «На Руїні», що може послужити алегорією долі українського

народу. Ім'я тирана-гнобителя забудеться історією, а лишиться пам'ятник споруджений руками народу. Події 1905-го року її не знеохотили, ані духово не пригнітили. У її поемах даліше квітне героїзм, сильні характерні одиниці. Поетка була свідомо, що сльози ніколи не допоможуть нам здобути волі. «Від сліз заржавіють кайдани і самі ніколи не впадуть!» — таврує Л. Українка слабих духом. Тим більше, що вже змалку Леся зносила біль туберкульозу, на яку вона захворіла, по стоїчному. І помимо важких обставин опанувала змалку кілька мов, а в дорослий вік знала вона їх аж одинадцять. Любов до волі процвітала в її творах вже змалку. Коли заслали її тітку на Сибір за діяльність проти московського царя, пише віршик «Надія». Леся ще малою дівчиною зрозуміла, що рабство і неволю і насильство над народом треба знищити, і що краще життя здобудеться працею і боротьбою. Вона не зрозуміла значення сліз, бо сама мусіла через хворобу занушувати губи: «щоб не плакати я сміялась»!

У своїх творах Леся зупиняється над ролею мистця у суспільстві, на філософських питаннях ролі свободи в житті одиниці і народу і зміцнювала ще в молодості свої національно-патріотичні мотиви. Образи створені Лесею дишать чистотою служіння Рідній Батьківщині і нищать все що підле і ховське. Ще сьогодні, вже майже 70 років після її смерті забороняють в СРСР видавати повністю твори Л. Українки цензуруючи її поеми, як за царя, або викидаючи з її збірок цілі поеми, як наприклад — «Бояриня». Титанічні образи і служіння Батьківщині її захоплюють так, що в кожному моменті вона в душі з поневоленим народом «...а в серці тільки ти, єдиний мій, коханий краю»... а для неї в Україні «навіть дим солодкий та коханий». У поемі «Оргія» — грек Антей, не може погодитися з думкою, щоб він як мистець, або його дружина служили завойовникам-римлянам. Коли його дружина іде служити римлянам він своїм інструментом (лірою) її умувляє, бо краще смерть як зрада своєї Вітчизни. Чистота і благодарність ідеалів великої поетки, патріотки і гуманістки, надихають її відношення до природи в творі-шедевр «Лісова Пісня», що сьогодні перекладена на десятки мов світу.

Без огляду на круглі річниці коли ми громадою святкуємо Леся, вона мусить лишитися для нашої молоді чиста і несплямлена облудними інтерпретаціями служіння драгоманівщині, соціалізму або марксизму. Як поетка високого градусу горіння, як одержима любов'ю до України, силою духа пересвітлена в образи своїх героїв показала вона нам шлях служіння мистця правді й волі, надіючись, що її слово, як Шевченка слово, стане для месників зброєю, що «месники дужі» приймуть її зброю, і кинуться з нею одважно до бою. Тими месниками стали збройні сили нашого народу, підпільні революціонери-націоналісти, Творці Акту 30-го червня, УВО-ОУН-УПА, СУМ в Україні.

Коли сьогодні у світлі ідей Л. Українки й Івана Франка ми розглядаємо світлі етапи нашої боротьби, ми краще розуміємо одержимість творців Акту 30-го Червня як і поставу Нескорених в Україні, бо їхня постава зливається з нашою боротьбою по через постаті і думки висловлені в творах цих великих письменників і поетів. В цьому моменті тво-

рення нових світів і полгічних кордонів та в розгулі холодної війни між світом Добра і світом Тьми, символізованою Москвою, наша Спілка кладе на терези історії свою силу духовости проти вульгарної дикої московської сили. Ця сила духа, яку ми перейняли від загартованих і випробуваних революціонерів, що у «добі жорстокій, як вовчиця» надихувалися любов'ю до України творчістю Кобзаря, І. Франка і Л. Українки — стали для нас, сумівської молоді, категоричним імперативом щоб стати рядом з духовістю борців УВО-ОУН-УПА, творців СВУ-СУМ в Україні, і Лесиних героїв-титанів, що прирікали битися без пощади, до загибелі. Акт 30-го червня набирає вагомішого значення на фоні творчости Л. Українки й Івана Франка, що зробили з свого життя Акт Посвяти в боротьбі за Правду і Волю! Хай згине цар! — стало живим покликом до боротьби проти гнобителів України червоних катів-царів, проти яких успішно вела боротьбу ОУН і УПА.

Спілка Української Молоді несе на собі і тягар відповідальности як і обов'язок підготувати національно свідому молодь у своїх рядах, щоб у випадку зудару Світу Добра проти Світу Тьми-Тиранії стати в боротьбі за Правду і Волю нашої рідної Батьківщини. Це є наказ совісти.

В 110-ліття народження Л. Українки нам паде в очі глибокий контраст між її кволим тілом а героїчним духом. Головні герої її творів промовляють до нас з титанічною силою, їх ціхує героїзм і посвята справді «боротись до кінця — без пощади»!. Сьогодні у буремну добу технології — коли вільний світ скреслив з словників західнього вільного світу поняття колоніялізму, — то Москва залізними пальцями вп'ялася в живуці соки нашого народу, щоб його атрофувати і зробити слухняним гвинтиком та багнетами насадити нову «культуру» советської людини, — то нам треба крицевої твердості і героїки Л. Українки і не забувати пророчних слів Лесі. «Борись і добувайся Батьківщини, щоб не загинути чужим чужиницею у неслав'і» — пише вона. Ці слова набирають у наших обставинах чужини гостро-актуального звучання, бо неславою є жити без вільної Батьківщини, неславою є розпливатися, бо серед чужого оточення, втратити своє духове обличчя, національну свідомість і віддавати українську кров на розквіт чужої держави.

У боротьбі за Правду і Волю України, нехай ці знаменні слова стануть для нас сумівців, дороговказом серед облудливих доріг самозадоволення і вигод існування, а змусять нас присвятити більшу увагу нашій національній самоосвіті, покращання нашої активности і посвятити українській справі, бо тільки під кутом розуміння потреб нашої Батьківщини зможемо їй повністю віддати наш труд для реалізації ПРАВДИ І ВОЛІ УКРАЇНИ!

Честь України!

Готов Боронити!

За ЦУ С У М:

Є. Гановський
Голова

О. Рожка
Ген. Секретар

МОЛОДЬ — АВАНГАРД У БОРОТЬБІ

Довкола чуємо розмови про те, що наша молодь переживає кризу. Її опанувала апатія, вона не цікавиться громадськими справами, її більше інтересує «романтика золотої молоді». Іншими словами молодь, мовляв, мало що варта. Очевидно, весь час іде мова про нашу еміграційну молодь. Бо кращої, більш героїчної молоді, як на рідних землях, ледве чи має яка країна світу.

Проте ми не поділяємо думки про те, що наша еміграційна молодь погана. Можливо, що вона не віднайшла себе ще в багатьох відношеннях після важких потрясень і переживань нелюдської війни. Можливо, що вона не виконує ще як слід своїх завдань. Але немає жодних підстав для розчарування щодо української молоді на еміграції. Вона живе і прагне великого. Вона готова і далі на великі чини, що їй лишала безсмертна УПА. Молодь тут, на еміграції, ще не віднайшла себе. Це правда! Але не зі своєї вини. Молодь тут також треба захопити великими, грандіозними ідеями та перспективами. Вона мусить жити, страждати і горіти безсмертним і то не тільки в теорії, в роздумуваннях, але й на ділі. Вона мусить мати цю перспективу на практиці і вона мусить до неї йти в конкретній життєвій проблематиці. Молодь мусить мати величні символи. Культ великого, романтичного ідеального мусять завжди стояти перед нею. Колись давали їй облудну візію «світової революції», раю на землі. Ця візія заламалася, вмерла. На її місця тим твердіше прийшла національна ідея та візія здійсненої соціальної справедливості в національних рамках. Молодь знайшла свою ціль в найбільш прогресивній ідеї нашого часу — свобода народів і людини! Молодь стала в авангарді визвольної революції народів в боротьбі за здійснення ідеї самовизначення народів та справжнього антитоталістичного народовладдя. Молодь рушила український прогресивний революційний народовладний націоналізм могутньо вперед, лишаючи безприкладні зразки в історії народів за всі часи в незрівняній Повстанській Армії України — УПА — новітній Січі. І які б форми не прийняла боротьба за свободу на майбутнє, молодь в рядах УПА розхитала міт непоборності тоталітаризму. Молодь живе і мусить жити образами нового, прийдешнього. Вона мусить леліяти його в своєму серці, ним горіти, для нього жити і, як треба, безстрашно вмерти.

Молодь дужче, ніж старші, відчуває і переживає страждання народу, більше ніж старші, прагне до зміни старого, кволого і лихого. Вона хоче стояти і мусить стояти в авангарді великих процесів оновлення людства, через оновлення народів: в авангарді національного, що розриває зовнішню проволону силою втримуваного старого. Молодь бореться проти кривди й нещастя, які впали на її народ. Вона нечувано більше страждає соціальними змінами, злиднями матерів і своїх братів та сестер. Вона з кривавими сльозами на очах бачить знедолені обличчя своїх дітів. Вона бачить могили, де лежать вмерлі пляновим голодом. Вона переживає на засланнях, на наторжних роботах, де падають люди серед нечуваних мук і знущань, як безвар-

тісні мухи. Вона переживає всю цю страшну, неймовірну, небувалу досі в світі нелюдську кривду і несправедливість... Вона бачить, як розриті могили славних прадідів, як вандали і варвари зневажають, плюндрують найбільші святощі народу. Вона прагне до великої візії Пророка і Співця всіх гноблених, яка не знає, ані пана, ані раба, а яка «возвеличає щоб слава на весь світ була голосною! Слава про народ, який боровся всі часи за правду і волю для всіх».

Ідея слави, ідея правди, ідея справедливості, ідея свободи, ідея рівності, ідея власної праці, — ось чим живе наша молодь, ось що її кликатиме, якщо ці великі цілі реально будуть поставлені перед нею. «Україна без холопа і без пана» — за це хоче боротися і бореться наша молодь. Хіба коли молодь бачить як «з матері полатану сорочку знімають», як «людей запрягають в тяжкі ярма», не прагне вона до того, як змагати, щоб цю кривду подолати.

Наймогутнішим стимулом всіх революцій усіх часів і народів було почуття кривди, несправедливості. Це почуття найсильніше розвинуте в шляхетних серцях молодих борців за свободу, в їх чистих душах, в їх паленіючих ідеєю грудях. З душі української молоді не раз вивирається голос протесту: «Схаменіться! Будьте люди, бо лихо вам буде!»

Полум'яна любов до рідної землі: «Нема на світі України, немає другого Дніпра», родить порив захищати ту землю. Наша молодь є втіленням пророчих слів: «обніміте ж, брати мої, найменшого брата», нерозривного братання, захисту і залучення до боротьби за рівні права для всіх отих «незрячих братів».

Українська молодь байдужна, безжурна молодь? Це не молодь, яка росла в добробуті. Ні, це молодь тверда, загартована життям, злиднями, молодь без даху над головою, молодь без притулку, але — це молодь з батьківщиною в своєму великому серці. Молодь, яка була на важких примусових роботах, по таборах заслання, по концлягерах нацизму і тоталітаризму взагалі, молодь, що не знала інших радісних хвилин як радість боротьби. Це не розбещена західно-європейська молодь, а молодь, яка знає тайгу Сибіру, пустелі Казахстану, Колими, Авшвицу, Саксенгавзу, Дахау, де гинула від голодної смерті, але не зламалася.

Це є наша, українська молодь, яка в своєму героїзмі і трагічній величчю — єдина на світі.

Тим-то нам треба нав'язати до цих переживань і прагнень змоги повного вияву. МОЛОДЬ ПРАГНЕ ЖИТИ ВСІМА ФІБРАМИ СВОЄЇ ДУШІ У БОРОТЬБІ, у творчій суспільно-громадській і політичній праці, але не вигодами західної молоді методами розривок.

Український народ тепер у боротьбі на життя і смерть. І було б трагічною помилкою застосувати до молоді західно-європейської форми організації молоді. Наша молодь має такі зразки, як героїчна постать Павлушкова, Данилишина, вона має традиції СУМ-у організації боротьби! Тим часом західно-європейська молодь може мати такі форми, які їй підходять (лише розривкові, пригодницькі, парадні тощо). Українська молодь потребує мати такі форми, які відповідають тому, чим живе молодь, чого вона прагне, чим живе і чого прагне весь героїчний український народ, який стоїть у боротьбі.

Молодь є плоть від плоті, кість від кости свого народу. Тому так довго, доти не буде знайдена форма організації, що буде враховувати духовий і соціально-політичний стан молоді, так довго жодна організація молоді не буде мати успіхів. Форму такої організації знайдено в нас — це Спілка Української Молоді (СУМ).

Є велика помилка відмежовувати молодь від громадсько-суспільного і політичного життя. Ні, молодь мусить бути всюди! Вона має брати участь в усіх виявах національно-суспільного життя. Вона всюди мусить шанувати свого. Невгасимий дух молоді не треба пригашувати, а навпаки — розпалювати. Молодь може забирати голос в різних справах і можливо роблячи помилки вчитися. Річ певна, молодь мусить передусім в ч и т и с я. Так, вона мусить насамперед добре володіти нашою революційною доктриною, вона мусить набувати знання у всіх галузях, але водночас з цим вона мусить брати участь в національному житті. Молодь має брати участь в акціях, що їх веде український народ. Вона не може стояти осторонь життя народу. Це є помилкове твердження: »насамперед скінчити студії, а потім вже займатися політикою«. Ні, водночас — одне і друге, бо кожна загальна робота є рівночасно в и х о в а н н я. А молодь мусить в и х о в у в а т и с я. Тимчасом виховання можливе лише в боротьбі.

Молодь мусить бути всюди, де її не посій, там вона й вродиться.

Так має бути, коли молодь є бурхлива і неспокійна. Проблема батьків і дітей цілком нормальна, природня проблема під оглядом росту життя!

Понад усе молодь мусить вести м о л о д і. Провід молоді мусить бути нею створений, з неї, з її нутра роджений. Молодих мають вести молоді, такі самі фанатики, такі самі невдоволені, шукаючі нового, бурхливого, як вся молодь. Жодні раціоналісти, жодні, що важать кожне слово, жодні скептики, а такі, що їм море по коліна. Такі, що, сидячи на неосідланому коні під Києвом, маршували на Берлін. Такі, що чайками пливли Царгород здобувати. Такі »бунтарі«, як сама молодь, сміливі, мужні, відважні і мудрі.

Певна річ молоді потрібні спортові, культурні, самоосвітні, фахові гуртки. Це конечне. Але основний тон має надавати така організація, яка задовольняє ті засадничі вимоги, які ми тут з'ясували. »Пласт« і тому подібне також гарна форма для означених завдань. Позитивна. Але не про це тепер йдеться. Річ у більшому, всеохоплюючому. Таку форму ми бачимо тут, на еміграції, в недавньо організованому СУМ-і. Тому закликаємо всю українську молодь масово вливатися до тієї чудової форми організації молоді, з такою світлою традицією боротьби на рідних землях України — до СУМ-у!

»Авангард», ч. 1 1946

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ І СПІЛКА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ (2)

(З архіву ОУН, матеріал написаний учасником СБУ—СУМ в рр. 1946-48.)

5. ДІЯЛЬНІСТЬ «СПІЛКИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ» серед МОЛОДІ.

Одним із важливіших відтинків праці «Спілки Визволення України» був шкільний відтинок. Шкільна група організації під проводом визначного педагога й директора трудової школи ім. Шевченка, професора Дурдунівського, розгорнула широкую діяльність в напрямку національного виховання дітей і молоді. Ця сторона діяльності «Спілки Визволення України» мала в процесі одно з найважливіших місць. Прокуратура кваліфікувала її, як боротьбу націоналістів за душу молоді й дітей. Дурдунівський зізнав, що його школа з давніх давен провадила ідеологічну працю, виховуючи молодь в напрямку, далекому від комунізму й советської школи. Другий обвинувачений, директор школи ім. Коцюбинського в Чернігові, проф. Холодний, говорив про свою школу, що вона була советська лише зовнішньо і лише формально: серед учителів були всі вороги комуністичної влади, люди, що дивилися на Захід з відкинутою мислю прийти визволення. Така школа безумовно виховувала дітей в націоналістичному дусі.

Інший обвинувачений, Шило, зізнавався, що, не відкидаючи загальних засад советської системи навчання і новітніх метод викладання науки, все ж ведено навчання так, щоб запізнати учнів з ідеологічним змістом концепції УНР. Для цього шкільна група «Спілки» вживала заходів через своїх людей, що перебували по різних школах в Україні, заповняти школи дітьми з національно освідомлених родин, особливо з тих, які поділяли концепцію УНР. Коли ж справу приймання дітей до школи передано не керівникам школи, а спеціальним комісіям, що їх делегували комуністичні організації, обвинувачені видали розпорядження утворити по школах рівнобіжні відділи кляс, при чім до одних відділів збирали дітей, національно освідомлених, з українських родин, а до других дітей непевних з національного погляду. В такий спосіб ізолювалось українську молодь, що перебувала під впливом національної ідеології, від дітей, що належали до комсомольців чи «піонерів». «Спілка Визволення України» відкидала засаду клясового виховання дітей. Зі слів обвинуваченого Гребенечього виходить, що завданням шкільної групи було використати легальні форми советської школи, щоб під їхнім плащиком виховувати дітей в дусі ідеології «Спілки Визволення України». Обвинувачена Тонарівська зізнавала, що шкільна група ставила собі за мету виховувати національно-освідомлених дітей та оберігати національну школу від інтернаціональних впливів.

Цікаво, що «Спілка Визволення України» у своїх методах боротьби за національний характер молоді, пристосовувалась до советських умовин. Дурдунівський зізнавався, що шкільна група виробила цілу систему побороювання комуністичних організацій серед дітей і молоді. Комуністичний рух треба було трактувати, як неминуче зло, вживаючи при цьому всіх заходів, щоб цей рух якнайменше шкодив вихованню дітей і цілій школі. Передовсім для цього треба підпорядкувати своїм впливам

провідників комсомольського осередку у школі. Керівник школи й учитель повинні якнайчастіше доводити керівникові комсомольського осередку, що він замало вихований, що не має досить знання і досвіду, що мусить вчитися. В такий спосіб найвпливовіший комсомолець підпаде під учительський вплив. Крім того до кожного комсомольського осередку делегувати національно-вихованих учнів, а то й учителя, щоб слідувати за кожним кроком комсомольців, паралізувати їхні пляни і впливи на дітей. Дурдуківський завжди висловлювався, щоб не ізолювати цілком комуністичних організацій від шкільного життя, а навпаки, весь час непомітно провадити наступ національної молоді на комуністичні організації і в такий спосіб «утопити» комуністичний рух серед молоді в українсько-національному оточенні. Оскільки советська влада вимагала, щоб діти брали участь у шкільних комуністичних організаціях, Дурдуківський вживав заходів, щоб організації ці існували лише на папері, лише формально.

Шкільна група «Спілки» поширила працю на цілий ряд міст; її осередки були у Полтаві, у Дніпропетровську, в Одесі і т.д. Обвинувачений Павлушков оповідав про історію утворення «Спілки Української Молоді». Єфремов був проти того, щоб приймати до «Спілки Визволення України» молодь, бо вона мусить мати свою окрему організацію, де вироблювати б політичну і національну ідеологію молоді. Року 1923 під впливом Дурдуківського утворено легальне літературне товариство з молоді, що закінчила трудову школу. В цьому товаристві читали реферати з історії української літератури і пробуджували серед молоді зацікавлення до давньої української літератури. По двох роках засновано так зване «Товариство єдності і згоди», яке збиралося щомісяця обговорювати найцікавіші питання для молоді. Проводились також дискусії і на політичні теми, а сама організація існувала нелегально. Року 1925 через конспіративні причини «ТЄЗ» зліквідовано і того самого року під впливом Єфремова і Дурдуківського утворено «Спілку Української Молоді», також цілком конспіративно, тобто засновано першу п'ятку, що мусіла виконувати функції центрального комітету й утворювати дальші п'ятки. Програма нової «Спілки» була та сама, що і програма «Спілки Визволення України». Кожний член нової «Спілки» мусів присягати, що він залишиться в організації на ціле своє життя, в разі-ж виходу його з організації або зради — супроти нього мусіла бути застосована кара смерті. Щодо плянів участі молоді у проти-советській акції, то за зізнанням Павлушкова були три варіанти. Перший — Спілка Української Молоді в повному своєму складі у слухний час виступає, як батальон, як кадр повстанської армії. За другим варіантом, члени «Спілки» діляться на декілька груп і впливаються до різних повстанчих відділів, де й виконують функції або провідників тих відділів, або їхніх політичних комісарів. Третій варіант передбачив, що «Спілка», яка складається зі студентів різних шкіл, на випадок повстання організує по цих школах бойові відділи, а члени її ставатимуть їх провідниками. Кожний член організації мусів докладно пізнати терен своєї школи і її дільниці, щоб скористати з цього на випадок повстання, мусів також збирати відомості про розташування і кількість місцевих советських військових формацій.

Як зізнав Павлушков, СУМ вважав за можливе у своїй боротьбі

з Советами стосувати терор супроти комуністів і представників радвлади. Зі слів обвинуваченого Матушевського виходить, що СУМ — це була бойова і терористична організація, при чім було два погляди, як вести терор: перший — це стосувати його лише до чільних представників партії та уряду, а другий — застосувати його і до місцевих представників радвлади. На закуп зброї збирали гроші. Щодо самого пляну акції, то, як зізнав Павлушков, серед молоді були також два погляди. Одні вважали, що протисоветське повстання може відіграти допомогову роль в разі війни, чи приходу в Україну армії УНР, а другі, що організоване повстання не закінчиться визволенням України і поваленням советської влади, а прислужиться до збройної інтервенції європейських держав. Політичні настрої й ідеологія СУМ не були однакові. Павлушков, наприклад, був прихильником фашистського устрою та гетьманату, як режиму твердої диктатури, але решта членів СУМ стояла на плятформі юнцепції УНР.

Діяльність членів СУМ не обмежувалася лише школою, — вони часто виїздили на села, щоб і там утворювати націоналістичні осередки серед молоді, читаючи нелегально реферати і впливаючи на селянську молодь. Організаційно СУМ належав до СВУ — і був тільки сенцією молоді.

6. БОРОТЬБА ЗА НАЦІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

«Спілка Визволення України» звертала особливу увагу на оборону українського культурного життя перед комуністичними впливами. З цього приводу утворено цілу низку осередків майже в усіх наукових і культурних установах. На чолі цієї акції стала широко відома в Україні Людмила Старицька-Черняхівська, якої помешкання в Києві було ніби літературним сальоном, де обмірковували найцікавіші питання культурної праці. Головну увагу спрямовано на Академію Наук, а тому, що Єфремов до 1926 року був її віце-президентом, то праця незабаром прийняла широкі розміри. Як зазначив прокуратор Ахматов у своїй промові, СВУ перетворила Академію Наук з осередка наукової думки України на огнище націоналістичної акції. Більшість членів і співробітників Академії вважало УССР за фікцію, створену для Європи, і вживало всіх засобів, щоб повалити советський уряд. Щоб виховувати молодих учених у національному дусі, зорганізоване напівлегальне твариство під назвою «Молода Академія», якого завданням було зберігати молодих учених і аспірантів від інтернаціоналістичних впливів та прив'язувати їх до націоналістичної ідеології.

Така сама праця велася в медичній сенції Академії і в науково-педагогічному товаристві. Там головну роль грав професор Іваниця, автор численних підручників для шкіл. Не дивлячись на советську цензуру, у цих підручниках залишались націоналістичні тенденції, які впливали на тисячі учнів по школах. СВУ надавала велике значення пропагандивній акції серед українських письменників. Письменницька її група з Сергієм Єфремовим на чолі розвинула широкую працю у письменницьких, видавничих і артистичних колах. Головну увагу звертали на критику советської національної політики. Обвинувачений Івченко зізнав між іншим, що советська національна політика, яка вела україн-

зацію тільки формально, відвертала українських письменників від Рад і комунізму. Велику опозицію серед письменників викликало також комуністичне гасло, що література мусить бути національна тільки формою, а змістом — інтернаціональна. СБУ пропагувала серед письменників 4 засади, яких вони мусили дотримуватись у своїх творах, а саме: 1. підкреслювати національну проблему в дусі концепції УНР, 2. критикувати й ганьбити так зване будівництво соціалізму і підкреслювати негативні сторони комунізму, 3. яскраво відбивати деморалізацію і розклад у громадському і родинному житті, що їх викликає комунізм, 4. зменшувати роль пролетаріату у політичному і громадському житті, водночас підкреслювати роль одиниці. Івченко зізнав також, що революція перешкоджала його творчості і в цьому полягала його трагедія. На його думку, советська влада і цілий комуністичний устрій це дика сила, руйнує культурне життя. Навпаки, ідея незалежності України грала позитивну роль і мала принести організацію держави та гармонію громадського устрою. Література мусить бути національна не тільки формою, але й змістом, отже треба відкидати советську українізацію і поборювати інтернаціоналізм в українській літературі; дальшим кроком мусило бути знаменне гасло орієнтації української літератури на Західню Європу і боротьба проти гегемонії російської культури. Івченко, як він зізнавав, з'ясував становище селянина і яскраво малював його боротьбу проти колективізації сільського господарства. Характеристично, що Івченко та й інші письменники віддавали свої твори перед друком на перегляд Єфремову та потім виправляли їх за його вказівками. В такий спосіб, як зазначив іронічно прокуратор Ахматов, СБУ поруч з советською цензурою запровадила власну, завданням якої було очищати письменство від усяких рис комунізму і послідовно опановувати його націоналістичними ідеалами. Не зайве також зазначити, що видавництва, які підпадали під вплив СБУ, охоче видавали твори європейської літератури в українському перекладі. Наприклад видавництво «Слово» видало «Пана Тадеуша» Міцкевича в українському перекладі знаного поета Максима Рильського.

7. УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ЦЕРКВА У ВИЗВОЛЬНОМУ РУСІ.

Самостійницька акція, що її вела СБУ, захопила також і релігійне життя. Зроблено висновок, що церква повинна відіграти велику культурну роль в українському житті, як це бувало нераз за давніх часів. Отже утворено особливу церковну групу СБУ з Володимиром Чехівським на чолі.

Як відомо, по революції 1917 р. в Україні розпочався інтенсивний церковний рух, що поставив собі за завдання елімінувати церковне й релігійне життя з-під юрисдикції московського патріарха і відродити самостійність київської митрополії. Перші кроки в справі організації української автокефальної церкви відбулися у першій половині року 1917. Тоді саме утворилась у Києві досить численна група православного духовенства на чолі з пан-отцем Василем Липківським, що поставила собі за мету реорганізувати церкву відповідно до давніх традицій київської митрополії і до сучасної політичної ситуації.

Передбачали дві можливості: перша, що відроджувана українська церква проковтне весь дотогочасний церковний апарат, який мусів

би з усією церковною єрархією ввійти до української церкви, визволившись — очевидно — з-під російських впливів. Проте, ця можливість відпала через фанатичний опір вищого духовенства в Україні, здебільшого російського походження, яке стояло за дальшу єдність з московським патріархом і боролось проти змагань української церкви позбутися цієї єдності. Отже залишалась друга можливість, а саме — ігнорувати російське духовенство і створити автокефальну українську церкву, як організацію зовсім нову, зі старими історичними національними традиціями. Так постав у Києві організаційний комітет — Головна Церковна Рада — яка в 1918 році опрацювала проєкт церковного статуту. На підставі цього статуту з допомогою уряду УНР утворено Синод, до складу якого ввійшло кількох єпископів старшої російської церкви, в тому числі і пізніший православний митрополит Київський і Галицький Денис. Громадянська війна, що охопила майже всю Україну, сприяла перешкоді дальшої організації і розвитку української автокефальної церкви. Року 1920, після окупації України більшовиками, українська автокефальна церква опинилась у новій політичній ситуації.

Заведене в Україні советське законодавство оголосило всі релігійні установи як цілком приватні. Отже, перед УАЦ стояв один тільки шлях: використати лише обмежені можливості свого існування як приватної організації, що не тільки не має ніякої допомоги від держави, а навпаки завжди нею переслідуюється. Проте, не дивлячись на це все, вплив УАЦ на людність усе поширювався. Цьому сприяло те, що чималі групи інтелігенції, яку советська влада вилініувала з громадського й політичного життя, стали брати масову участь у релігійному житті, тим самим підносячи рівень і культурне значення УАЦ.

Головним і законодавчим органом УАЦ були загальні збори делегатів усіх парохій і духовенства, тобто всеукраїнський собор, що відбувався двічі на рік — 1. жовтня на свято Покрови і 6. грудня в день святого Миколи. Центральним виконавчим органом був Синод з всеукраїнським митрополитом на чолі.

На Всеукраїнському соборі УАЦ в 1921 р. було вибрано о. Василя Липківського на становище всеукраїнського митрополита. Як казав обвинувачений Товнач, митрополит Липківський був такий популярний в Україні, що на нього дивилися не лише, як на представника вищої церковної влади, але і як на людину, що стоїть на чолі українського національного руху. Та не зважаючи на це митрополит Липківський відкидав усі спроби втягнути його до політичної акції з огляду на своє становище у церковній єрархії.

Хід процесу виявив взагалі велике значення УАЦ в національному житті. Обвинувачений Микола Чехівський на запит прокуратора, чому він вступив до УАЦ і став там священиком, відповів, що він зробив це, щоб служити українському народові, піднести його національну свідомість, щоб таким чином «хоч не ми, так наші діти і внуки побачили Україну, як вільну і незалежну».

Советська влада використала викриття СБУ і ведені у зв'язку з цим арешти, щоб знищити УАЦ. Заарештовано також визначних її представників з митрополитом Липківським на чолі, а решті запропоновано прийняти постанову про самоліквідацію церкви. Характе-

ристично, що прокуратура двічі зверталась до Чехівського зі запитом, чи він вважає за доцільне ліквідацію церкви з приводу контрреволюційної діяльності духовенства. Перший раз Чехівський дав негативну відповідь, а потім, вдруге зазначив, що УАЦ в політичному житті була знаряддям і складовою частиною СВУ. Можна припускати, що ця відповідь, яку Чехівський дав на другий день по першій, була наслідком закулісових впливів на Чехівського.

Чехівський зізнав також, що СВУ поставила собі за мету скупчувати і єднати, з допомогою церкви, незадоволену з советського устрою і національно освідомлену людинність. Цілі парохії складаються — як казав він — здебільша з елементів ворожих комунізму. Націоналістичні групи українського громадянства, зазнавши поразки в політичній боротьбі, прилучилися до церкви. Обвинувачений Микола Чехівський зізнав, що церковна група СВУ мала за завдання використати селянські маси, як активний чинник самостійницької акції на випадок вибуху війни і повстання проти Рад.

Духовенство використовувало всілякі можливості, як зізнавав Чехівський, щоб поширити агітацію проти Рад. Коли советська влада збирала податки, то священники казали незадовленим з цього приводу селянам: »Ради — це ж ваша влада, ви самі їх хотіли, не допомагаючи УНР. Чого ж тепер нарікаєте на податки, на реквізицію збіжжя, тощо? — мовчки віддавайте все, будете їсти саму картоплю, а комуністи — хліб та булки«.

Прокуратура намагалася під час процесу доказати, що: 1. церкву засновано з політичною метою, 2. завданням її було поширювати антисовєтську і антиросійську агітацію, 3. вона мала підготовляти збройне повстання проти Рад, 4. вона об'єднувала українські активні елементи, головню колишніх військових, та висвячувала їх на священників у місцевостях, що мають стратегічне значення, 5. підготовляла кадри молоді для національної праці.

Підставою для цього були зізнання обвинувачених у передпроцесовому слідстві, що його провадило ДПУ. Наприклад Єфремов казав там, що пропаганда, яку провадила УАЦ, мала на меті не тільки дискредитувати советську владу, але й підготовляти практичне повстання. Зі слів обвинуваченого Товкача виходило, що УАЦ, у складі якої було багато петлюрівських старшин, повинна була виюнати головну підготовчу працю до повстання серед селянства. Професор Холодний зазначав, що УАЦ мала взяти на себе керму цілком повстанчим рухом, в якому головну роль грали 6 священники, колишні петлюрівські старшини.

Проте під час судового процесу деякі обвинувачені ослабили вагу своїх попередніх зізнань. Так Микола Чехівський на запит прокуратора на суді, для чого взагалі засновано УАЦ, відповів: щоб визволити український люд з релігійного погляду з-під панування російської славянської церкви. Микола Чехівський на суді також відкидав тезу, ніби УАЦ підготовляла повстання. Цікаво, що під час допиту Чехівського прокуратура вела з ним широку дискусію на суто релігійні теми. Так наприклад Любченко, посилаючись на християнську засаду, яка на наказу молитися за всіх і навіть за ворогів, запитав Чехівського, чи молився він на підставі цієї засади і за царя Миколу II, на що Чехівський відповів — так, молився. В іншому місці Любченко цитував довгі

уступи з Маркса і Леніна про релігію, щоб доказати, ніби релігія служить буржуазії і капіталістам, допомагаючи їм визискувати пролетаріят. Отже, на думку прокуратора, і УАЦ була також знаряддям капіталістів і буржуазії і хотіла реставрувати капіталізм в Україні. Чехівський у своїй дуже цікавій відповіді погоджувався, що релігія в капіталістичних країнах може служити за знаряддя буржуазії, але в Україні УАЦ була осередком релігії визволеної людини. На це знову реплікував прокуратор, зазначаючи, що комуністична ідеологія не признає абстрактного розуміння «людини», вона признає в даному випадку лише м'ясовий підхід, за яким людність ділиться на буржуазію і пролетаріят. А раз Чехівський говорить про релігію визволеної людини, то з його погляду релігія нівелює різницю між пролетаріяттом і буржуазією і тим самим допомагає буржуазії визискувати пролетаріят.

Діяльність УАЦ це був ніби кульмінаційний пункт у процесі. Цілком зрозуміло, бо советському урядові треба було за всяку ціну скомпромітувати УАЦ, впливи якої ставали надто небезпечні для нього. Щоб досягнути це, вжито, як побачимо далі, чимало різних провонативних заходів.

дали буде

Закінчення зі стор. 2

4. Відповідно до цього українська молодь на чужині ставить перш собою такі завдання: а) віддати всі свої сили на здобуття Української Держави, яка є понад класами і партіями; б) в своїй діяльності виходити з завдань революційних, національно-визвольних політичних сил, які діють на Україні і всіляко допомагати тим силам, а у відповідний час стати пліч-о-пліч з ними до боротьби проти окупанта Української Держави за здобуття волі українському народові.

5. Перебуваючи на чужині, керуватися лише добром української нації. Основною заповіддю української молоді є: «Все те добре, що є добрим для блага і розвитку українського народу».

6. Повести рішучу боротьбу проти всіляких спроб поділу українців за колишньою їхньою державною приналежністю, кваліфікувати такі спроби, як ворожу большевицьку провокацію. Рішуче поборювати, як серед молоді, так і старшого громадянства всякі прояви обмеженого хуторянства чи провінціалізму.

7. Включити всю українську молодь до підготовки її на службу національно-визвольним завданням по закріпленню Української Держави. Вся українська молодь готується до віршального змагу і закріплення здобутків національно-визвольної революції.

8. Зобов'язати Центральне Організаційне Бюро СУМ протягом двох тижнів виготовити плян цієї підготовки і стежити за проведенням його в місцевих осередках.

«Хроніка поточних подій» про смерть і похорон В. Івасюка

Понадше друкуємо інформацію про події довкола смерті і похорону Володимира Івасюка, що її надрукувала «Хроніка поточних подій» у 53 випуску.

Василь Січко (син)

Петро Січко (батько)

«При кінці квітня 1979 р. помер український поет і композитор, студент Львівської консерваторії, Володимир Івасюк. Якийсь чоловік підійшов до нього в консерваторії і запропонував йому піти з ним. Після цього ніхто з його знайомих його вже не бачив.

Івасюк — автор популярних, зокрема серед молоді, пісень (наприклад, «Червона рута»). Івасюк опрацьовував теж українські народні пісні. Його композиції виконували на міжнародних фестивалях і конкурсах. Хоч офіційне становище Івасюка видавалося забезпеченим (він був членом обкому комсомолу, його випускали закордон), у нього траплялися конфлікти з владою. Відомо, що він відкинув пропозицію написати ораторію з нагоди «возз'єднання України». Останньо його чомусь викликали до КГБ.

Після того, як Івасюк зник, його рідним довгий час говорили, що розшуки даремні. Аж 18 травня міліція повідомила рідню Івасюка, що знайшли його тіло повішене на дереві в глухій закутині лісу і що експертиза виявила, що причиною смерті було самогубство, вчинене три дні перед тим. Родич Івасюка, лікар, якому дозволили бути при секції, сказав, що не було на тілі ніяких змін, які бувають у вішалників.

22-го травня на Личаківському цвинтарі відбувся похорон Івасюка. Похорон перетворився у грандіозну маніфестацію.

12-го червня, на Зелені свята, на могилу Івасюка відбулося справжнє полонництво. Могила була покрита горою квітів. На могилу прийшли Петро і Василь Січки, які приїхали з Долини.

Василь Січко станув на сусідню могилу і виголосив промову. «Ми не знаємо, — сказав він, — коли помер Володимир Івасюк, ми знаємо тільки день його похорону — 22 травня». Василь Січко закликав відзначати цей день як день жалоби, день пам'яті діячів української культури, які загинули в загадкових обставинах. У зв'язку з тим він згадав крім Івасюка, композитора Леонтовича, художниці Аллу Горську і художника Ростислава Палецького. На заклик Василя Січка зібрані вшанували їх пам'ять хвилиною мовчання.

Опісля забрав голос Петро Січко. Він сказав, що і він і його син, який щойно виступав, є членами Української Гельсінської Групи, яка бореться за права людини в Україні і національні права українського народу. Він закликав підтримувати Групу, помагати їй. «Іхавши сюди, ми бачили села прикрашені квітами і зеленню, — сказав Петро Січко, — це значить, що не дивлячись на 40 років політики гноблення національного духа й на атеїстичну пропаганду, народні традиції живі, віра жива. Український народ повинен зберігати себе, свою культуру».

Після його промови зібрані скандували: «Слава Україні».

Коли Петро і Василь Січки виходили з цвинтаря, до них підійшов якийсь чоловік і сказав їм: «Вас можуть забрати — сідайте, я вас відвезу на своїй машині». У відповідь, Петро Січко назвав його ганебистом. Зібрані відпровадили Петра і Василя Січків до автобусу і багато з них сили разом з ними.

5-го липня Петра і Василя Січків заарештували. Їх обвинуватили за статтею 187-1 КК УССР, себто за наклепи, а згодом засудили на ув'язнення.

Михайло Осадчий

*Де ти, де ти, далека муко,
Де ти, де ти, шляхетна мріє?
Як розп'ятий нащадок Марії,
Я прикутий за ноги і руки.*

*Я прикутий за мозок і губи,
В серце впиулось жало носталгії,
Пожарище душі ледве тліє,
Я з ганебним мовчанням у шлюбі.*

*Мої непрометеві груди
Колупає орел матерщини...
Де ти, де ти, циганська приبلудо,
Де ти, ніжна моя Батьківщину.*

*А орел колупає груди,
Значить, є ще орел... Є і груди!*

**ОДИСЕЯ УК-
РАЇНСЬКОГО
ПРАВНИКА
- ПАТРЮТА
(2)**

Заява Кандиби Івана Олексійовича

*юриста, члена Української Групи від її заснування (Львівська обл.,
сел. Пустомити в. Шевченка, 28)*

В обох випадках я мав працювати на звичайних «чорних» роботах. Чому ж в такому разі такі перешкоди зі сторони КГБ? Начальник КГБ висказався перед однією людиною так: він хоче, щоб Кандиба працював в такому місці, аби він міг бачити його щодня через вікно свого кабінету. Отже, майстерня, в якій я працював, знаходиться якраз проти його вікна, а всі інші організації поза полем його зору.

КГБ підбирає агентів, які слідкують за мною по місці праці, по місці проживання та взагалі під час мого перебування по селищу, а також за тими, хто мене відвідує, за тими з ним я спілкуюся і навіть за тими, з ким я здоровкаюся. КГБ робить усе, щоб ізолювати мене від жителів Пустомит, щоб обмежити спілкування з ними. Мені неодноразово приходилося чути таке: »Не підходь до Кандиби і не розмовляй з ним, бо буде викликати тебе КГБ. Це говорить за те, що, мабуть, не одного викликали туди з приводу мене.»

КГБ при сприянні керівництва та деяких рядових працівників поштового відділення Пустомит затримує і перевіряє мою кореспонденцію. В наслідок такого незаконного втручання частина листів пропадає. Так, наприклад, пропав мій лист від 10 грудня 1977 р. до політичного засланця Василя Стуса, пропав лист до бувшого політв'язня Кузьми Матвіюка та до інших. Крім того КГБ відомі зміст моїх телефонічних розмов і телеграм, а також зміст пакунків і бандеролей. І все це робиться, не зважаючи на те, що цим порушується Конституція СРСР і що це кримінальний злочин.

Так в ст. 56 Конституції СРСР записано: «Особисте життя громадян, таємниця листування, телефонічних розмов і телеграфних повідомлень охороняється законом».

А якже це охороняється законом? Яка відповідальність за це?

В ст. КК УРСР №. 131 записано: «Порушення таємниці листування вчинене службовою особою — карається виправними роботами на строк до шести місяців, або штрафом у розмірі до 30 крб., або громадською доганою».

Як бачимо, то кара така, що не страшно порушувати. А в даному випадку ніхто не стане притягати працівників пошти до кримінальної відповідальності раз цей злочин чиниться на вимогу КГБ. А КГБ, як відомо, всесильний, йому все дозволено.

Це окремі факти «виховного впливу» щодо мене моїх фактичних і основних «опікунів-вихователів» із КГБ.

1 квітня 1977 р. закінчився річний термін мого перебування під адміністративним наглядом. Оскільки його не продовжили, то я отримав право на виїзд з Пустомит та проживати і працювати в іншому місці.

Я переїхав жити до Львова, а на роботу доїжджав в с. Пустомити (з початку березня 1977 р. я працював кочегаром лазні з оплатою 60 крб. в місяць).

7 червня 1977 р. я звільнився з роботи з метою відпочити після 15-річного періоду перебування в місцях ув'язнення та річного періоду під адміністративним наглядом, а також відвідати родичів, друзів, після чого влаштуватися на працю і проживати в м. Львові.

Не зважаючи на закінчення наді мною адміністративного (гласного) нагляду, КГБ не залишив мене поза своєю увагою та продовжував вести наді мною негласний нагляд. Його агенти слідували за мною всюди, де б я не був. Навіть тоді, коли 26 червня 1977 р. я їхав поїздом зі Львова до Донецька на суд над Миколою Руденком і Олексієм Тихим, який проходив в м. Дружківці, Донецької області, викликаний туди в якості свідка, в тому ж вагоні через одне купе їхав один із агентів львівського КГБ, якого я вже добре знав і який, по-суті, супроводив мене.

КГБ періодично міняв своїх агентів, а тому не завжди зразу вдавалося розпізнати їх. Свій відпочинок і подорож по Україні я завершив поїздом в Москву, звідки я повернувся до Львова 21 вересня 1977 р. Зразу після повернення я цього ж дня пішов шукати роботи. Ходив до пізна і агентів КГБ ніби не було біля мене. Таке враження склалося і наступного дня, що мене дивувало. Однак, як виявилось, вони таки були.

В другій половині дня 22 вересня я шукав одну установу, куди мав звернутися з приводу роботи, та не знав на якій вона вулиці. Якраз в той момент надійшли ученці десь 4-5-ої яляси і я звернувся до них за допомогою. Вони підказали мені як знайти потрібну вулицю. Коли я відійшов від них метрів 200, одна з тих учениць наздігнала мене та сказала мені з хвилюванням: »Дядьку, за вами слідкують«. Ось як! Насправді їх було аж два. Я з вдячністю був приємно вражений чесністю і відвагою учениці.

Та не довго мені довелося перебувати і на такій волі. Наступного дня, тобто 23 вересня 1977 р., тобто через неповних півроку, наді мною знову встановлено адміністративний нагляд.

З самого ранку 23 вересня 1977 р. шукав мене у Львові начальник Пустомитівського КГБ капітан Полішук. А коли опівдні зустрів мене, то тут же запропонував мені сісти в його автомашину і завіз мене в прокуратуру Львівської області до заступника прокурора області Руденка. Туди незабаром прийшов начальник Управління Львівського КГБ генерал Полудень.

Розмова почалася з дорікань на мою адресу, що веду неправильний образ життя: не працюю, роз'їжджаю по всіх усюдах — то в Київ, то в Чернігів, то в Рівне, то в Харків до Ігоря Кравціва (бувшого політ'язня), то в Москву, то ще далі, аж в Тарусу до Ніни Стронатої-Караванської (теж бувшого політ'язня). Після того познайомили мене з висновком експертів — двох викладачів Донецького Держуніверситету — щодо ідейно-політичного напрямку Деклярації Української групи сприяння виконанню Гельсінського Акту. Згідно їх висновку, згадана Деклярація за своїм змістом і дійним напрямком є ворожим анти-советським документом. І тут же попередили мене, що якщо я складу ще раз сам чи з кимось у співавторстві подібний документ, то буду притягнутий до кримінальної відповідальности. Після цього начальник КГБ області пішов.

Продовжуючи розмову, прокурор Руденко запропонував мені відмовитися від своїх поглядів, переконань та засудити їх публічно через пресу і телебачення. І якщо я так поступлю, то дозволять мені проживати у Львові та працювати за професією і то не адвокатом, а лише юристконсультом на підприємстві. А якщо відкину його пропозицію, то моє місце лише в Пустомитах, а робота тільки »чорна«...

Пустомитівський Райвідділ міліції в своїй постанові від 23 вересня 1977 р. вказав такі мотиви встановлення наді мною адміністративного нагляду:

- 1) »постоянно отказовался от работы,
- 2) не проживал по месту прописки, і
- 3) разезжал по районах и городах СССР«.

Обмеження встановлено такі ж як і попереднього разу, лише з тою різницею, що тоді я мав право ходити по селищі з 7-ої години ранку до 9-ої вечора, тобто протягом 14-ти годин, а цього разу цей період скоротили на одну годину, маючи право ходити по селищі лише до 8-ої години вечора. Таним чїном, фактичний період мого перебування під домашнім арештом збільшився на одну годину — замість 10-ти в 1976 р. одинадцять в 1977 р.

Отже, повторним встановленням наді мною адміністративного нагляду, а по суті насильства, знов грубо порушено не тільки міжнародно-правові Акти щодо прав людини, тобто Загальної Декларації прав людини ООН, Пакту про громадські і політичні права та Гельсінського Акту.

Вище я вже довів про безпідставність і незаконність встановлення адміністративного нагляду щодо осіб за їх ідейно-політичні погляди й переконання згідно положення про адміністративний нагляд, прийнятого від 26 липня 1966 р. щодо кримінальних злочинців та інших антигромадянських елементів.

Цілком безпідставно і незаконно встановлено наді мною адміністративний нагляд і в даному разі згідно постанови міліції від 23 вересня 1977 р.

Тақ, згідно п.б) ст. 6 згаданого Положення про адміністративний нагляд, підставою для його встановлення є: «матеріали органів міліції, які свідчать, що особа, звільнена з місця позбавлення волі, веде антигромадянський спосіб життя».

Але й цього ще не достатньо. Тақ, в ст. 5 Постанови Пленуму Верховного Суду СРСР від 5 липня 1974 р. № 6 «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за порушення правил адміністративного нагляду» сказано: «Застосування адміністративного нагляду на підставі органу міліції в разі систематичного порушення громадського порядку і правил соціалістичного співжиття, може бути визнано обґрунтованим лише при наявності письмового попередження про можливість встановлення відносно особи адміністративного нагляду, якщо вона після попередження «продовжувала вести антигромадянський спосіб життя».

Отже, щоб у міліції були підстави встановити над якоюсь особою адміністративний нагляд, то потрібно, щоб особа не тільки вела антигромадянський спосіб життя і продовжувала вести антигромадянський спосіб життя після відповідного попередження.

Чому ж є безпідставним і незаконним встановлення наді мною адміністративного нагляду згідно постанови міліції від 23 вересня 1977 р.? А ось чому.

Вказані міліцією в її постанові «мотиви», які вона вважає як антигромадянський спосіб життя з моєї сторони, є або такими, що не мали місця взагалі, або такими, яких нема підстав уважати за антигромадянський спосіб життя. Це раз. А по-друге, якщо і погодитися на хвилину, умовно, що я таки вів антигромадянський спосіб життя, то й в такому разі міліції не було підстав встановляти наді мною адміністративний нагляд, оскільки за весь час «ведення мною такого способу життя мене ніхто ні одного разу не попереджав не тільки письмово, а й усно про те, що не веду такий спосіб життя, який вимагається згідно ст. 5 Постанови Пленуму Верховного Суду СРСР від 5 липня 1974 р. № 6.

Отже, з вищенаведеного мною видно, що навіть советські закони на 100% по стороні несветської людини і ворога ч. 1 (як це назвав мене прокурор Руденко) і ні 1% по стороні ініціаторів цього чергового безпідставного й незаконного насильства наді мною советськими людьми: на моїй стороні право, на стороні моїх «опікунів-вихователів» сила. Сила взяла верх над правом, а раз тақ, то це вже сваволя і безза-

юнь.

Виходить так, що тримати тебе в концтаборах і тюрмах протягом 15-ти років і рік під адміністративним наглядом цілком безпідставно і незаконно можна і це вважається «законом», але коли ти після цього всього вирішив трохи відпочити, поїздити та піднести душу після так тривалого часу сидіння в клітці та в мікрозонах, то такі твої дії кваліфікуються як антигромадський спосіб життя. А раз так, то з цього напрошується висновок, що «нормальним» життям для тебе в цій країні є не на волі і то відносній, а в концтаборах, тюрмах і на засланні під адміністративним наглядом та ще й під домашнім арештом.

Вважаю за доречне навести тут ще й таке.

Слухаючи 18 грудня 1977 р. одну із закордонних передач, я почув таке: «Чергова замітка буде про провокацію КГБ щодо бувшого політв'язня Івана Нандиби». Мене це дуже насторожило. Адже ж КГБ ні під час мого перебування в Пустомитах під адміністративним наглядом, ані під час моєї подорожі по Україні та відпочинку в Криму з червня по вересень 1977 р. ніякої провокації не вчинив щодо мене. Але, коли я вловив кілька фраз (з-за сильного глушіння не міг нічого розібрати), а саме: «Ну й що з того, що Нандиба був у Криму, він відпочивав там», — то стало трохи прояснюватися. Ще більше прояснилося, коли небаром після цієї передачі отримав листа від моєї приятельки-кичанки. Ось уривок з нього: «А вже знаю яка лиха доля спіткала Вас знову (вона має на увазі повторне встановлення наді мною адміністративного нагляду — І. К.). Чула й про ті плітки закордонні. Але ж то їхня поразка, а Ваша перемога. Так зрозуміли всі». Пробував в'яяснити в неї в чому саме виражаються ті «плітки закордонні», але з цього нічого не вийшло, бо мої листи до неї, а її до мене не доходили. Я й досі не знаю, в чому саме конкретно виразилася ота кагебістська провокація щодо мене. Припускаю, що в КГБ могли її побудувати так. Ви там, на Заході, мовляв, заявляєте про те, що КГБ переслідує Нандибу та позбавляє його волі і після закінчення терміну ув'язнення, встановило над ним незаконно адміністративний нагляд. Але ж це, мовляв, неправда. Він цілком вільний, роз'їжджає по Україні, розгулює з жінками по кримським пляжах і т.п. Для «підкріплення» могли і сфотографувати мене з якоюсь випадковою жінкою, або й використати для цієї мети фотографію з моєю тітною (сестрою моєї матері) Марією Довганською, 1919 року народження, що проживає в селищі Квасилів на Рівенщині, яка відпочивала в Криму разом зі мною. Раз мовилося про провокацію і плітки, то така або інша подібна могла бути зображена КГБ.

Отже, КГБ переслідував цим мету довести світовій громадськості про те, що я цілком вільний, а й скомпромітувати мене перед нею. Одночасно в КГБ виношували думку про те, щоб найскоріше загнати мене знов у Пустомити під адміністративний нагляд та цим самим позбавити мене можливості на всілякі поїздки, в тому числі й на відпочинок у Криму, що й незабаром зробили.

Маючи необмежену владу, є всі можливості свавільно вирішувати долю такого неугодного владі елемента, яким являюся я, та без всяких на то законних підстав шляхом насильства та шантажу, поставивши його в безправне-рабське становище, пропонують тобі за рахунок

відмови від своїх поглядів і переконань викупляти свою волю, яка і без цього належить тобі по закону, але яку насильно забрали від тебе. Таке мало місце в кабінеті прокурора Руденка. Подібне повторилося через 6 днів, тобто 28 вересня 1977 р., тут в Пустомитах, під час повторної розмови зі мною начальника КГБ області генерала Полудня. Маючи на увазі те, що запропонував мені прокурор Руденко 23 вересня 1977 р., генерал Полудень заявив мені, що кілька днів тому, тобто 23 вересня 1977 р., ми вели розмову «як рівний з рівним», а тепер вже ні, бо я перебуваю під адміністративним наглядом, а він вільна людина. Цим він дав мені зрозуміти, що тепер ціна викупу моєї волі, якої позбавили мене незаконно шляхом насильства, буде значно вищою.

Подібна розмова між мною а генералом Полуднем відбулася на його вимогу тут же, в Пустомитах, 26 січня 1978 р.

Оце і є один із методів «виховного впливу» зі сторони КГБ.

Термін адміністративного нагляду наді мною встановлено 23 вересня 1977 р., закінчився 23 березня 1978 р. За кілька днів до його закінчення, тобто 20 березня 1978 р., викликав мене на розмову до себе в кабінет начальник Пустомитівського КГБ капітан Поліщук, який спитав мене, яку відповідь я можу дати на пропозицію прокурора Руденка і генерала Полудня і тут же недвозначно дав мені зрозуміти, що від мого рішення буде залежати припинення чи продовження наді мною адміністративного нагляду. Я в категоричній формі, як і раніш, відхилив пропозиції прокурора Руденка і генерала Полудня, які мали на увазі відмову від своїх поглядів, переконань. Після цього він став переконувати мене, що мої погляди шкодять моєму життю, через це я обмежений майже в усьому. Не маю де жити, не можу отримати ліпшої роботи, навіть не можу побудувати сім'ї і тут же запропонував свої послуги в підшуванні для мене жінки. Ось як! Підшукати для мене жіночого виховання і духу та «перевиховувати» мене через неї! Я відкинув усі його пропозиції і на цьому ми розійшлися.

Отже, КГБ, маючи в своїх руках величезну владу (а може і всю повноту влади), готове торгувати всім і продавати все, не гребуючи нічим. Якщо ти обплюєш себе та подібних собі за рахунок своєї совісті, переконань, поглядів, якщо ти продаси себе, своїх друзів, або зрадиш їх, то за це КГБ може зняти з тебе адміністративний (гласний) нагляд, або не встановлювати такого над тобою, а вести над тобою лише негласний нагляд, або й такого не вести, може дозволити жити тобі, наприклад, у Львові чи десь інде, може влаштувати тебе на якусь ліпшу роботу, може допомогти в забезпеченні житловою площею, може навіть і «ощасливити» тебе, підшукати тобі дружину, може зробити ще багато й інших послуг і все це в залежності від того, як і чим ти заплатиш.

далі буде

»ПРОШУ УВАЖАТИ МЕНЕ УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛІСТОМ«

В самвидаві в Україні поширене звернення Г. А. Приходька, якого в липні 1980 р. арештувало КГБ під замітом антисоветської діяльності.

Григорій Приходько народився в 1937 р., має закінчену вищу освіту і до 1973 р. працював інженером в центральній Росії. В тому ж році він був заарештований і засуджений на 5 років ув'язнення.

Живучи в Росії, Г. Приходько був цілковито зрусифікований і майже не говорив українською мовою. В ув'язненні він вивчив українську мову і утвердився у своїх українських національних переконаннях. Після звільнення в 1978 р. Г. Приходько повернувся в Україну і жив у селі Лукашево на Дніпропетровщині. Він був постійно репресований, а його помешкання підпадало під часті обшуки.

В 1975 р. Г. Приходько написав звернення до 4-ої Сесії Верховної Ради ССРСР, копія якого в українській мові оригіналу зберігалася в архіві Української Гельсінської Групи і яку передано вашінгтонському Комітетові Гельсінських Гарантій для України. Документ цей якимсь чином попав у російський самвидав і в нього внесено багато неточностей і принципових помилок.

Оригінальний текст звучить повний наступно: 4. Сесії Верховної Ради ССРСР 9 січня.

Зовнішня політика советського уряду суперечить його внутрішній політиці, а саме:

На зовні Советський Союз — найзавзятіший прихильник Деклярації Прав Людини, а в середині ССРСР громадяни ще настільки безправні, що й не сміють вимагати тих прав і Деклярація ще ніколи не була надрукована українською мовою.

На зовні Советський Союз виступає проти колоніалізму, за право націй на самовизначення, а в середині ССРСР придушує будь-які прояви неросійських націй до відокремлення від Росії і створення самостійних держав.

На зовні Советський Союз виступає за розвиток національної свідомости, пробудження націй до самостійного політичного життя і збільшення членів ООН, а в середині ССРСР усе робить, аби знищити національну свідомість і представити неросійським націям російські національні інтереси, як їхні власні інтереси.

На зовні Советський Союз пропагує необхідність розвивати політичну активність громадян, в середині все робиться, аби відучити громадян від самостійного мислення і звузити коло інтересів суто воробничими проблемами.

На зовні Советський Союз підтримує в усіх країнах об'єднання робітників у профспілки та їхню страйкову боротьбу за покращання умов свого життя і праці, а в середині ССРСР позбавив робітників таких прав і замінив право на працю обов'язковою працею.

На зовні Советський Союз виступає за ослаблення міжнародного напруження та зміцнення миру, а в середині Союзу всіляко нагнітає

ненависть до несоціалістичних країн і зміцнює військову потужність.
Фактично діяльність уряду ССРСР суперечить законам ССРСР.

Де юре: закон проголошує свободу друку. Фактично всі газети, журнали, всі видавництва перебувають під необмеженим контролем тільки однієї партії — КПСС.

Де юре: конституція проголошує свободу республік на вільний вихід зі складу ССРСР.

Де факто: всіх українців, що так чи сяк висловлюються за вихід України зі складу ССРСР, уряд жорстоко карає і вивозить з України.

До юре: конституція проголошує рівноправність націй та їхніх культур.

Де факто: українська культура занепадає в Україні під тиском російської і советської культури, а за межами України українці позбавлені права на культурно-національну автономію і в Росії українці не мають жодної своєї газети, школи, театру, в той час, як росіяни в Україні все це мають в величезній кількості.

До юре: всі мови в ССРСР рівні і ні одна не панує над іншою.

Де факто: уряд ССРСР шалено проводить русифікацію українців і переслідує українську мову, і російська мова ще більше, ніж до революції, панує у всіх сферах офіційного, державного і господарського життя.

Де юре: УССР — суверенна держава, що перебуває як рівноправна з іншими республіками, в одному Союзі.

Де факто: самостійність УССР зведено нанівець. Жодна з держав світу не вважає УССР за самостійну державу і тому не знаходить за потрібне встановлювати з УССР дипломатичні відносини. Таке міжнародне становище України принижує національну гідність українців і з ним не можна спокійно миритися. Агресивний дух міжнародної політики советського уряду створює напруження мілітаризму у всьому світі. Напруження може привести до нової світової війни, в якій може загинути моя батьківщина — Україна, що всьому зреч волі українців включена в російську мілітаристичну систему, через те, що цілі російського мілітаризму чужі українському народові. Проблема відокремлення України від Росії з її безмежними зазіханнями стає проблемою самозбереження українців, проблемою збереження самого існування України. Останніми роками сталося так, що тепер моя особиста доля повністю злилась з долею моєї Батьківщини — України і тому, протестуючи проти антиукраїнської політики советської держави, я, відмовляюся від советського громадянства і прошу вважати мене українським націоналістом.

17 листопада 1975 р.

Володимирська в'язниця.

Приходько Григорій Андрійович

СЛОВО ЧОРНОВОЛА НА СУДІ

Як відомо, Чорновола, який перебував на засланні в Якутській АРСР, після відбуття семирічного ув'язнення в концтаборах, арештували 8.4. 1980 р. в наслідок спрепарованої органами КГБ провокації (спроба знасилування). За це його засудили до 5 років концтабору.

У самвидаві поширюється текст останнього слова Вячеслава Чорновола, що його він виголосив на суді в Мирному 6-го червня 1980 року.

Подаємо повний текст останнього слова Чорновола на цьому суді.

»Я не зовсім певен, що зможу закінчити своє невелике останнє слово, хоча говоритиму про справжню суть справи, та й перебуваємо ми в порожній залі. Все ж почну з того, чим треба було б закінчувати. Я зовсім байдужий до терміну покарання, який ви мені назначили. І мінімум і максимум для мене нереальний через голодівку, яку я оголосив на весь термін ув'язнення за брудною статтею, та шлучного підтримування життя. Адже й тепер уже я не дуже далекий від найнижчих меж своїх фізичних можливостей. Проте іншого виходу в створеній ситуації я не бачу. Якщо обстоювати принципи ще можна, водночас шюдуючи себе, то обстояти свою честь і свою гідність інакше, ніж поставивши на карту не лише здоров'я, а й саме життя, за теперішніх обставин неможливо.

Часами я думаю: чи варто було мені відмовлятися від раніше оголошеного бойкоту слідства й суду та брати участь у фіналі цієї брудної справи? І вирішую, що все таки варто. Досі зі мною й моїми переконаннями воювали з відкритим заборолом /всіляких дрібних інсинуацій на зразок анонімок або розповсюджуваних чуток я не беру до уваги/. Тепер продемонструвавши безсумнівну слабкість, страх зіткнутися лице в лице, сховалися за спину підісланої агентки, яка інсценізувала »спробу з'валтування«. Позбавити себе можливості дослідити, відчутти на собі й оповісти людям, як це робиться, я не мав права.

Я не буду ані полемізувати з прокурором, ані заглиблюватися в брудні деталі зфабрикованої справи. Цю невдячну роллю взяв на себе

мій адвокат який добре довів тут неспроможність кримінальної оболонки мого по суті політичного процесу, за що я йому дуже вдячний, незалежно від результатів його зусиль. Про суть звинувачення скажу лише, що моє слідство і звинувачувальний висновок могли б стати для студентів-юристів хрестоматійним зразком того, що таке юридична неписьменність і правова неспроможність. Чого тільки не знайдеться в одному томі небагатої на матеріяли справи: вигадані десь на боці і встромлені в найневідповідніше місце справи протоколи допитів; формально незаконно проведені, а тому недійсні, експертизи; порушення елементарних правил зберігання обстановки події до огляду /та зрозуміло — адже зберігати було нічого/; не лише фактологічно, а й текстуально дослівно тотожні протоколи допитів різних свідків; елементарне порушення презумпції невинності /коли в слідчих документах уже від першого затримання мене називали злочинцем, а вину мою визнавали безсумнівною/ і т.д. і т.п.

Мені навіть трохи кривдно. Які б не були зараз жорстокі часи, але мені здається, що 15-ма роками принципового протистояння я заслужив хоча б грамотного слідчого або трохи поряднішої статті кодексу.

Навіть головна виконавиця Блохіна, непогано провівши початкову стадію операції, заманивши мене до пастки, пізніше, в ході суду і слідства, безнадійно заплуталась у протиріччях і своїх шефів дещо підвела, підписавши суд. Справа чистою не вийшла, брудні плями проступають на всій її поверхні.

Хоча моїй справі посилено намагаються надати суто кримінального характеру, і в звинуваченні навіть не згадали, що я засланець, справжні причини кримінальної комедії вилазили і тут і там. То, зі слів провокаторки виявилось, що я, погрожуючи пляшкою, кричав: «Ти знаєш, хто я? Я одностудець Сахарова, і якщо ти не перестанеш кричати, то я тебе скалчу». То, залихаючи мене черговий раз до тюрми, мені ж з людоїдським цинізмом приписувалося твердження: «Я не бачу смислу в своєму житті, окрім сидіти в тюрмі або засланні», то в ході чергової очної ставки «нешасна жертва» (до речі, великогабаритна молодичка, що аж пашисть здоров'ям і яка впоралася б з кількома такими «гвалтівниками», як я, — вимучений тюрмами й таборами, слабосилий, та ще з хворою рукою) відверто пояснювала причини своїх наплетів: «Мені розказали, хто ти; такі, як ти, не повинні ходити по радянській землі». То в залю закритого суду на слухання формально зовсім незначної справи раптом запрошують газетяра із вказівкою зліпити розвінчувальну статтейку про «дисидента-гвалтівника» (ось, мовляв, які вони!), то раптом який-небудь свідок, забувши, за що мене судять, починає доводити, що я залишився на давніх ідейних позиціях.

В суді посилено старались розвінчати версію від фактів. Саме мені, одному з найбільш «нехороших» (чого тільки варта прислана в суд характеристика на мене як засланця!), мало не єдиному з політзасланців дозволяють поїздку у відрядження з дуже незначного приводу в чимале для Крайньої Півночі місто. І в цей самий час з України — з короткочасною пересадкою (може навіть фіктивною) для більшої переносливості в Ашхабаді, до Мирного прибуває «в пошуках праці» донька військового аташе в одній з африканських країн (тобто прямо або посередньо кадебістка) полковника Вадима Блохіна, Тетяна.

Деякий час вона була оформлена (швидше, судячи з матеріялів справи, фіктивно) простою робітницею, аби зіграла версія, буцім гнилий дисидент накинувся на пролетарську дівчину. Прилетівши до Мирного, вона випадково знайомиться з тим постачальником, до якого я їду у відрядження. Вона ж випадково зустрічається нам на дорозі, коли ми йдемо вечеряти, і напрошується нам компаньйонною, пускуючи в хід і жіночі чари, й політичні спекуляції, заманює до себе в кімнату готелю і там, досить незграбно, розігрує спектакль »спроби з'валування« з дурними деталями на зразок погрози пляшкою, таємничого походження подряпин на грудях або самороздягання. Її помічники (змовившись до чи після — це не так важливо) — чергова готелю й міліцейський наряд поводяться на суді, як блазні, перекидаючись у погано завченій версії події. А сама Блохіна, що досить показано, прибуває з Ашхабаду на суд з пересадкою... в Києві, де, напевно консультувалася в голови КДБ України Федорчука або в його співробітників, які вже добре набили руку на таких фабрикаціях і пересадили за кримінальними звинуваченнями майже весь другий склад Української Гельсінкської групи.

Висловлені вище думки й змушують мене сумніватися, що суд підійде до вирішення моєї долі неупереджено. І все ж, як невинуватий оптиміст, я вірю, що в душі кожної людини жевріють, часом спалахують, всупереч усім обставинам і можливим наслідкам, іскри справедливості, порядності й особистої відповідальності. Тому, на жаль, тільки теоретично, я припускаю, що виходячи тільки з обставин, забувши про всі протексти й підтексти, ви громадяни судді, виявивши громадську мужність, не поспвните лави змовників і виголосите мені виправдувальний вирок».

ЗА ПРАВО БУТИ УКРАЇНЦЕМ

ЗАЯВА СОКУЛЬСЬКОГО ІВАНА ГРИГОРОВИЧА

(Дніпропетровська область, м. Дніпропетровськ, бул. Миру 3)

(неповний текст)

(УЦІС) На Захід прорісталася ЗАЯВА Сокульського Івана Григоровича, розповсюджувана в Україні і по цілій російській імперії самвидавним способом, яку оприлюднюємо з проханням якнайширше поширити її серед української громадськості в діяспорі і серед чужинців. Є це заява одного з культурних діячів України, непричетних до політичної діяльності, а виключно творчих на відтинку культурних цінностей, але які добиваються »права бути українцем«, права гарантованого Універсальною декларацією прав людини, Міжнародною конвенцією людських прав і багатьма іншими міжнародними договорами й деклараціями. Однак і це фундаментальне, зобов'язуюче весь світ право сьогодні відбирається українцям, а за намагання користуватися ним московський окупаційний режим карає як це видно на прикладі автора цієї Заяви.

Сокульський Іван Григорович народився 1942 року на Дніпропетровщині. Студював на філологічному факультеті Львівського університету, а відтак продовжував студії на Дніпропетровському університеті, з якого, однак, був виключений. Вперше заарештований у червні 1969 року, оскаржений за співавторство листа »Творчої

молоді Дніпропетровська», в якому розкривається жихливу русифікацію всіх ділянок українського життя на Дніпропетровщині і засуджений на 4 роки і 6 місяців концтабору суворого режиму за «антисоветську агітацію і пропаганду». Покарання відбув у Мордовських таборах і Владімірській тюрмі. Після виходу з тюрми, був весь час переслідуваний і репресований, а в квітні 1980 року поновно арештований КГБ і оскаржений за ст. 62 КК УРСР («антисоветська агітація і пропаганда»).

«Заява» Сокульського — це черговий мужний виступ чесно української людини, в якій відбирають найелементарніше право — право бути собою.

Я не політик (це не моє покликання) і не маю ніякої політичної програми... Хочу лишень одного: реалізувати себе як особистість. Має ж людина якесь призначення у світі, окрім тої «єдиноправильної» соціальної програми, що її наперед, ще до народження, визначить для неї — людини — партія та вожді! Хто ж бо має право відняти в людини її найвище призначення, особисте покликання, її духовність — хай і в ім'я найвищих ідей? Хто, здавалось би, може не дозволити мені бути собою, бути індивідуальністю?

В суспільстві, де кожен зобов'язаний (!) бути бездуховним придатком хай і великої мети, де кожна людина зобов'язана ще з пеленок засвоити безпардонний атеїзм (безбожництво), як необхідну передумову подальшого комуністичного виховання — в такому суспільстві немає (і не повинно бути) місця для особистості в повному розумінні цього слова.

В суспільстві, де кожен до кінця днів своїх має залишитися тим же «винтиком і коліщатком» велетенського бюрократичного маховика, де не мета служить людині, а навпаки — людина по рабськи вислужується в мети, де на кожному кроці бачимо моральне спустошення і розклад, жахаючи бездуховність «здорового конформізму», де снування людини (як істоти духовної) давно вже під знаком питання — в такому суспільстві, справді, немає місця для якої б то не було особистості, якби вона часом і пробилась через частокіл тоталітаризму.

Суспільство, в якому всі сили партійно-державного апарату кинуті на те, щоби бюрократично непробивною об'єктивністю, трікомфуючою історичною необхідністю (!) — (спробуй висловитися проти них!) — цілком задавити де-не-де ще жевріючу особистість (і ця мета ідеологічна вважається більш значимою, ніж економічні завдання) — таке суспільство не може дозволити мені як індивідуальності навіть елементарно — бути!

Першою (елементарною) умовою мого існування, як особистості — є право бути українцем (з усіма впливаючими звідси наслідками). Все моє свідоме і несвідоме життя свідчить, що такого права, права на Україну — я не мав і не маю. Коли я в свої 25 років лише почав прозиратися через бюрократичні хащі, через зросійщене винародовлене оточення — до своєї питомої Батьківщини, в котрій відчув корінь своєї духовності, своєї індивідуальності — мені ж відразу було почеплено ярлики «буржуазного націоналіста». Виключено з університету, а трохи згодом, ніби якого злочинця конвойовано в Мордовію, пізніше у Володимирський Централ. На своєму власному досвіді переконався — укра-

інцеві, будь він хоч тричі марксистом, немає тут іншого, окрім тюрми або «психушки».

Я не маю права на приватне (інтимне) життя — кожен мій крок і подих фіксуються.

Я не маю права писати щоденники — їх конфіскують (незалежно від того, про що там йдеться).

Я не маю права не узгоджувати свої погляди з офіційною доктриною, мушу сповідувати єдиноправильну філософську систему — марксизм — бо інакше звинуватять у антирадянщині.

Я не маю права на творчість (не говорячи вже про право друку) — звинуватять в «изготовлении и хранении», а при найменшій можливості і в «распространении клеветнических измышлений, порочащих наш советский образ жизни и строй».

Я не маю права на працю згідно моїх уподобань і здібностей (в країні, де офіційно нема заборони на професію!).

Я не маю права в зросійщеному вцент Дніпропетровську розмовляти рідною мені українською мовою, не чую її ні на вулиці, ні в установах.

Я не маю права на батьківство, бо хіба можна називатись батьком, коли не маєш змоги дати своїй дитині основного і найелементарнішого — Батьківщини, коли дитина твоя не має змоги ходити в український садок (такого немає!), а згодом і в українську школу (якої в нашій околиці теж немає), що вже говорити за український вищий навчальний заклад.

Радянський громадянин в дійсності має право лише на «воспроизводство» населення (якщо не «рабочей сили»). Анонімний бюрократ, що заправляє вихованням, дивиться на дитину лише як на об'єкт соціального маніпулювання, таж, ніби окрім вигідних якостей майбутніх членів тоталітарного суспільства — більш нічого бути не повинно в Людині (навіть не подумає узгодити свій принцип виховання з думкою батьків). Коли наступ на людину як істоту духовну починається ще в дитинстві, в дитячому садку і вже не припиняється до її останнього дня, то хіба дивина, що повсюди бачимо тільки глибокий моральний занепад і здичавіння!

Особливо помітно посилюється наступ на елементарні права людини після прийняття нової так званої «конституції розгорнутого будівництва комунізму». Та й чого можна чекати від конституції, в якій триюмфуюче закріплюється явно антиконституційний акт — проголошення правлячої партії (себе ж самої) довічно правлячою партією (цитата). За тим нечуваним законом всі громадяни СРСР раптом стали кріпаками КПСС (владу комуністичної партії над ними закріплено навечно, і — конституційним чином!). «Тричі свинською» назвав би таку конституцію Іван Франко.

— Вже! Приїхали!!! — хотілось би сказати цим кріпосникам ХХ віку.

— Куди вже далі?!

— «Наша мета — комунізм» — знущально кричать мені в обличчя льозунги і плякати. Це ж написано і від мого імені! Та й хто буде питати

думки в безсловесного кріпака? Навіть, якщо б він наважився мати свої особисті переконання!

Так будований комунізм, якби і переміг, то його торжество було б кінцем всього — людини як духовної істоти. Далі йти було б справді нікуди.

Торжество комунізму такого покою (він таки будується) я бачу не у високих будинках, нових машинах, нових заводах — це я бачу на найбільш важливому, на найпершому — на Людині, що стає все більш приборканою шаленим наступом техніцизму і бюрократії. Це в лещатах ідеологічного реґляменту, ортодоксального советизму (який не що інше, як змодифікований сталінізм) — так занепалою і здрібною, що нею, здається, скоро вже справді можна буде знехтувати (звісно, во ім'я великої мети). Либонь, саме так як цілковите витравлення з людини всього людського уявляє собі торжество комунізму ортодоксальний бюрократ. Лишень тоді всі проблеми буде, справді, вирішено раз і назавжди: коли можна буде безперешодно володіти масами як маріонеткою в ляльковому театрі: виховувати, керувати, маніпулювати. Для таких комуністичних гуртоправів це, либонь, найідеальніший спосіб доскочити абсолютної влади (новітнього абсолютизму).

Мені ж, як особистості, таке суспільство — ніж до горла. Снажу прямо — я жахаюсь торжества вашого комунізму, як торжества хама, примітивізму і бездуховности, як апокаліптичного кінця. Для мене комунізм (цей, що нам пропонують) і апокаліпсис — рівнозначні.

Можна мовчати про речі, що не торкаються тебе. Та коли йдеться про основне: про підвалини нашої духовности, про те, бути чи не бути людині як особистості, тут мовчання рівнозначне зраді самого себе, ганебній втечі з поля бою.

— Далі відступати нікуди!

— Далі — я сам!

Поступившись правом громадянина, я перестаю бути собою і мені не залишається нічого, як вертати назад — до щент zdeґрадованого комуністичними гуртоправами »ґвинтика й коліщатка«, відмовитися від своєї дорогою ціною здобутої індивідуальности. За все це, можливо, мені б заплатили таким-сяним благополуччям, принаймні »не тюрмою«. Та коли за »не тюрму« треба платити гідністю, честю, зрадою самого себе, Україною... — то я відмовляюсь від такого благополуччя.

У частині вміщується все, ціле. В особистості вміщується, духовно, народ, а відтак все людство. Тому відстоюючи свої людські права, гарантовані мені Деклярацією прав людини (її ратифікував і Советський уряд) я, звісно, в міру своїх невеликих сил, сприяв би загальному оздоровленню мого двічі поневоленого народу. Бо що не кажи, а людина, окрім всього іншого, істота соціальна і здобуток одного — відразу стає здобутком всіх (як і втрата, деґрадація особистости помітно відбивається на моральному здоров'ї суспільства).

Саме тому як громадянин я не маю права мовчати. Не говорити на повний голос про те, яка глибока яма морального небуття і духовної заґлади вирита в нас під ногами.

Іван Сокульський

Огляньтесь! Далі відступати нікуди!..

1979 р.

ТУСМ відбув «тиждень оборони Юрія Шухевича»

(ПС ТУСМ) Заходами Крайової Управи Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського в ЗСА (ТУСМ) в днях 23.—28-го березня, ц.р. відбувся ТИЖДЕНЬ ОБОРОНИ ЮРІЯ ШУХЕВИЧА. Мета цієї пропагандивної акції була поширити інформації серед американського народу, особливо серед державних, політичних, академічних та суспільно-громадських чинників ЗСА, про нечувано жорстоке знуцання Москви над Юрієм Шухевичем, який вже понад 30 літ, від 15-го року життя, карасться по різних московсько-большевицьких тюрмах, концтаборах і в'язницях. Його єдиний злочин: помимо драконічного свавілля над його особою і родиною, Юрій Шухевич категорично відмовляється відректися свого батька — сл.п. Генерала Романа Шухевича — і засудити ті національно-визвольні ідеали за які його батько загинув героїчною смертю в нерівнім бою з окупантськими силами Москви. В окремому меморандумі ТУСМу, спеціально виготовленому для цієї акції, пишеться про те, що справа Юрія Шухевича — це в дійсності лише мікрокосм вже уведеного Москвою державного насильства й терору над Нацією і Людиною в СССР. Тому, коли ми захищаємо Юрія Шухевича, ми тим самим захищаємо право України на національно-самостійне, державне життя, — право за яке, зрештою, ціною власного життя боровся Юрія батько.

При кінці вищезгаданого меморандуму теж поміщений проєкт резолюції, для Конгресу ЗСА, в якій вимагається негайне звільнення Юрія Шухевича. ТУСМ працює між поодинокими конгресменами, шукаючи спонзорів цієї резолюції, яка, коли буде прийнята в Конгресі, вимагатиме від Президента ЗСА всіма заходами інтерв'ювати в обороні Юрія Шухевича. Вже є понад 20 конгресменів, що погодилися спонзорувати таку резолюцію, деякі з яких навіть погодилися самому шукати таких спонзорів з-посеред інших конгресменів. Цю акцію на форумі американського Конгресу, ТУСМ буде наполегливо продовжувати доти, доки здобудемо визволення Юрія Шухевича.

ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

В п'ятницю, 27-го березня в приміщеннях Українського Інституту Америки при 79-ій вулиці відбулася ширша пресова конференція, щоби познайомити журналістів Заходу з справою Юрія Шухевича і представити в загальному описі поневолений стан України. На цій пресовій конференції виступали з окремими заявами в обороні Юрія Шухевича Віл'єм Грін, конгресмен з Нью Йорку, Святослав і Ніна Караванські, недавно звільнені українські політичні в'язні, і Борис Потапенко, який представив заяву й вимоги ТУСМу і водночас був модератором конференції. Перед пресовою конференцією, КУ ТУСМу вислала понад 800 пресових комунікатів до поодиноких органів світової та американської преси, телевізії, та радія і також до поодиноких агенцій при Об'єднаних Націях. Хоч не всі запрошені журналісти і кореспонденти прибули на цю пресову конференцію, слід уважати її успішною хочби з того приводу, що крім інших журналістів, був присутній представник найбільшої пресової агенції в цілому світі — «Ройтерс», який ставив декілька запитів та опісля в окремій зустрічі дуже цікавився справою Юрія Шухевича, навіть обіцяючи, що напише окрему статтю в його обороні.

Прес-Конференція ТУСМ. Зліва до права: конгресмен В. Грін, Святослав Караванський, Борис Потапенко, Ніна Караванська.

ДЕМОНСТРАЦІЯ В ОБОРОНІ ЮРІЯ ШУХЕВИЧА

В суботу, 28-го березня в Нью Йорку відбулася масова демонстрація в обороні Юрія Шухевича. Демонстрація почалася на «Даг Гамаршолд Пляза» перед будинком Об'єднаних Націй в 2-й годині по полудні. Нею провадив Михайло Галатин — голова о.д. ТУСМу в Нью Йорку. В вій частині демонстрації промовляли серед масово зібраної молоді і старшого громадянства Конгресмен В. Грін, С. і Н. Караванські, та Андрій Прятка від КУ ТУСМу. В своєму слові Конгресмен Грін заявив, що той, хто не готовий боротися проти несправедливого поневолення

Демонстрація перед будинком ООН.

однієї людини, чи цілих народів, сам не заслуговує на свободу. Він також приобіцяв зібраним демонстрантам, що на форумі Конгресу ЗСА буде наполегливо захищати Юрія Шухевича і право поневоленого Москвою українського народу на самостійне і державне життя.

На самій демонстрації брало участь понад 500 демонстрантів, які прибули з Філядельфії, Пассейку, Йонкерсу, Гартфорду та з інших міст східного побережжя ЗСА. Однак, дивувало організаторів демонстрації, що з самого Нью Йорку відносно мало людей відгукнулися на заклик ТУСМу і прийшли продемонструвати свою солідарність з Юрієм Шухевичем і з тисячами таких як він, які караються за нас всіх. Ще перед демонстрацією ТУСМівці розліпили спеціально виготовлені афіші в англійській мові, закликаючи чужинців також взяти участь в цій акції. Тому присутніми на демонстрації було немале число чужинців, яких потурбувала доля Юрія Шухевича до тієї міри, що віддали свій час, щоб прибути і зареєструвати свій голос протесту в його обороні.

Для цієї акції ТУСМ виготовив різні афіші, жетони, сорочки, які мали Юрія лице відображене на них, і навіть один величезного розміру портрет Юрка, так що наглядачам міста Нью Йорку повинне бути досить відоме лице Юрія Шухевича. Також під час демонстрації роздано понад 3.000 лєтючок зі знімкою Юрка та з коротким з'ясуванням його справи.

Після коротких промов перед Об'єднаними Націями, демонстранти відмаршували вулицями Нью Йорку до російської місії при ООН на 67-й булиці, де відбулася друга частина демонстрації. Під час вимаршу та вже перед самою місією демонстранти вигукували такі кличі: «Смерть Москві! Смерть Брежнєву!», «Звільніть Шухевича, звільніть Україну!», «За революцію проти московського імперіялізму», «Бандера живе!», «Гине ворог, гине!» і т.п. До гимну «Не пора, не пора», кілька ТУСМівців підпалили московсько-большевицький прапор — символ найбрутальнішої «тюрми народів» в історії людства. Присутні телевізні русла підхопили цей момент та фотографували його в цілості. Крім телевізії, були також присутні представники інших більших газет та пресових агенцій.

Під час демонстрації ТУСМівці відспівали декілька українських націоналістичних пісень, як, м.і., «Слава, слава бандерівцям», бо ж ТУСМ уважає себе націоналістично-революційним товариством. Це зокрема зворушило Святослава Караванського, який власне був вперше москалями засуджений за приналежність до ОУН-революціонерів. Опісля, Святослав Караванський потвердив, що це була найкраща демонстрація на якій він досі мав нагоду бути.

Демонстрація закінчилася українським національним гимном. Однак, ТУСМ не думає припиняти своєї пропагандивної акції в обороні Юрія Шухевича та за національне право української нації на самостійність і державність. Зокрема, маємо в пляні відбути біжучу естафету в місяці червні, ц.р. від Нью Йорку до Вашингтону з нагоди 40-ліття проголошення Акту 30-го Червня, Акту Відновлення Української Самостійної Держави. Віримо, що українська громада на чужині, буде підтримувати наші акції в будучому, як досі.

ДО ПОРТРЕТУ МАЙБУТНЬОГО ШЕФА ДЕРЖАВИ

Князь Валійський – гість української громади в Дарбі

Морозний, хоч і соняшний, але по-зимовому холодний день у п'ятницю 27-го лютого ц.р. став уже із самого ранку одним з найприємніших і незвичайніших святкових днів у житті української громади в Дарбі. Це був день зустрічі Його Королівської Високости Князя Валії, наслідника трону юролівства Великої Британії, який на власне бажання прибув відвідати етнічні спільноти різнонаціональних поселенців міста. Його відвідини викликали велике піднесення і зацікавлення й серед місцевих жителів-англіїців, які довідавшись із преси та місцевих радіопередач про програму його візиту, вийшли тисячами йому на зустріч.

Для українців у Дарбі, це була особлива честь вітати достойного князя у власній домівці Відділу СУБ, і тому не диво, що всі місцеві організації доволі потрудилися, щоб гідно приготуватися до такої небуденної події. Дещо треба було помалювати, направити, прибрати з-зовні і всередині дому, прикрасити вишивками і квітами приймальні приміщення і ін.

І ось в очікуванні Його Королівської Високости Князя Валії в передполудневих годинах усе готове. Червоний килим через подвір'я

до входу в сіни дому, вздовж — почесний шпалір сумівської і пластунської молоді в одностроях та барвисті народні строї членів танцювального ансамблю СУМ «Говерля». По боках будинку повівають британський і український прапори, над дверима привітальний напис на честь князя Чарлса. Подвір'я заповнене кількістю громадян, що не дивлячись на будній день, прийшли по-святочному одягнені привітати достойного гостя. Серед нашої молоді — група литовських дівчат у народній ноші, дехто з англійських гостей, не бракує звичайно і чинників безпеки, які час-до-часу перевіряють уважно очима присутніх в приміщенні й надворі.

Нарешті зі спізненням приходить урочистий момент — сріблястого кольору Ролс-Ройс зупиняється перед нашою домівкою і з нього виходить привітно усміхнений молодий князь Чарлс. Його вітають оплесками маси людей вздовж вулиці та наша громада коло дому СУБ-у. При дверях традиційно підносять Князеві хліб-сіль голова Відділу СУБ-у п. С. Шмондрак і п-ні І. Шмондрак, голова Гуртка ОУЖ в Дарбі. Цікаво зазначити, що Князь відломив шматок хліба, вмочив у сіль і їв, віддавши таким чином шану нашій традиції та зрозумівши її символіку. Після цього п. Шмондрак попросив гостя до світлиці дому, де зібралися представники суспільно-громадських установ, головні місцевих, та англійські гості, що належали до почоту князя, — полк П. Гільтон — речник королівської родини на окрузі Дербишир і леді Гільтон та посадник міста, шеф поліції і директор міської ради з дружинами й ін. Пан С. Шмондрак представив Князеві представників української громади, між ними всец о. крил. М. Матичака, М. Гринюка, Я. Рутковського, Лїду Деремєнду, п. І. Горобця, полк С. Левченка, п. В. Келемна, п. М. Татарчука, п. І. Федоришина. В часі навіть такої короткої процедури вітання князь Чарлс жваво цікавився українським організованим життям, ставив різноманітні питання та звернув увагу на портрети й образи на стінах. Достойними гостями у світлиці заопікувались зодягнені в народню ношу Наталка Онуфрик та Катерина Стецишин, пропонуючи їм легкі напитки і перекуску.

Тим часом решта домівки, хоч і яка простора, наповнилась по береги присутнім громадянством та численними кореспондентами національної і місцевої преси, радіо і телевізії.

Не затримуючи гостя у світлиці дому, п. М. Попович, секретар Відділу СУБ, він же майстер церемонії до кінця візиту, повів гостя до великої кімнати на зустріч з громадянством. Тут достойний Князь затримувався увесь час то коло одного, то другого, знаходячи кожному щось сказати, жартував, привітно усміхався, про щось розпитував. Часто зупинявся біля старших віком людей, розмовляв і з молоддю. Зацікавився різьбленими предметами та вишивками зі скромної виставки українського народного мистецтва. Завжди прямий, доступний і безпосередній у відношенні до людей, він зробив на всіх присутніх надзвичайно велике враження. Недарма кажуть, що він є одним з найбільш люблених членів королівської родини, таким видався він і нам усім. Проходячи біля бару, поцікавився українськими напитками і, промовивши по-українському «на здоров'я», випив чарку. А найбухливіші овації і вигуки захоплення присутніх українців і чужинців викликав князь Чарлс у часі, коли на несмілу пропозицію одного з танцюристів «Го-

верлі» він зголосився спробувати «юзацького танцю». Виявився неабияким виконавцем навіть складних для чужинця присюдів у гопаку і треба було дійсно бачити його спритність та вміння схопити ритмічність кроку, щоб оцінити справжній хист і спортивну справність молодого князя Валії. За те нагороджений був такими оплесками наших та англійських гостей, якими нечасто нагороджують наших найкращих танцюристів. Не диво, що преса найбільш виюристалала саме ці фотографії Принца Чарлса в танцю.

У приймальній залі домівки Князь підписав книгу гостей, яку започатував простим «СНarles». Присутні вітали його співом «Многая літа», члени «Говерлі» після короткого гопака, крокуючи парами, зупинились перед гостем і вручили йому квіти червоно-синьо-білого кольору. Подаровано йому від громади стилеву різьблену касетку і вишиту серветку та вручено ґратуляційну картку з нагоди заручин Принца Чарлса з леді Даяною Спенсер. Від членів «Говерлі» — платівку українських мелодій у виконанні сумівської оркестри «Верховина». Представництво литовців дарували книжку про мистецтво й культуру їх на роду.

Візита Принца Чарлса мала тривати у нас півгодини, однак протягнулась вона до 45 хв., і помітно було, що гість почувався справді невимушено й вільно, що був би ще довше, якби не принаглював спізнений розклад дальшої програми дня.

На кінець п. М. Попович подякував Князеві за відвідини, почотів його та чинникам безпеки, представникам медій та всім, що спричинилися до успіху цієї такої незвичайної і великої події у житті нашої української громади на терені В. Британії.

Треба ще додати, що князь Чарлс у розмові з головою Відділу СУБ п. С. Шмондраком висловив вдовolenня і признання українцям за добре зорганізоване громадське життя, у порівнянні з більшими етнічними спільнотами міста.

Перед відвідинами українців він був гостем національних груп з Азії та Західньої Індії, відвідав їх святині, комунальні центри, одну зі шкіл в якій, між іншим вчителює п-на Ліда Деремента, та сербські православні церкви, а після візиту в українців був коротко гостем польського комбатантського клубу, що знаходиться поблизу нашої домівки СУБ.

Українська організована громада в Дарбі мала велику честь гостити в своєму домі майбутнього короля Британії, Чарлса, князя Валії. Впарі з цим наша громада має право бути гордою за цю честь, бо вона заслужила на неї, здобувши собі повагу, добре ім'я і добру славу у господарів країни. А добре ім'я українців у Дарбі є добрим ім'ям усіх українців в Англії.

В.Г.

Повідомлення Ректорату УВУ:

1. Літній семестр ФІЛОСОФІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ та ФАКУЛЬТЕТУ ПРАВА І СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

починається 1-го липня і триває до 31 серпня. В цьому році випадати-муть професори УВУ, професори-гості, доценти, викладачі та асистенти УВУ на обох Факультетах, які в більшій кількості прибудуть з-за океану.

Студії на УВУ можна завершити магістерським зглядно докторським дипломом.

В часі семестру можна досягнути 9 до 12 кредитів.

Семестральна оплата виносить 800,- нім. марок

2. Педагогічні курси для вчителів українських шкіл і виховників молодечих організацій із углядненням психології, дидактики та методики викладання українознавчих предметів. Вони триватимуть 4 тижні, від 27-го липня до 22-го серпня.

Учасники цих курсів можуть здобути до 6 кредитів, які, в мірі потреби, будуть зараховані в їхніх загальних студіях. Крім того отримують посвідки й транскрипти для інших університетів.

Оплата виносить 350,- нім. марок

3. Курси українознавства організовані в тому пляні, щоб українська молодь мала змогу поширити й поглибити свої знання про Україну в її сучасному і минулому. Вони відбудуться від 28-го липня до 15-го серпня. Курси триватимуть три тижні.

На ці курси можуть вписуватися студенти, а також учні вищих клас середніх шкіл. Після закінчення курсанти отримують посвідки УВУ.

Оплата виносить 100,- нім. марок

4. Курс української мови /нижчий і вищий рівень/ відбудеться від 27-го липня до 14-го серпня. Він матиме 45 годин навчання і є передбачений для тих що не знають або слабо володіють українською мовою, а також для заавансованих. Оплата курсу виносить 300,- нім. марок

За інформаціями про Літній семестр, Педагогічні курси, Курси українознавства та Курси української мови просимо звертатися прямо до УВУ.

Студенти УВУ мають знижену ціну в гуртожитку Рідної Школи на ношті проживити в Мюнхені. Повне утримання виносить лише 140,- нім. марок тижнево.

Допладніші відомості про УВУ й цьогорічні виклади подаємо у Програмі викладів УВУ. Хто хотів би мати нашу програму, хай звернеться до нас у цій справі.

Адреса УВУ: **Ukrainische Freie Universität
Pienzenauerstr. 15
8000 München 80 BRD**

Ректорат УВУ

»ДРУКАРСЬКИЙ ЧОРТИК«

В «Авангарді» ч. 5/154/80, в розділі «Поезія-Проза», на стор. 278-279, трапилася прикра друкарська помилка, де замість Я р Славутич, названо Я р о с л а в і замість «з і б р а н і твори» надруковано «з б і р н і твори».

Шановного проф. Яра Славутича і наших Читачів просимо вибачити за цей друкарський недогляд.

Редакція

Поезія · Проза

ЩАСЛИВОЇ ДОРОГИ, БОГДАНЕ!

Хочемо запропонувати читачам «Авангарду» – знайомство з Богданом Бараном. Богдан Баран народився 6.1.1943 р. в Югославії. Сімнадцять-літнім юнаком переїхав з батьками до Канади і поселився в місті Гамільтон, Онт.

В Гамільтоні, Богдан здобув на МекМастер університеті педагогічну освіту і під сучасну пору працює учителем. Богдан одружений з сумівкою Стефою Лазар і мають двох синів.

Треба припускати, що молоденька Стефа заманула Богдана в ряди СУМ. Він став членом О СУМ у Гамільтоні, ввійшов до управи, а згодом стає кількакратним головою Осередку. На сьогодні, Богдан Баран є головою Осередку в Гамільтоні і членом КУ СУМ в Канаді. Богдан працював головним виховником і комендантом таборів на сумівській оселі «Веселка».

Богдан залюбки пише вірші. Кілька його віршів появилосся в тижневику «Гомін України» на сумівській сторінці – «Трибуна Сумівця», а саме: «Заклик», «Віра» і «Життя». Ждуть до друку: «Людина», «Надія», «Рідна Мова», які пропонуємо читачам «Авангарду» для зазнайомлення з Б. Бараном, чим також хочемо побажати Богданові – Щасливої поетичної дороги!

Микола Фіголь

Богдан Баран

РІДНА МОВА

*Праматірна мово, яка ти чарівна!
Кожне твоє слово
Свою силу має –
В одному тишина криється спокійна,
А друге на крилах
Під небо злітає!*

*Твоїм словом радість душевну, широку
Можна змалювати;
Можна заспівати
Мелодію серця, й про любов глибоку,
Вічну, невмирущу,
Коханій сказати.*

Твоє слово ставить у очах дитини
 Життя в дії казки
 Що мама сказала;
 Воно оживає приспалі картини
 Що давно забута
 Рука описала.

Твоє слово всилі істину сказати,
 Бо воно зродилось
 Із душі святої;
 Воно впливає з життя — його мати
 То мрії, надії
 Нації живої.

ВІРА

Я вірю щиро в любов безконечну,
 Бо в ній постав я,
 В ній виріс я;
 Вона плекала в мені силу власну,
 В мені творила сукню життя.
 Я вірю в себе, бо розуміть можу
 Правду у собі
 І в друзях своїх.
 У них я бачу всюди, куди ходжу,
 Істини ядро, суть буття їх.
 Вірю у вічність, бо синів я маю;
 Вони собою
 її несуть.
 У їхні руки стяг любови ставлю;
 Вони в путь дальшу під ним підуть.
 Вірю в бессмертність дідів моїх,
 Бо юні друзі
 Тризуб глядять.
 Вони у вірі, взявши в батьків своїх
 Любов до Краю, струнко стоять.

НА ДІЯ

Прагнучим оком своїм поброджу
в безмежні сторони світу;
Там поблукаю — а життя тайни
розкрити не можу, її вертаюсь,
Щоби поглянуть в глибину серця
де виплітаєсь відвіку
Віночок щастя — де сняться мрії,
де життя пісня складаєсь.

Бо лиш у серці можна побачить
велич наданої цілі
Ради якої я народився,
силу якої я чую.
Лише душею можна відчутти
проміння ядра надії
Яке у мені тихо палає,
в теплі якого існую.

ЛЮДИНА

Людина, жива людина — то ум,
То думка,
То усміх на лиці,
Й сльоза що котиться по нім.
Хвилинка, одна хвилинка — то вік
У смислі
Можливостей в житті
Віддати себе, цілком, зовсім.

Щоб жити, щоб дійсно жити, її пізнати
Ту хвилю
Що летом проліта,
Що, мов на крилах вільний птах,
Зникає — треба відчутти любов,
Ту силу
Що вабить, не пита
Чи біль, чи радість серце зна.

ЖИТТЯ

Життя — це незнайома дорога,
Що розкриває безліч стежечок;
Таких, що не одного убога
Нога пройшла,
Й тих, що ніколи не втер
людський крок.

Котру мені із стежок тих
взяти?

Тую, котрою легко буде йти?
Чи ту, що вимагає посвяти,
Віри в життя,
Й сили в любові до тебе дійти?

Візьму я свого серця бажану
Життя дорогу; ту хоч не дійду
Мети — з раненим серцем
погляну

Й буду радіть,
Що любив щиро і любить буду.

ЗАКЛИК

Присвячую друзям-виховникам

Ось, вам даю синів своїх, друзі,
Щоб з вами вкупі
В любові росли;
Щоб розквітали мов калина в лузі
Їх юні душі,
Щоб волю несли.
Прийміть їх до серцець молоденьких,
Вони бо частка
Вашого буття.
Вони йдуть до вас у любові до неньки,
Що їх родила
Собі для життя.
Про Україну безліч разів чули
Вони від батька
Й мами своєї;
Та від вас, друзі, щоб стійкими бути,
Упевненості
Бажають собі.

Ви запоруку вартости їм дайте
У тяглість роду
Лицарів-князів;
Володимира, Богдана згадайте,
Й подвиг Євгена
Й Степана борців.
Ви їм як приклад і себе подайте,
Бо щирість ваша
Й відданість меті,
Для них маленьких, друзі, пам'ятай
Дороговказом
Будуть у житті.
У їхні груди щедростей налийте,
Жагучі серця
Ви їх нагодуйте.
До України ви їм шлях відкрийте,
Та їм назустріч
З любов'ю підіть!

Міндрат Сторчан

ПАВЛО ПОЛУБОТКО *(Трагедія у трьох актах)* (2)

Ява 5

Прохожі зникли в мороковій ночі. Вельямінов крутить у руках папери, передає їх Чунтукбашієву.

ВЕЛЬЯМІНОВ: Бери, обер-фіскале вся Русі, тобі й карти в руки.

ЧУНТУКБАШІЄВ *(читає)*: »Провансальські враження Конрада Бродила на сибірський лад. Вірші«. Далі не читаю.

ПРОТАСОВ: І я ні бе, ні ме. За лобним місцем на мене чекає український учений, Срамота. Накажи гукнути.

Ява 6

З'являється Срамота. Протасов тикає йому в руки папір.

ПРОТАСОВ: Чті!

СРАМОТА *(злякано)*: »Форма провансальська дійсність Українська«. Е, панове, таке слід читати пошепки... пошепки...

ПРОТАСОВ: Читай!

СРАМОТА *(читає)*:

О Господи! Щоночі
Я не стуляю з болю очі.
Снаги немає жити,
Ні прохати, ні тужити.
Там другий за вікном,
Може брат, а може гном,
Зруйнований лихим ударом,
Волає Бога з жаром.
І ми, як жертвенні тварюки,
Йому вручили долю в руки.
— Невіри, чого претесе чередою.
Це ж ви сміялись наді мною:
Безвладний він, зужитий,
Не нам — йому просити
У віків зухвалої пощади.
Якої ж маю дати вам ради?
— Не сміх, то була судома,
Що нині корчить вдома
Пустих зухвальців, гордовитих:
Ситі, для неситих
Вони плетуть слів узду.
Деруть шкіру — лиху мзду
Із старої юрби,
Щоб кричала їм з журби:
»Будуйте системи безпредметних бажань,
А вічне назвіте — це морок і твань«.
...Хто там за вікном з болючою гримасою?
Ким ти є: героєм, а чи масою?

ВЕЛЬЯМІНОВ: Ге!

ПРОТАСОВ: Ким? Мабуть Платон, раз так запитує.

ЧУНТУКБАШІЄВ: Не зрозумію. Мені татарська мова ближча, ніж українська.

СРАМОТА: Що ви, любий пане, що ви?! Не давайте козирів Українцям. Весь світ знає: колиска України — Київська Русь. Українська мова — сучасниця болгарської. Росія — молода слов'янська закваска на татаро-монгольській опарі.

ЧУНТУКБАШІЄВ (до Срамоти): Пшьол. Чекай свого пана.

СРАМОТА: Я що? Я — ніщо. Я піду. Тільки отой, підписаний на тому папірцеві... Бродило... все це знає і все це поширює.

ЧУНТУКБАШІЄВ (милостиво): Ти хорош.. Іди, іди.

Ява 7

Срамота пішов. Вельямінов наздоганяє його: «Ви ж тільки паритетна частина української колегії, а у пана обер-фіскала політика всієї Русі».

ЧУНТУКБАШІЄВ: Проситесь до царя на чолобитню. Як про вас доповісти? Як? Просто: захворілі на історичну правду російські погоничі за українським плугом? Кому, питаю я вас, кому, тепер, коли Росія занесла чобіт і ось-ось стане на груди Західній Європі, — потрібна ваша історична правда? Треба, каже цар, швидше українські державні скарби перевозити до Москви. Треба, каже цар, все українське називати російським. Треба, каже цар, в українців, українськими руками викорчовувати думку про їхнє українство. А ваш Срамота? Та це ж повстанець!

ВЕЛЬЯМІНОВ: Повстанець на твоє замовлення. (Пішли).

Ява 8

З-під трухлявих склепінь лобного місця вилазять біглі каторжники.

ПЕРШИЙ КАТОРЖНИК: Чув? Українськими руками викорчовувати українство. Мудрість трактуру на Василівському острові, в якому Петро тягне сивуху і запиває клюквеним квасом.

ДРУГИЙ КАТОРЖНИК: Підлими ділами прихований відчай.

1-ий КАТОРЖНИК: Награють бадьорість. Прийде до гетьманства Полуботко... Грюкне булавою по фальшивій вигадці: Росія — старший брат. Від того удару забряжчать шибки у московських палатах.

Ява 9

Задзвонили дзвони. Звідкись вихотилась юрба юродивих. Вони падають на коліна, ревно моляться.

ЮРОДИВИЙ: Хрестися, окаяний.

1-ий КАТОРЖНИК: Не можу. Цар Петро перелив Божі дзвони на мечі сатани.

ЮРОДИВИЙ: О горе, горе! Цар-Ірод шукає щастя там, де шаліє смерть.

2-ий КАТОРЖНИК: Кричи — «Петро велів російській церкві переробити на бусурманські мечеті».

Ява 10

Підбурені каторжниками, юродиві загорлали лиховісні провістки. Їх зупиняє миршавий попик.

ПОПИК: Люди Божі, не татари наші вороги — латиняни. Латиняни окаянні!

Ява 11

В розбурханій натовп заколотими пристрастями врізаються троє — Конрад Бродило, Тезей Вигравайволя, Олесь Предтеча.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Після Тобольська Москва вам, певне, здається Єрусалимом з часів Соломона. А мені, після Лондону — це стаїня. Бреде, немов дикий хряк у лісі, пустопаш. Сама собі закон і наслідок.

ТЕЗЕЙ ВИГРАВАЙВОЛЯ: Росте, пока й сконає від власних зазіхань. Зазіхання — погана втіха. Коли Україна мірялася державною мудрістю та воєнною звитягою з Візантією, Росії не було і в зачатті.

КОНРАД БРОДИЛО: Лихо російських правителів у викривленому сприйнятті речей. Немає Платона в уряді — все сірість і нудьга. Боятися знання, боятися думок. Немає самостійного мислення. Все наслідують когось і погано сприйняте видають за дивовижне відкриття.

Ява 12

ПОПИК: Монах, про кого це?

КОНРАД БРОДИЛО: Не монах, а магістер. Латинець з українців. Рекомендуюсь: співав у хорі римського храму святого Петра... вчив у Тобольську неграмотних наставників Божих. Говорив їм: Атени, Рим, Київ, Лондон, Париж — вогнища світової культури...

ПОПИК: Звідки ти взяв, що Київ просвіщеннеє Москви? Там козаки, замість чуба, хошли на голові носять.

ТЕЗЕЙ ВИГРАВАЙВОЛЯ: Це робили й стародавні греки. Українці запозичили від них не тільки форму чубів, а й любов до знань.

ПОПИК: Хе-хе-хе! Греки? Древні? Звідки у них знання? Чому ви могли у них навчитися?

ТЕЗЕЙ ВИГРАВАЙВОЛЯ: Не знаєш? Слухай. Освіченості українців дивується цілий світ. Бачиш цю книжку? Тут написано по-арабському. Я тобі перекладу. «Мандрівка Антіохійського патріярха Макарія в Росію... описана його сином архидияконом Павлом Алепським». В 1653 році проїжджаючи по Україні, чужинець про це згадував потім: «Люди тут вчені, кохаються в науках та законах. Вони гарні знавці риторики, логіки і всякої філософії. У них розглядають всякі поважні питання, що потребують досліду».

ПОПИК: Іш ти!

ТЕЗЕЙ ВИГРАВАЙВОЛЯ *(читає)*: «Всі вони, за малим винятком, грамотні, навіть більшість їхніх жінок та дочок. Священики навчають сиріт. А в Києві є сила дуже гарних козацьких малярів, великих знавців свого діла, що вживають всяких хитрих та розумних вигадок, аби зняти правдиві портрети з людського обличчя».

ПОПИК: Православні, бийте єретика! Він і справді думає, що не Москва — столиця Божа, а місто сатани — Рим!

Ява 13

Юрба гоїднулась і завмерла: хтось несамовито закричав — «рятуйте, зляканий собаками кінь поніс дівчину!» Конрад Бродило наче ноги вломив і за якусь мить виніс добре налякану красуню в коштовному одязі амазонки. Олесь Предтеча кикувся до незвичайної вершини: «О мила леді Ен!»

ТЕЗЕЙ ВИГРАВАЙВОЛЯ *(до Попика)*: Знамення. Тобі, отче, Бог послав месника за хулу святим містам. Ай-ай-ай! Хіба ти не знаєш, що в Атенях вперше перекладено біблію з європейської на грецьку мову

а в Римі найулюбленіший учень Сина Божого, Петро, заснував перший християнський собор? Хіба ти не знаєш, що українська столиця — Київ першою привітала православну віру?.. Ти оббрехав самого Бога, стягаючи з Його стіп сандалії і нацуплюючи на них московські лапті.

ПОПИК: О, мир благославний! (І чимдуж дременує геть).

Ява 14

Входить група спішних вершників. Схвильовані. Високий сивуватий чоловік, ніжно підтримуючи дівчину, дякує рятівникам:

»Вельмишановні лицарі, я вам зобов'язаний« — і зникає.

ТЕЗЕЙ ВИГРАВАЙВОЛЯ: Придивляйтесь. Придивляйтесь. Чи немає у них копит та рогів? Вас же привчили іноземців ненавидіти й остерігатися.

КОНРАД БРОДИЛО: Олесю, що то за один оцей високий?

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Батько дівчини, яку ви врятували.

Ява 15

Раптом вривається озброєна варта в натовп, вигукуючи:
»Розійдись!« Люди кидаються врозтіч. На дальніх підступах до лобного мідця їх перехоплюють інші вартові: »Куда преш, скотина! На майдан! Сам цар-батюшка розмовлятиме з народом«.

КОНРАД БРОДИЛО (іде): У нас свій народ і свої розмови.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА (замріяно): Дві зустрічі... І ви і вона — мене не пізнали.

КОНРАД БРОДИЛО: Неличить туга, сину, джурі Полуботка. Я з ним не зійшовся. Велику надію покладає на правителів чужих. А все ж — у серці він козак.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА (з гіркотою): Сином ви мене назвали. І Ксюша-мама твердила: батько ви мені. Полковник Полуботко розвіяв ту мару. Правду він сказав... на вогнищі згоріли і кістки батьків моїх, замордованих Москвою. Чому ж при зустрічі з вами в моїй душі так ніжно забрєніло: »Батько рідний!« Чи тому, що ваша, як і моя душа, за рідним краєм тужить? Чи разом ми уявою створили величну Україну — шляхетну, незалежну? Чи ви той дух незнаний, заколотний, що єднає мене з спрагненим волі світом?

КОНРАД БРОДИЛО: Сину мій! Я ворог лжі, але безхитрісну оману Ксюші я приймаю. У нас з тобою одна мета, одна пристрасть. Щасливі призначенням своїм — на Україну. Лише там завжди у серці сяє сонце.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Полковник Полуботко доручив дізнатися про одну делікатну річ.

КОНРАД БРОДИЛО: Як і Полуботкові, українська доля мені прирєсла до серця.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Ой як прирєсла йому! Він все думає — чи не прийняв би англійський королівський банк українські державні скарби на збереження. Пограбує їх Петро.

Ява 16

На майдан з кремлівських воріт виходить Петро Перший, оточений невеличкою групою західноєвропейських журналістів; серед них і англійська дівчина Ен, яку товпа вже бачила раніше у вбранні амазонки. Побачивши Олеся

Предтечу, леді Ен дає йому знак: »Йди до мене!« Олесь зробив кілька рішучих кроків, але обер-фіскал Чунтук-башієв стає йому на дорозі.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: »Цар мене знає«.

ПЕТРО ПЕРШИЙ (*помічає сутичку*): Вічна суперечність — ревне бажання вождя свого народу розмовляти зокрема з кожним підданим і неможливість досягти поставленого завдання.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Я, царю, не належу до твого народу. Розмовляти маю з леді Ен.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Ти англічанин? Ні? Що тебе вабить в чужинці?

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Я українець. Джура Павла Полуботка. Що мене вабить в чужинці? Те, чого бракує в Москві. Вабить мене пошана до гідності інших. Ані високі чини, ані казенна слава, з наказу якій то вклоняються дорослі й малі, не зворушує моєї душі... Я високо ціную визнання в мені незалежної людини.

ЧУНТУКБАШІЄВ (*виправдувальним тоном*): Каже, ваша величність...

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Що ти, юначе, йому кажеш?

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Що коли я, — підібраний сирота покріпаченою князем Нарішкіним артисткою Ксюшею, — рятуєш від російських солдат, ненароком пробився на бенкет гетьмана Мазепи, ви наказали віддати мене в науку до Кембріджу.

ЛОРД МІДДЛТОН: Прошу, великий царю, я — лорд Міддлтон, глава англійського королівського банку — вчора розмовляв з вами про фінансові розрахунки... Сьогодні, як видавець сатиричного журналу, дізнався, що англійські університети служать Росії місцем заслання.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Ви ж, пане, самі чули, юнак до мого народу не належить.

ЕЖИ ПОНЯТОВСЬКИЙ: Рекомендуюсь — Єжи Понятовський, колишній студент того ж університету, що й джура Полуботка. Тепер співвласник варшавської газети... І думаю, пан джура погано учив історію наших двох сусідніх держав — Польщі і Росії. Що таке українець? Прошу пана, українець — просто поганий поляк!

РЕТИФ ДЕ ЛЯ БЕРТОН: Панове, панове! Погане... хороше... що хорошим здається з погляду одного, нікудишне з погляду іншого... Увесь світ знає: донька українського князя Ярослава Мудрого була найяснішою з усіх наших французьких королев. Запам'ятайте, вона дала французькому тронові ціле покоління достойних правителів. А ви: »Поганий поляк!«

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Пані Хелено Боровець! Вам, графині Краківській, доводиться мати справу з журналом — поборником незалежності жінок. Чи не бажали б ви оглянути московський виховний заклад молодих дівчаток?

СОФІЯ БОРОВЕЦЬ: О молодець, молодець! Мій журнал бере до уваги і критику віджилих ідей, і нові потреби промадської думки. Що ж до того, пане Понятовський, що пан джура поганий поляк... то може краще сказати — капризний сусід... з яким ми неминуче об'єднаємось.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА (*дивиться на Петра Першого, потім на графиню Краківську*): І ви, панове, умовою національного розвитку моєї держави вважаєте »об'єднання«. В якому ж випадкові його називають брутальним приєднанням?

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Припиніть політичні розмови. Я засновник першої газети в Росії. І розмовляю з вами як перший редактор...

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: В офіційному журналісті не менше отруди, ніж в грабіжницьких пристрастях татаро-монгол.

ЖУРНАЛІСТИ: Віват! Віват! Журналістика і є політикою.

РЕТИФ ДЕ ЛЯ БЕРТОН (з прихованою іронією): О російський царю, здійснилася жагуча мрія безсмертного Платона: країною править філософ. Демократична Європа вітає вас, колего!

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Чи не ви, пане, писали у французькій газеті, що я злодій? І прорубую вікно в Європу, щоб її пограбувати?

РЕТИФ ДЕ ЛЯ БЕРТОН (з веселим жартом): Серед журналістів не менше злодіїв, ніж серед правителів.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Про Платона я скажу зі всією російською прямою і безпосередністю: він дурень. І якщо донька Ярослава Мудрого, пане Ретиф де ля Бертон, варта уваги французьких істориків, то лише тому, що вона дала вашому тронові завзятих рубак. Коли б чудаківатий грек Платон потрапив у Європу в наш час, навіть він помітив би: неконтрольовані газети, журнали – злочинне гайнування народної енергії. Не це громадська думка – розбещеність! Громадська думка диктується сильним слабому. Для кожної людини земної кулі має бути зрозумілим: найсильніший на небі – Бог; найсильнішим на землі – правитель. Він рушійна сила суспільства.

РЕТИФ ДЕ ЛЯ БЕРТОН: Людинозизана вами сила – закон розвитку твореного світу. Щастя людина бачить в свободі своєї особистості.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Нісенітниця. Запереченням – моя держава. Хто в світі сильніший мене? Хто щасливіший моїх підданих? Я – людина діла. Обер-фіскале, лови першого ліпшого з юрби... не соромся, мої піддані до цього привчені. Лови і прилюдно допитуй.

Ява 17

Юрба кинулась у розтіч. Конрад Бродило і Тезей Вигравайволя готуються у далеку дорогу. До них підходять Чунтукбашієв, Протасов і Вельямінов.

ПЕТРО ПЕРШИЙ (до журналістів): Запитую прямо в лоб. Без підготовки. (До Бродило): Знаєш ти в Росії людину сильнішу від мене?

КОНРАД БРОДИЛО: Я не росіянин. На Україні сильніший тебе Павло Полуботко.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Гм, чорт. Так, так. Хто по-твоєму щасливіший мене?

ПЕТРО БРОДИЛО: На Україні є троє: Іван з Батурина, мій побратим. Мав жінку, сина, жив, як у Бога за пазухою. Та напали посіпаки пана Протасова... Друг мій перебив їх і сам поляг у бою. Тепер навіть на весіллях про нього співають дівчата: «Люби серце не царя, а Івана-лицаря».

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Гм! Пісню ми заборонимо.

КОНРАД БРОДИЛО: До найщасливіших належить і мати мого друга. Потай вишивала повстанцям прапори. Щоб залякати людей, твій стольник вивів її перед народом... Замахнувся ножем. (Показує на Вигравайволю). Оцей козак у рясі підставив свої груди. За те і був висланий на Сибір. Тепер, царю, (показує на Олеся Предтечу) про третього щасливця...

ЛЕДІ ЕН (до Олеся): Щасливі ви? Моїм приїздом, чи лицарем отим, що й російською каторгою несила побороити? Про лицарів я знала тільки з давніх англійських хронік. В мою душу ви навіяли живі образи ваших лицарів. І я приїхала до вас.

ПРОМЕТЕЙ

(УЦІС) — На Захід подістався шляхом українського самвидаву об'ємистий рукопис історико-філософичної повісти п. н. «Прометей» репресованого письменника Олесь Бердника. З неї друкуємо в цьому місці «Пролог», ціла повість виїде незабаром окремою книжкою у в-ві «Шляху Перемоги»

ПРОЛОГ

З повісти «Прометей»

Нема стежки до скелі, де прикуто Прометей. Жодна людина не бачила обличчя найдавнішого мученика. Лише око сонця — титана Геліоса — щоденно дивиться на розпростертого велета, і тамує Світоносець подум'яні сльози у лоні своєму, не хоче пролити їх на груди прадавньої Матері-Геї, бо спопеліє твердь від тих тисячолітніх сліз, щезне життя — остання надія титанів, закованих у тасмничі глибини гартару.

Вже давно ніхто не приходять до Кривавої Гори — ні друзі, ні вороги. Брати-титани задрімали-занімили у тяжкому сні-смерті. Ждуть і не ждуть. Дихають і не дихають. Лише інколи здригаються в сні, і тоді неспокійно трясеться земля, нагадуючи людям про нечувані втасмничені сили, приховані в надрах Геї. Посланці Зевса теж не турбують Повстанця, бо знають — він непохитний. Наказав деспотичний володар забути Прометей, викинути його з пам'яті богів та людей. Так буде краще. Забутий ворог — не страшний. Забутий герой — безсилий.

Нема Прометей для світу. Нема світу для Прометей. Ба ні, е. Не може вмерти нескорений Титан, бо породжений вічністю. Мас вічне серце, вічний розум, вічну душу, а прикутий до смертної скелі.

Бурі і грози обвівають титанічне тіло, вогнисті блискавиці лікують криваві рани від нещадного орлиного дзьоба. Невмолимо прилітає хижий посланець Закону, щоб терзати болісну й вічно-вмираючу плоть. Рікою ллється багряно-троядова кров в гірські ущелини і розсипається бризками на правічних скелях, щоб стати на весні мовчазними ніжними квітками. Хай! Титанові не жаль тієї палючої крові. Ще один дарунок Прометейового ніжного серця: квіти — посланці вічності.

Забуває Титан, скільки віків промайнуло над прадавніми горами. Інколи здається, що так було од вічності. Тужаво врослися в скелю бронзові паколи, що ними прикував Прометей Гафест, виконуючи веління Закону. Не здвигнеш їх, не зрушиш. Та й не пробує того робити Повстанець, бо знає — зусилля даремні. Жде він того, що заповідано в правіку, що приховано в потаємній глибині невмирушого серця. Жде — не діждеться!

Тамус Прометей страхітливий болі. Вже не стогне, не кричить, не квилить, а лише з мукою дивиться у нескінчену глибину неба, ніби не хоче наповнити прірву вічності своїм стражданням. Мовчить вічністю.

Стугонить невмируще серце, гуляє в закривавлену скелю. Прозорішає тіло Прометей, жовтіють кості, жмутами блискавиць зм'яється по горах вогнисті жили, сповнені димлячої подум'яної крові.

І коли знемагає гордий дух Титана, коли вже готовий прохати у вічності забуття, зупинити потік невмирушого розуму, — тоді з гір-

ської ущелини з'являється маленька, ніжна дівчинка й наближається до Прометея. Очі в неї, як дві зіроньки, коси — жмут сонячних променів, пальці, мов пелюстки ромашок. І спалахують щастям зіниці Повстанця, і чорні тіні забуття та відчаю розлітаються у безвість.

— То ти, кохана? — майже нечутно запитає він.

— То я, твоя Надія, прийшла до тебе, — дзвенить голосок дівчинки.

— Ти ще й досі жива? — дивується Титан. — Тут, серед вічних льодів, у диких горах, в забутті?

— Ти забув, що я невмируща, як і ти, мій коханий, — ласкаво каже Надія. І вона обминає закривавлене чоло Прометея, дає йому випити прозоро-джерельної води і витирає обличчя золотою косою. А потім — дитячими пальчиками починає довбати камінь біля бронзових паколів. Сумно усміхається Прометей, дивлячись на її працю, але нічого не каже їй — адже вона Надія, і доки в ній тліє іскра віри — він не самотній.

— Чи буваєш ти в світі, кохана?

— Буваю, мій Титане. Я не покинула світу.

— Чи пам'ятають люди про мене?

— Вони вважають тебе мітом, казкою. Але є герої, що несуть в серці твій вогонь і повстають супроти тиранії та сваволі й вірять у грядуще звільнення Прометея.

— О, хвала вічності! Доки з лона Геї-Матері народжуються повстанці — я недаремно страждаю, Надіє! А скажи мені, кохана, що мовлять люди — чи не народився мій визволитель — Геракл? Чи не чути ніде в світі про славетного переможця драконів? Чи не говорять про мужнього богоборця, що не боїться навіть Аїда? Чи не тремтять тираня за високими мурами?

— Люди знають прегарні міти. В них сказано, що Геракл жив давно, здійснив свої подвиги і став зоряним сузір'ям на небі. Перед цим він убив орла і визволив тебе. А ти будиш то помирився з володарем Олімпу і став його найближчим другом.

— О! — простогнав уражений Титан, з мукою б'ючись головою об закривавлений камінь. — Ти перевершив хитрістю всіх богів, Зевесе! Ти накинув хитру павутину на живе серце світу! О, Надіє, чи довго мені ще чекати заповітного Героя? Скажи, не мовчи!

— Терпи, мій коханий! Він прийде!

Дівчина цілує мученика в розпечене чоло і щезає в похмурій ущелині, бож треба поспішати до широкого світу. Не може Надія залишити людей напризволяще.

І знову віки нескінченною рікою пливуть над Титаном. І знову багряніють квіти в похмурих ущелинах гір, ніби краплі невмирущої крові.

А в інших горах, там, де навіть орли не літають, на недосяжній для смертних вершині, стоїть з прадавности інший титан Атлант, тримаючи на плечах своїх тягар безконечного неба. Прометееві легше — до нього приходять Надія. Атлант ніколи не бачив її. Він скам'янів від натуги і горя безвиході. Тріскається від неймовірного тягара гранітна плоть, кривавий піт котиться по чоло, гірськими ріками течуть сльози муки у прірву, щоб стати в долинах шумливими потоками і прозорими водоспадами.

Не сколихнеться Титан. Не може. Не має права. Страх закував його в непорушність — страх відповідальності за долю цілого світу.

Наука · Культура · Мистецтво

В 230-ту річницю від народження

Симон Вожанівський

Д.С. БОРТНЯНСЬКИЙ – УКРАЇНСЬКИЙ КОМПОЗИТОР

Вся творчість Дмитра Бортнянського просянута смиренністю і теплою молитвою, яка розгріває серце і часто викликає солодкі сльози у слухача. Тому, що ніякий геній не може наслідувати других, він свої опуси знаменує незатертою печаттю, або через інші причини не наслідує других. Тому Бортнянський не пішов слідами Скарлаті, ні Дуранте, ні Генделя, ні Іомеллі, ні Гайдена, ні Моцарта, які мали тоді великий вплив на стиль і напрям музичної творчості, не дивлячись навіть на те, що він проходив десятирічне композиторське удосконалення в Італії.

Творчість Бортнянського відзначається властивістю його генія, високою технікою, і так би мовити, ідейною якістю: висока еластика і простота, дух смиренної теплої молитви. Без сумніву, що найголовніші заслуги у його творчості мусимо віднести за рахунок його великого таланту, музичній освіті, але багато в тих творах зв'язано ще з його походженням українським, враженнями з дитинства, його козацького родства і тим церковно-київським і народно-пісенним матеріалом, якого не міг не мати великий наш маестро, як і не міг не користатися ним, особливо у так званих перекладах-гармонізаціях.

Особливо церковні твори Бортнянського широко сприйнялися в Греції, Болгарії, Румунії, Югославії, Чехо-Словаччині, Албанії, Німеччині, Америці й в інших країнах.

Щоб, більш-менш, було зрозуміло, яку видатну, можна сказати, революційну роль відіграв Д. Бортнянський, особливо в національній творчій діяльності на ниві церковної музики, скажемо, в першу чергу, коротко про спів до першої половини 17-го століття, тобто періоду до Бортнянського. ➔

← Алге на ньому тримається Все – Небо й Земля.

Лише інколи страшна думка пронизує скам'янілий мозок Атланта: НАВІЩО?! Але він проганяє її, забуває, не хоче тримати в собі. Бо затріпоче плоть, оживе, заболить – і тоді...

Два Титани прикуті віковими ланцюгами до грудей Матері-Геті. Два найславніші Сини. Коли ж упадуть найдавніші у світі каїдани? Допоки триватиме невичерпна мука, перед якою здригається вічність? ДОПОКИ?

Після прийняття Руссю-Україною християнства, як офіційної Княжо-державної релігії, разом із будовою храмів і монастирів, які прикрашувалися працями образотворчого мистецтва (обрамовлення іконостасів, малювання образів святих на стінах храмів, ілюстрації християнства), розвивалася поряд з цим і церковна музика-спів.

Церковні напиви тоді фіксувалися за допомогою особливої системи умовних знаків, діставши назву знаменого письма, що означає це слово «знамя» у перекладі на теперішню мову «знак». Звідси і самий співочий древній стиль, який фіксувався знаками, прийнято називати знаменним співом (знаменний розспів), або крюковим. Кожен знак-знамя мав певний звуковий рух у формі пріми, секунди, часом терції, або й кварта, дуже рідко. Таких знаків дослідник Бражников налічує до тисячі. Читач може собі уявити, як складно було навчитись співати знаменним розспівом, бо він строгої точності висоти звуків не показував. Мелодії знаменого розспіву ділилися на попівки і строки, хоч слід підкреслити, що і при таких недосконалих теоретичних записах, все ж знаменний розспів мав свою закономірність у складанні мелодій.

Отже, знаменний розспів в українських церквах виконувався чоловічими хорами одноголосно без супроводу, який характеризувався строями силлабічними, невматичними і мелізматичними. Розпівщики (композитори) знаменого розспіву в межах тодішніх теоретичних можливостей великого художнього багатства, будуючи виражальні, широкі напиви, повні величності і суворості краси. Варто підкреслити, що русько-українські розпівщики, які походили з народу, вносили в церковні співи риси рідних їм народних напівів, про що показують фотокопії запису знаменого і грецького розспівів на одні й ті ж тексти (дивись стор. 128-129, Успенський, Древнє-Руськоє Іскусство).

Знаменний розспів був основним видом українського професійного музичного мистецтва протягом більше 500 років, від одинадцятого до середини 17-го століття.

Уже в першій половині 17-го століття починають застосовувати так званий партесний спів, тобто спів по партіях, на декілька голосів. Найбільшим ставлеником цього співу, а важливо сказати і теоретиком партесного співу була визначна українська постать — Микола Павлович Дилецький — композитор, педагог, який написав «Граматину музичну» («Музікійная граматіна Ніколая Дилецького»). Дилецький народився біля 1630 року, час смерті не відомий, але відомо, що останній рукопис його праці датується 1681 роком.

Партесний спів (багатоголосний) записувався уже квадратною формою нотних знаків, який прийшов на зміну середньовічному знаменому розспіву. Нелегко було цю новизну вводити по церквах, бо церква противилась цьому, вона вперто відстоювала древній знаменний розспів.

Наведемо досить цікавий приклад свідчення Гербинія — чужинця, котрий побував у Києві, в половині 17-го століття. «Греко-русини святіше і ніжніше славлять Бога, ніж римські католики... гімни, де чути: дискант (сопрано), альт, тенор, бас в приємнішій і явній гармонії, співаються в їхніх церквах їх мовою і по правилах мистецтва, ежечасно... слухаючи їх, я прийшов до екстази»...

Дмитро Бортнянський 1751 – 1825

Опуси партесного співу відрізняються від знаменого тим, що характеризуються своєю світлою мажорністю звучання, гармонічною, повною густотою, живим мелодійним ритмом. Прикладом цьому можуть бути твори Дилецького, як «Хваліте ім'я Господнє», або «Херувимська», написані на два хори.

Другою немаловажною особою в удосконаленні й розвитку української музики і співу був також українець, Марко Федорович Полторацький. Народився 17 (28) червня 1729 року в місті Сосниця, Чернігівської губернії, помер 26 листопада (грудня 7-го) 1795 року, будучи директором хорової капелі перед Бортнянським.

Полторацький намагався впливати на те, щоб церковну музику гармонізували італійські композитори, якими тоді Петербург був заселений, в українським стилі, — тобто дбав про гармонізацію в стилі ніївських розспівів. Та це не завжди вдавалося, бо засилля італійськими композиторами і їхній вплив робили своє.

Історичні відомості (праця А. Рогова, «Музична естетика XI-XVIII століття» і друга праця Н. Успенського, «Древнє-Руське співоцьке мистецтво») яскраво підкреслюють, що партесний (багатоголосний) спів постав на самому початку 17-го століття в Україні, а в Росії він був уже прийнятий в його повному розквіті від української церкви після загарбання України (1654 р.).

Недивлячись на те, що були великі впливи італійських, запрошених Росією, композиторів, як Арайї Франческо 1735-59, 1762; Галуппі Бальдассаре 1765-68; Траєтта Томмазо 1768-76; Пасзієло Джіовані 1776-84; Сарті Джузеппе 1784-87, і інших, які впливали і в церковну і в світську музику свій стиль і мелос, всеж, дякуючи талановитості, організаторським здібностям, високоосвіченістю, розумінню різниці між світською і церковною музикою та духово-національною наснагою, — Бортнянський скерував, хоч і в тяжких умовах, всю свою творчу діяльність в русло українського мелосу.

Дмитро Степанович Бортнянський народився 1751 року в м. Глухові, нині Сумської області, на Україні, в родині козацької старшини. З жалем, покищо, можемо сказати, що дати опис біографії батьків композитора ми не маємо можливості через утруднений доступ до архівних матеріалів. Росії залежало на тому із політичних міркувань, тобто показати Бортнянського, що нібито він «наш русській композитор»... Початкову музичну освіту він здобув у Глухівській співацькій школі, яка була організована 1737 року із завданням підготовляти співанів-українців для придворної царської співацької капелі.

Ще у дитячому віці звернув на себе увагу малий Дмитро: він мав виїняткові здібності до музики і володів дуже гарним дискантовим (сопрановим) голосом. За наказом імператорського двору, десь близько 1759 року, був забраний до Петербургу і приділений до співацької капелі, де він продовжував музичну освіту, спочатку під керівництвом уже згаданого українця М. Полторацького, потім видатного італійського композитора і диригента капелі Галуппі. В ті часи обов'язком капелі було виконувати спів під час богослуження та розважати концертами і театральними постановами царську знать. Бортнянський наскільки показав свої здібності, що ще хлопчиком брав участь в оперових виставах, навіть брав участь у відповідальних ролях, наприклад, в ролі Адмета в опері Раупаха під назвою «Альцеста».

Коли італієць Галуппі від'їздив до своєї країни, він забрав з собою і Бортнянського, якому тоді було 18 років, з метою удосконалення музичних знань, і зокрема поглиблення теорії композиції. Можемо собі уявити, які великі здібності мав Бортнянський, коли гордий і знатний італієць погодився забрати з собою українця до науки.

За десять років перебування в Італії Дмитро Степанович став видатним композитором, автором опер, які були досить відомими в Італії, а саме: «Креонт», яка в 1776 році була поставлена в театрі «Сан-Бенедетто» (Венеція), а у 1778 році у тому ж місті італійці слухали другу оперу, «Аллід» і третю оперу — «Квінто Фабіо», також виставлену в 1779 р. в герцогському театрі в Модені.

Об'їздивши Флоренцію, Болонію, Рим і Неаполь, Бортнянський вивчав красу музичних творів, здобував досвіди, які допомогли пока-

зати йому шлях до сердець людей, котрі знали цінну гармонію. Перебуваючи в Італії, писав також оригінальні твори на релігійні тексти. Його ім'я стало широко відомим, бо ж вся творча діяльність була сприйнята в країні високої музичної культури, як доробок високого мистецтва талановитої постаті.

Про великі успіхи Бортнянського в Італії стало відомо в Петербурзі, і його 1779 року відкликано до російської столиці. Перше його було призначено капельмайстром у Придворну Капелю, а в скорому часі був запрошений на посаду спеціального композитора і клавесініста до двору наслідника престолу Павла. В обов'язки композитора входило писати опери і камерні музичні твори для домашніх постановок і концертів. В часі літніх постановок (1788 р.) в Гатчині прозвучала нова опера «Празднество сеньора», а 11-го жовтня того ж року, в тому ж місті — інша нова опера — «Сокіл». Крім опер, в період перебування Дмитра Степановича при дворі Павла, найбільше він творив світську музику, різні пісні, романси, клавірні сонати, камерні інструментальні ансамблі, концертуючі симфонії (1790).

Рок 1796 Бортнянський був удостоєний титулом директора вокальної музики та призначений керівником Придворної Співацької Капелі. З того часу він виключно присвячує себе справі церковної музики. Крім того, він приступив до реформи складу хору, домогся того, щоб придворні співаки були звільнені від обов'язків брати участь у світських виступах, тим самим капеля могла більш удосконалювати свій мистецький рівень для богослужбових відправ. Поліпшив правне становище, особливо хлопчиків, та запровадив науку нотної грамоти на більш високий рівень, як до того було. У складі Капелі переважали українці, які славилися своїми прегарними голосами. Крім того, що Дмитро Степанович був головним капельмайстром і директором Капелі (консерваторії), він працював з хорами і у військових закладах, а також і в учбових закладах та головніших церквах міста Петербургу.

Бортнянський у великих трудах спромігся підняти музичні і художні якості придворної Капелі на велику висоту. Як зазначає І. Гарднер: «Цей хор міг вважатися одним із самих кращих хорів Європи». За майже 47 років праці в Капелі, Бортнянський зумів прищепити співакам не тільки високу художню виконавчу ефектність співу, а й великі традиції українського співацького хисту та його багатотисе са-мобутньої культури і мистецтва; там були вчителі і співаки які ґрунтовно пройшли школу нашого мистецтва. Там не даром кобзарь Пруський Фрідріх-Вільгельм 3-й посилав капітана Енбена почитися досвіду у Капелі, щоб той досвід і науку хорової справи завести у себе.

далі буде

«Син матері» — платівка «Стихії», естрадгрупи Української Папської Малої Семінарії в Римі.

«СТИХІЯ» — це естрадгрупа УПМС, що зродилась з початком минулого року. Її члени становлять учні та настоятелі римської обители. Учні походять з усіх кінців світу: Англія, Німеччина, Канада, ЗСА. Вік теж різноманітний: від 14 до 30! Під проводом о. Євгена, автора пісень, які група співає, «СТИХІЯ» відбула літом минулого року турне по північно-американському континенті, відвідуючи такі місцевості: Нью Йорк (Йонкерс), Ньюарк, Філадельфія, Чикаго, Торонто, Ошава, Гамільтон і літні табори Пласту та СУМ. Слід відмітити, що вона й виступала в «Онтаріо Плейс» в пообідній програмі з приводу «Українського Дня Спадщини» в Торонті. Поїзду відбуто з подвійною ціллю: зробити чимкращу пропаганду для римської Семінарії, плоди якої можна ще й цього року унаочнити прибуттям нових питомців, ну й познайомити тамошнє українське довілля про існування «Стихії».

При кінці турне заходами п. Ганкевича, батька Андрія, члена групи, і голови платівкового підприємства «Чайна», вдалось нам накрутити неочікувану платівку, що побачила світ недавно тому. Ми всі рішили присвятити оту першу платівку нашим матерям, звідси й назва «Син Матері». Верхню обкладинку надзвичайно гарно намалювали п-во Титли, відомі мистці з Нью-Йорку, за що їм щиросердечна дяка.

Коротко представимо Вам, дорогі читачі, поодинокі пісні.

В першій пісні «Син Матері», слова до якої знаходяться на зворотній обкладинці, син застановляється над своїм минулим і тоді на думку приходить йому рідна мати. Скільки вона натрудилась, щоб з нього «вийшли люди»! Не все він це оцінював. Дуже значучі слова в пісні:

«Мамо, ой мамо, люблю я тебе

Кольби, я знаю, покинеш мене (помреш)

І коли в сумерку життя тебе не стане, ох ні,

Тоді я зрозумію таки, що це була мама».

Багато разів, ми сини, не розуміємо достатньо який неоцінений скарб посідаємо в особі власної матері, яка безплатно і всеціло для нас трудиться. Ніхто нам не може заступити матері. Оце вона чи не найважливіший мистець у формуванні мозаїки нашого туземного життя. Ця пісня виринає із наших юних сердець та з нашої невимовної любові до матері, за якою ми семінарости, внаслідок дев'ятимісячної віддалі від неї з приводу студій в Римі, дуже тужимо. Хай Всевишній благословить усіх мамів та допомагає їм у їх нелегкій праці виховувати «плоть сьоєї плоті»!

У другій пісні «Калина» змальовано бездонну любов молоді пари до рідної батьківщини України. Прощаючи, чи радше, виряджаючи свого молодця на війну, дівчина повчає його боротись безстрашно проти ворога. З поворотом вона обіцяє увітчати його червоною калиною, символ «геройства»! Стрелець їде проти ворога і перед «ним дівчина», «в руках її калина», а ще бринять її слова «їдь та бережись, за Україну все борись!». По довгій боротьбі таки «брязнув волі дзвін» і стрелець вертає до дівчини по свою калину!

В основі пісні лежить наша глибока любов до Неньки-України!

Третя пісня, що багато-хто зараховує до найкращих в нашому репертуарі, присвячена гігантному синові музичної України Володимирі Івасюкові, звідси й титул «Спи, Володню, спи». За ним «плачуть гітари», «виконують його рідні пісні», а «він їх більше не почує, бо лежить в глибокому сні», замучений нелюдськими, варварськими руками! Володя, правда, помер, але він житиме в душі кожного свідомого українця, бо його пісні горітимуть в серці кожного незгасним полум'ям.

«Прощальна Ватра» віддзеркалює ніжну, чуйну душу нашого композитора. Виникла вона внаслідок щирої приязні, зав'язаної з учасниками літніх курсів УКУ. Тематика таборова. Приємні таборові дні добігли до кінця. Таборовики згуртовані навколо останньої ватри. В них душі «вогнем горять», вогнем любови. Треба прощатись, розлучатись. «Щире слово» й тепла душа і серце» лишились незатертим в існуванні кожного. Дяка усім друзям і дяка Богу за всі ласки, що довелось зазнати від ближнього. О Боже, щоб «приязнь світла, що нас єднає, творила спомин, що не вмирає!»

Другу сторону розпочинає приємна інструментальна в'язанка народніх пісень.

Відтак «Карпати» — дуже жвава пісня, що вихвалює красу карпатських гір, «високо знімаються», так, що «туди орел не долетить, людське око не сягне». Уся фавна й фльора висказується у своїй красі. Потім переходиться на ніжні почуття гуцула до своєї милої Марічки. Гарні слова, і не менш гарне гітаровне сольо між першою і другою стрічками, представляє спокійну і водночас бурхливу вдачу могутніх Карпат.

Третя з черги пісня: I-а ява I-ої дії рок-опери «Син Чоловічий». Можливо вона видаватиметься для старшої генерації надто модерна, що й торкається духовної тематики. В кожному разі розходиться про диспуту фарисеїв з приводу появи на прилюдному форумі Ісуса, що їх сильно картає. За ним ввесь народ, ще й співає «Син чоловічий іде, Син чоловічий спасе» (на платівці це відспівано устами фарисеїв число співаків обмежене) Анна їх успокоює і... все у свій час! Уже в підготовці другі яви: Блаженства, Ісус з дітьми...

Остання пісня теж взята з табору.. «Нічна Молитва». Природа спочиває... вже ніч... слід таборовикам іти на нічліг. Перед сном вони віддають хвалу Богові, краса якого виявляється в блідлицому, зорях... Просять, щоб їх оберігав від зла.

Хто знаходиться в Канаді та Америці і хотів би набути платівку чи просити дальші інформації, хай звернеться на нижчю адресу.

Chayka Records
95 Beverly Rd
YONKERS, N.Y.
U S A tel: 914/476 9227

Хто зацікавлений платівкою в Європі, хай звернеться на наступну:

Rev. E. Nebesniak
Stihia
via Boccea 480
00166 Romatel: 06/ 6241724

Думаю, що в Європі платівку можна буде набути через відомі в кожній країні книгарні.

о. Євген Небесняк

Виховники

О. Коваль
Голова ЦВР СУМ

ПРОБЛЕМИ АСИМІЛЯЦІЇ

*(Семінарійний виклад на курсі учителів і виховників у Великобританії
19.4. 1981 — у Філії УКУ, Лондон.)*

ВСТУП.

В наші часи, слово «асиміляція» належить до часто вживаних термінів, як у наукових так і в публіцистичних працях, поскільки з ним в'яжеться одна з найважчих до розв'язки проблем нашого буття, як національної спільноти. Це стосується в однаковій мірі України і діаспори.

Поняття цього слова покривається з нашим терміном уподібнення, чи пристосування, що унагляднюється дією двох чинників — асимілятора й асимілянта (того що асимілюється).

Само по собі, асиміляція є явищем суто соціологічним, що супроводиться звичайно психологічними моментами, а то й політичною дією. Тому належить говорити про асиміляційний процес, який може тривати на протязі десятиліть, а то й кількох поколінь. В залежності від супровідних чинників, асиміляція може проявлятися в потрійний спосіб:

1. **Н а с и л ь н а а с и м і л я ц і я**; коли асимілятор вживає примусу, щоб асимілянтові накинати свої властивості й усунути його власні, відмінні від тих, що їх має асимілятор.

2. **С и т у а ц і й н а а с и м і л я ц і я**; коли одиниця, чи певна група людей попадає в такі обставини, де не може свobodно проявити своєї ідентичності. Напр. мішані подружжя в чужій країні, де один партнер є автохтоном, а другий прибулий з іншої країни. Також у випадку розпорешености даної етнічної групи в відсутності контакту з матірним пнем.

3. **Д о б р о в і л ь н а а с и м і л я ц і я**; коли одиниця, чи група таких же одиниць затрачує глузд зберігати свою ідентичність, або бачить, що вона є перешкодою до кращого влаштування життя, піддається повністю впливам оточення з його звичаями і ментальністю. Це торкається, звичайно, осіб типу кар'єристів, чи людей безпринципових, склонних до вигод і спокою, як у нас мовилось, «нижче трави, тихше води». Люди такого типу є добрим погноєм для росту пануючих націй, чи режимів. Вийнятковно можуть бути одиниці, що захоплюються даною культурою і йдуть їй на службу, вносячи в неї свій творчий вклад (напр. Юрій Клен — Бурггард).

1. АСИМІЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ІСТОРИЧНОМУ АСПЕКТІ.

Для кращого з'ясування суті асиміляційних процесів, треба, хоч побіжно, зупинитись на історичних моментах українського, чи сусідніх

народів. Відомо ж бо з історії, що деякі народи в наслідок асиміляційних процесів зникли з лиця землі, а інші натомість, хоч часто і незначні, формувалися коштом підбитих народів, насильно їх асимілюючи. Бувало, однак, і таке, що даний нарід, підбивши собі інші народи, не видержував і сам розпливався в народі над яким хотів володіти.

Початок формування українського народу, що сягає початку християнської ери, знаний в історії, як доба Антів, фактично не є як слід вивчений і радше насвітлюється з боку чужих джерел. Ці джерела дуже поверховно і доволеньо нотують факти і спостереження, що стосуються жителів України в різні епохи її поселення. Так, наприклад, немає пояснення, що сталося з таким висококультурним народом скитів, що понад пів тисячеліття панували на українських землях, включно з північним побережжям Чорного моря. Ті скити залишили по собі свідки своєї високої культури у т.зв. «скитських могилах», що ще й досі наповнюють своїми скарбами (високомистецькими різьбами в золоті) московські і лєнінградські музеї. Кожна звичайна людина, не будучи істориком, має право поставити питання про те, де подівся той нарід, перед яким тремтів Рим і Візантія та могутня тоді Персія. Чи не засимілював їх автохтонний нарід, що вже кілька тисяч літ передше поселився на тій багатющій землі і залишив по собі слід в формі археологічних трофеїв, знайдених у Трипіллі над Дніпром, у Київщині? Відповідь залишається відкрита, однак мистецькі взори і їх символіка на трипільській кераміці ведуть по прямій лінії в наші часи. Дерево життя, безконечник, риба, яйце, зображення сил природи, якими користувався віками і їх культивував наш нарід, наявно промовляють про вікову тяглість культурних елементів, не зважаючи на зрушення і міграційні зміни, що проходили на українській землі. Якщо прийняти це співставлення фактів і ствердженнь за дійсність, то можемо заключити, що український нарід мав і має в собі асимілятивні сили, які можуть розчиняти в собі чужі, зайшли там духові елементи. Що більше, писана вже в Україні нашими літописцями історія, потверджує, що войовниче плем'я варятів, яке зайшло в Україну зі Скандинавії, і дало їй нову династію Рюриковичів, зникло безслідно, розчинившись в українському автохтонному етнічному морі. Навіть варяжські імена, які не були милозвучні для українського вуха, як Синеус, Трувор, Геральд, Рюрик і ін. в Україні не прийнялися.

В науці соціології можна знайти тезу, що народи, чи люди з нижчою культурою асимілюються до народів, чи людей, з вищою культурою, а не навпаки. Тому треба припускати, що культура українського народу, починаючи трипільською з перед 5000 літ, мусіла бути високою в порівнянні з тією, що її приносили з собою різні кочовничі народи і племена, які часто змінювалися в Україні.

Цікавий з асиміляційного погляду є період завоювання володарями України-Руси північних і північно-східних земель. Ті землі були підпорядковані Володимирові Великому, Ярославові Мудрому і їх нащадкам, аж до Андрія Боголюбського, який в 1169 р. поповнив святотацтво, нападаючи на матір городів українських — Київ, руйнуючи, грабуючи і спалюючи його. Відомо, що на північно-східних землях жили в напівдиному стані племена фінського походження Чудь, Мордва та інші, що підкорилися князям київської династії. Треба припускати, що місцеве насе-

лення, будучи на нижчому культурному рівні, змішуючись і споріднюючись із завойовниками, асимілювалось до них, вносячи рівночасно елементи своєї напівдикої духовости в ментальність нових поколінь. Звідси ота жорстокість і безоглядність до всього, що їх переростало і було інакше.

Ця словансько-фінська мішанина була відтак ще посилена монгольсько-татарським елементом, коли суздальське, а згодом і московське князівства попали на двісті літ під панування татарських ханів, що осіли над Волгою у Казані. Тут завершилася асиміляційна синтеза в формі московського, а відтак російського народу.

Український нарід, який ніколи не зрезигнував зі своєї високої культури, для якого Київ зі св. Софією, Печерською Лаврою і Золотими Воротами став тим, чим для жидів Єрусалим з його святинями і муром плачу, не пішов на татарську службу, а вів безнастанну боротьбу, яка з княжого періоду перенеслась в козацьку добу.

Історія говорить нам також про невтомні зусилля Польщі, що загарбавши вичерпану в боротьбі з татарами Україну, намагалась засимілювати український нарід. В добу феодалізму вистачило мати за собою панівну верству і Церкву, то решта народу мусіла підкоритися. Так зник Прованс, розчинились галійці, лужицькі серби, припинили на століття свій культурний розвиток баски, бретонці, а в Англії валійці. А український нарід видержував усі наступи латинської Польщі і музудманського татаротурецького світу. В цій віковій боротьбі утривалилися в українському народі такі риси, як індивідуалізм і свободололюбність.

Найбільш небезпечним періодом в історії України виявився час закріпачення України Москвою після програної під Полтавою в 1709 р. Зі своїми комплексами культурної меншецінності Москва дивилася на Україну зависимим оком, шукаючи своєї психічної компенсати в повному підпорядкуванні України з її великим історичним минулим і всіма культурними надбаннями.

Петро Перший, як дещо більше освічений деспот від своїх попередників, розпочав справжню асиміляційну політику стосовно підкореної України. Ця політика мала за мету перенести центр культури і освіти з Києва до Москви, чи відтак до Петербурга, присвоїти собі княжу добу і праісторію України, а її саму звести до ролі провінції російської імперії, надаючи їй назву Малоросія. Лінія тієї асиміляційної політики, що її накреслив Петро, перейшла відтак і до його наслідників, щоб завершити нівеляцією окремішности, позбавленням України всяких політичних прав, насуючи Гетьманат і ліквідуючи Запорозьку Січ в 1775 р., що її доконала Катерина Друга. Запровадженням середньовічного феодалізму з наділюванням земель і цілих сіл заслуженим дворянам, в тому і частині козацької старшини, всю решту хліборобського населення було зведено до ролі рабів-кріпаків. Політика асиміляції з боку окупанта проходила на рівні провідної верстви, подібно, як це робили раніше поляки. Наслідки, однак, тієї політики були далеко глибші, як під поляками, бо на допомогу прийшла російська православна церква з її патріярхом, яка підпорядкувала собі православну церкву України, засталиючи українське духівництво повторювати, як на глум, щорічно клятву на гетьмана Івана Мазепу, за його зраду Петра Першого.

Поява в Україні провісників національного відродження, що його

започаткував «Енеїдою» на українській мові Іван Котляревський, а відтак могутній голос Пророка Тараса Шевченка та поява плеяди нових письменників, поетів і науковців 19-го століття, занепокоїли на добре московських асиміляторів. Валуєвський (1863) і Емський (1876) Укази забороняли формально вживання української мови в школах, в літературі і в театрі, щоб таким чином звести її до ролі провінційного малоросійського діалекту для вжитку простолюду, а відтак при допомозі російських шкіл, війська, церкви й літератури взагалі ту мову вилучити з ужитку. Знаємо, що ті заборони викликали ще більший опір і бажання наперекір заборонам створити і збагачувати українську мову й культуру. Раз започатковане відродження української духовости, мусіло прорвати всі греблі заборон і указів. Ніяка сила в світі не могла знищити кореня, який сягав далеко у глибину тисячоліть. Усвідомлення цього моменту було для України спасенням, а для насильних московських асиміляторів поважною поразкою. Це тим більше, що деякі зрусифіковані, чи спольонізовані шляхетні роди почали повертатися до українства. Визвольні змагання 1917-21 рр. і проголошення українських держав, а відтак їх соборности в одну Українську Державу, хоч і без її закріплення, збудували нову протиасиміляційну таму, яка мала спинити дальшу ерозію української національної субстанції в умовах дальших окупацій.

Період між двома війнами на українських землях, був періодом уривалення і поглиблення національної свідомости, яка одиноко може бути дійсним імунітетом проти ворожої асиміляційної політики. Спроба поляків на окупованих нами землях спольонізувати т.зв. «креси східні», тобто Західну Україну, обернулися проти неї бумерангом і положили край тим намаганням раз на завжди. Це саме можна сказати про румунську займанщину, хоч їм вдалося частину українства поставити собі на службу. Чехи були найбільш поблажливі, але на Закарпатті розвинулося мадяронство, що мало свої початки в догвоківій мадярській займанщині. Змадяризована частина української інтелігенції на Закарпатті була поважною перешкодою в 1938-39 рр. заки дійшло до проголошення Карпатської України. А й після того вони допомагали мадярам закріплювати свою владу в здобутій кривавою боротьбою Срібній Землі.

Московсько-царська поразка в асиміляційній політиці стосовно України перед 1-ою Світовою війною, застала імперське керівництво під рукою Леніна застосувати ще більш рафіновану тактику, щоб задержати Україну в своїй духовій та економічно-політичній орбіті. Тези Леніна про національну політику стосовно України йдуть по лінії засудження «великоросійського шовінізму», а тим самим поступлення в бік української мови й культури. Звідси політика НЕП і «українізація» з рівночасним визначенням: «національна формою, а соціалістична змістом». Наслідник Леніна, кривавий Сталін, тільки чекав на проявлення національних елементів в часі «українізації», щоб наклеїти на них ярлик «буржуазних націоналістів» і знищивши їх, повернутись до новітньої асиміляційної політики «зближення народів СРСР» і вкінці «злиття націй» в одну російську націю, яка з тактичних міркувань називалася «советский народ», а ціла імперія його «родина». В цій перспективі він безпощадно розчислювався з СВУ-СУМ і культурним та науковим мозком України, запроторюючи сотнями і тисячами їх на Соловки

Міжнародники

ДИПЛОМАТИЧНІ ДІЇ ОУН

(УЦІС) — У зв'язку з Мадридською конференцією у відповідь на багатство документації про визвольну боротьбу України й інших поневолених народів, а теж на меморандуми, звернення, аналізу ситуації в Україні і в інших уярмлених країнах — Провід ОУН, Голова Українського Державного Правління, Українська Центральна Інформаційна Служба отримали низку прихильних відповідей від урядів та делегацій некомуністичних країн на Мадридську конференцію.

Фрагменти деяких із цих відповідей, що є типові й подібні до інших, пропонуємо увазі наших Читачів, щоб зорієнтувати їх у тому, що розуміння нашої визвольної справи зростає, наші зусилля мають свій позитивний вплив також на офіційні кола західних держав.

З міністерства однієї з країн Голова Проводу ОУН отримав відповідь, в якій, між іншим читаємо таке: «Ми простудіювали Ваш меморандум й інші документи з увагою і з зацікавленням та хочемо Вас запевнити, що наша делегація в Мадриді буде повністю ознайомлена з ними. Як представник для справ КБСЕ нашого міністерства вияснив Вашим представникам під час останньої зустрічі, наш Уряд є незмінно переконаний щодо важливості КБСЕ, але він мусить трактувати справу реалістично і прогрес детанту мусить бути двосторонній та базований на взаємному довірі та співпраці. Це може бути досягнене лише тоді, коли усі держави-учасники будуть респектувати й притримуватися норм міжнародної поведінки та духу й букви основних зобов'язань, які вони врочисто перебрали на себе...

Отже, пріоритет буде даний переглядові причин теперішнього стану взаємин між Сходом і Заходом та резюме нашої делегації покріє становище СРСР і східної Європи на цьому всьому просторі від часу

Сибір на неминучу загибель. При допомозі своїх сатрапів Постишева, Хрущова і Ежова в Україні перевів найжахливіший голокост в історії світу, знищивши голодом 7 мільйонів українського селянства, що відмовилось з індивідуальних хліборобів стати новітніми кріпаками в запроваджуваних на московський лад колгоспах. Була знищена також вся церковна ієрархія УАПЦ на чолі з митрополитом Василем Липківським, свідоме національне учительство і численна інтелігенція, яка могла бути на перешкоді в проведенні диявольського плану повної асиміляції українського народу до норм «старшого брата», «передової нації» між народами СРСР, на яку всі мали взоруватися і її наслідувати. Треба ствердити, що колективізація сільського господарства в СРСР була головним витвором суто російського способу родинного життя в т.зв. «общинах», де не існувала приватна власність, а все було «общинне», тобто колективне.

далі буде

Београду... Проте, з погляду на сучасні дії СРСР, який потоптав найбільшу кількість зобов'язань Гельсінських домовлень, а зокрема на його інвазію й окупацію Афганістану, теперішній міжнародний клімат не є заохочуючий для Мадридської зустрічі...»

А в іншій відповіді читаємо: «Простудіювавши з інтересом Ваші матеріали, наша Делегація присвятить особливу увагу забезпеченням Гельсінським актом людським правам. Тому вона бере до уваги Ваші суттєві пропозиції, які своїм змістом є придатні довести до реального й наявного успіху...»

Міністерство закордонних справ іншої держави пише: «Дякуючи Вам за обидва меморандуми (ОУН і АБН — прим. ред.) на Мадридську конференцію про проблему національних прав, я оцінюю ці документи, як незвичайно цікаві й я дозволив собі поділитися ними з тими друзями, які працюють спеціально над переглядом проблем, зв'язаних зі зустріччю у Мадриді...»

Від голови делегації однієї з держав прийшла така відповідь до УЦІС-у: «Дякую Вам за Ваші листи й залучники зі заявою Кандиби і брошури про Шухевича. Моя делегація дуже сильно цим зацікавилася, ознайомившись зі ситуацією цих обох мужчин. Ми порушили справу Шухевича в часі нашої інтервенції на Конференції й ми дискутували справи, за які бореться Іван Кандиба. Ми можемо тільки сподіватися, що така дебата доведе до бажаних дій з боку уряду СРСР...»

Одна з делегацій пише м. ін. таке: «У відповідь на Вашого листа, який ми передали до уваги теж міністерству закордонних справ, наша делегація бажає підкреслити, що наша країна, як досі, так і завжди, в рамках її обмежених можливостей, намагатиметься причинитися до позитивної розв'язки проблем прав людини...»

Голова делегації однієї з держав пише так: «Пане Президенте, дякую за листи з 26 вересня 1980 і жовтня 1980, які Ви були ввічливі переслати Міністерству закордонних справ разом з документацією і меморандумом, що стосується діяльності Вашої Організації та комплексу проблем стосовно Кінцевого Гельсінського Акту. Ці інформації переслано нашій делегації на Конференцію в Мадриді, яка основно їх перестудіює й візьме до уваги. Прийміть, Пане Президенте, вислови моєї глибокої пошани...»

Від міністерства закордонних справ чергової західньої держави прийшов лист у відповідь на обширну документацію, передану від ОУН, а теж на меморандум, підписаний головою Проводу ОУН.

У цій відповіді, м. ін., читаємо таке: «Наш Уряд з великою увагою слідкує за вістками про подані до відома факти потоптання загальних людських прав і основних вольностей. Він не оминає ніякої нагоди, щоб не ставити в захист під час розмов на міжнародньому, а теж на двосторонньому форумі, та за здійснення у світовому засязі людських прав теж у СРСР.

Для нашого Уряду є ділянкою особливої ваги фундаментальні людські права, до яких належать Вами з'ясовані права народів на рівноправність та самовизначення, у тому теж самозрозуміло в НБСЕ-процесі, де вони є включені в принципи VII Гельсінського Акту. Наш Уряд буде на Мадридській НБСЕ-зустрічі з особливим зусиллям при-

свячуватися темі «людських прав» разом з іншими важливими основними проблемами КБСЕ-процесу з метою видвигнути ще, на жаль, завжди існуючі великі браки й одночасно змагатися за те, щоб були пороблені заходи, які допровадили б до конкретних поліпшень»...

Вельмишановний Пане Прем'єр-міністре, пише інший делегат. «За Вашого листа з 29 вересня 1980 й документацію... дякую дуже сердечно... Я запевняю Вас, що я буду ангажуватися за інтереси України з великим запалом і зверну особливу увагу членів нашої делегації на становище в Україні... Я буду намагатися, щоб сжерувати інтереси доступних мені кіл з усєї західньої Європи на становище в Україні. Я уважаю за особливо важливе, щоб ми в дискусіях з СРСР дискутували не лише особисті права людини, які впливають з III коша і ОН-домовлень, але теж щоб дуже уважно і вперто питали про долю народів у СРСР, яким Ленін на початку свого урядування обіцяв свободу. Я сподіваюся, що події в Польщі будуть запальною іскрою для більше свободи теж в усіх країнах східнього бльоку»...

Делегат однієї із західніх держав, яка ангажувалася в захист прав поневолених народів і за людські права, пише, м. ін., ось що до голови ОУН: «Ваш вклад за здійснення принципів, зокрема стосовно людських і національних прав, є оцінюваний усіма громадянами моєї країни. Хоча розрядка матиме свою поразку, економічна співпраця буде односторонньою, а люди, які борються за основні вольності, будуть нищені, то я свідомий того, що як довго ми маємо таких людей, як Ви, які борються за те, що є справедливе, увесь світ буде кращим місцем для життя.

Якщо Ви відвідуватимете нашу столицю, прошу — увійти в контакт зі мною, щоб ми могли продовжувати нашу приязнь і спільне діло»...

Голова однієї делегації пише таке: «Ваша публікація виявляється для мене дуже корисною і я передав її до нашого дослідчого штабу так, що зможемо мати з неї добру користь»...

Це понищо витяги з декількох відгуків на дипломатичну акцію нашого табору — ОУН. При іншій нагоді ще зможемо повернутися до цієї теми. Не менше прихильні відгуки були на подібну акцію АБН.

«Русифікація, економічна експлуатація, приниження гідності неросіян і винищувальна протинаціональна політика «старшого брата» створюють для українців нестерпні умови життя. Їх провідні діячі приходять до висновку, що русифікаторському насильству необхідно протиставити свободу національного самопізнання, самоусвідомлення і самовироблення. Разом із тим конечні і максимальний культурний розвиток на ґрунті національної мови, традицій та послідовна боротьба проти російського великодержавного шовінізму.

Українці свідомі того, що на практиці «ще тісніше зближення» з російським народом означає насильницьке «зливання націй», а перед усім українською, з нацією російською. Панівна російська нація послідовно намагається здійснювати «злиття націй» у межах своєї імперії на базі російської культури».

(Ствердження й постанови V-го Великого Збору ОУН)

СУМ в дії

XXIII-Й КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Пробудили з зимового сну мальовничу Тарасівку делегати, що з'їхалися з усіх закутин Англії на 28 березня 1981 року, з приводу 23 З'їзду СУМ у Великій Британії.

Приємно, що делегати — молоді сумівці, які були в переважаючій більшості, приїхали в одностроях. Серед молоді були й сеньйори-делегати, гості й представники суспільно-громадських організацій. Делегатів нараховувалося 87, гостей 22.

Започатковано З'їзд співом: «Боже Великий» та сумівським славнем: «Вгору прапори», який настроїв «на струнко» не тільки сумівців-делегатів, але й гостей. Привітав присутніх уступаючий голова, друг Я. Рутковський, пригадуючи, що 1980 сумівський рік проходив під гаслом: «Борись за Україну — ми волі сини». Рівнож наголосив, які річниці будемо відзначати в цьому році, серед них 120-ліття від смерті Тараса Шевченка, іменем якого названо сумівську оселю в Англії і 40-ліття Акту 30 червня, яким пригадується всім, що ми хоч не осягли незалежності в часі визвольних змагань 1918-20 років, все ж робили кількакратно спроби осягнути найвищої нашої мрії — бути в колі «вольних народів».

Після виборів, керування З'їздом було передано другові В. Карпинцю — голові, секретарі — подруга І. Капустинська й подруга О. Іванчук, член ділової президії — друг Микола Яцків. До почесної Президії покликано друга Я. Деремеду — Почесного голову КУ СУМ у В. Британії, друга М. Гринюка — голову К. Комісії Центральної Управи СУМ та представників суспільно-громадських і молодечих організацій в особах: Ред. І. Дмитрів — голова Централі СУБ, який репрезентував рівно ж Видавничу Спілку, редакцію «Визвольного Шляху» та Центральний Патріархальний Комітет, поруч. Б. Микитин — голова ОБВУ, О. Стецик — представниця Г.У. ОУЖ, Я. Василик — голова Української Студентської Громади, Ніну Марченко — представниця Спілки Українських Учителів і Виховників та І. Скальський — представник «Подолії».

Письмові привіти прислали: Патріярх Йосиф І, протопресвітер о. С. Богатирець — УАПЦ, Ярослав Стецько — голова провуду ОУН, Гановський — голова Ц.У. СУМ, Омелян Коваль — голова Центральної Виховної Ради СУМ, парохі католицької церкви: о. Євген Гарабач, о. крил. М. Ратушинський, о. крил. Ярема Гаврилюк, СУМ Америки, Австралії, Франції, Німеччини, Канади, Бельгії, від Товариства Українських Літераторів та редакції «Українська Думка», за під-

писом д-ра С. Фостуна та радник Кардіфу — Степан Терлецький.

Усно склали привіти всі члени Почесної Президії. Ред. І. Дмитрів особливо наголосив важливість наступного десятиліття з уваги на сучасні події в Польщі та неспокій внутрі Советського Союзу. Рух дисидентів серед яких є поважне число українців.

Протокол, як і на попередньому з'їзді був затверджений зборами після його прочитання спеціально покликанною комісією. В склад її увійшли: С. Шмодрак, П. Лапчак, М. Бучок. До Номінаційної комісії увійшли: Михайло Кухта, Володимир Шляхетко, Іван Фінів, до Бюджетової комісії: Б. Микитин, І. Скальський, В. Капустинський, Я. Дереманда, Р. Лецишин, Резолюційної комісії: М. Гринюк, І. Дмитрів, В. Гуменюк і Н. Марченко.

Тому що звіт Крайової Управи був старанно надрукований на 31 сторінці машинопису, друг Я. Рутковський обмежився тільки до доповнення звіту та підкреслення особливих заангажовань, як праця над збірником про політичних в'язнів в англійській мові, який був потрібний для акцій в Мадриді, пов'язаних з Європейською Конференцією Безпеки. Уступаючий голова зазначив, що на протязі року в діяльності СУМ, окрім послаблення на різних відтинках були й динамічні моменти, які додавали стимулу в праці. Фінансовий звіт Тарасівки читав друг Я. Рутковський, за «Господу» звітував друг М. Гринюк. Жодних судових справ на протязі року не було, про що листовно повідомив присутніх Петро Дюк — голова Митрового Суду. За Контрольну Комісію звітував Б. Микитин стверджуючи, що всі касові зіставлення є в належному порядку, проте підкреслив, що тільки 35% членських вкладок було зібрано, порівнюючи з 40% минулої каденції. Якщо такий стан продовжуватиметься, він може спричинитися до фінансової кризи. Контрольна Комісія запропонувала уділити абсолюторію уступаючій Управі.

Дискусія розпочалася з фінансового стану Крайової Управи. Дискутанти вважали, що до такого стану спричинилося те, що не кожен Осередок вив'язався зі збірками на цілі СУМ під час Різдва і Великодніх Свят, та що СУМ не звертався до клубів за пожертвою та занедбання у збиранні членських вкладок. Апелювали, щоб дописували до «Голосу Молоді» що місячно виходить в «Українській Думці», бо інакше не буде віддзеркалення праці Осередків. Стверджено, що спортову діяльність у великій мірі, треба завдячити другові М. Дяківському, проте побажаним було б щоб молоді включалися у цю працю. Галіфакс був ображений, що у річному звіті помилково написано, що вони отримали третє місце, замість другого. Говорив один з дискутантів, що журі на Крайових Здвигах не є справедливим, а часом і некомпетентним. Були зауваги відносно Окружних здвигів, які не є належно підготовані, а також робилося наголос на однострої, які часом перестають виглядати на однострої. Стверджувалося, що попередньо жертвувалося більше на цілі СУМ, як це є в теперішню пору. Мало хто признає гроші для СУМ під час збірок на весіллях, при хрестинах чи ювілеях і ніхто в заповіті, не залишає грошей для молодечої організації. А варто було б, щоб кожен сумівець пам'ятав про існування Тарасівки. Побажаним було, щоб під час таборування був попис юнацтва.

У звіті помилково було подано, що курс вишивки під час табору провела пані І. Вітошинська. Ним провадила пані Слобода. Рівно ж вкралася неточність, щодо української олімпіади у Франції. Наші спортсменці взяли друге місце, а не третє. Могли б і краще пописатися, якби спортсменці з більшим ентузіазмом заангажувалися в спорт та приїздили на заклики спортивного референта. Варто було б звернути увагу на те, щоб під час Крайового Здвигу не було торгівлі, особливо, коли на площі відбувається офіційне відкриття, та щоб приїзджі залишили площу в належному порядку.

В сучасну пору більшість імпрез прикрашають сумівські хори і танцювальні гуртки. Варто було б, щоб частину з приходу давалося до нас Крайової Управи. Були сугестії, щоб Тарасівка брала гроші за «паркування» авт і автобусів. Дехто вважав, що для молодшого юнацтва потрібно мати більш відповідальних виховників, була й протилежна думка, а саме, що деяким виховникам треба охорони перед молодшими бешкетниками. Вважалося теж, що нам варто було б звернути увагу не тільки на матеріальну сторінку, але й на виховну. Стверджувалося, що замало зголошується до вишкільно-виховного табору. Була думка, що ліпше не підвищувати ціни за побут в таборі, що може відбитися на чисельності учасників.

Було зауважено, що у річному звіті не зазначилося про участь сумівців у подорожі до Фельдбаху, організованій Г.У. ОБВУ. Один з дискусантів цікавився, хто має відповідати за підготовку виховників.

В дискусії приймали участь: М. Гринюк, Гарбуз, Іван Кузьо, Яцків, Скальський, Каліка, Шумський, Дяківський, Остапів, Бучок, Середницький, Макогін, Лещишин, Капустинський, Литвин, Коваль, Луцак.

Відповідали дискусантам: Я. Рутковський, М. Гринюк, С. Шмондрак.

Після ухвалення абсолюторії уступаючій Управі, приступлено до затвердження бюджету на наступну дворічну каденцію. Голова Бюджетової Комісії запропонував піднести членську вкладку СУМ, починаючи від сеньйорів і кінчаючи юнацтвом. Проте більшістю голосів пропозиція була відкинена. Отже висота вкладки для працюючих залишилася ф.2.40., для дружинників-студентів ф.1.20 і для юнацтва 60 пенсів.

Бюджетова Комісія тоді запропонувала перевести грошову акцію на цілі СУМ, а також ефективніше збирати членські вкладки та організувати робочі (добровільні) команди для упорядкування Тарасівки, як це робилося на початках.

На пропозицію номінаційної комісії та в наслідок голосування Крайову Управу СУМ очолив поновно Ярослав Рутковський. До Управи увійшли: М. Гринюк, І-Овчарик, І. Зорик, М. Бучок, А. Стриганин, В. Шляхетко, М. Гуменюк, І. Семчишин, Р. Татарчук, О. Іванчук, Л. Дереманда, І. Фінів, Б. Терлецький, І. Капустинська, Богдан Рутковський, О. Федечко, Галина Пістун, В. Карпинець, Л. Дяківська. Заступники: Мирон Содорук і А. Безушко. Мировий Суд: Данкович, Капустинський, Литвин. К. Комісія: Микитин, Скальський, Лапчак, Шумський. В складі КУ порядном почесної функції є Почесний голова Ярослав Дереманда.

Виховна Рада залишилася в тому самому складі, що й попередньої каденції з виключенням д. С. Шмондрака, з тим що її очолюватиме друг І. Овчарик.

Переходовий прапор затримав Осередок СУМ у Волвергемптоні. На рекомендацію Осередків СУМ було видано відзнаки поодиноким сумівцям за десятирічну діяльність в СУМ. Отримали їх сумівці з Волвергемптону, Лондону, Манчестеру, Лестеру і Глостеру. Резолюції 23 Крайового З'їзду Спілки Української Молоді у В. Британії були прийняті одногосно. У внесках пропонувано організувати курс для молодих виховників різних ступенів, нав'язати живий контакт з Осередками, приділити увагу курсам ІСПО, перевести реєстрацію та відділити юнацтво від дорослого членства, прохалося К. Управу організувати конференції по Округах, закликалося молодь прийняти участь в Олімпіяді, яка відбудеться в Тарасівці від 15 до 21 серпня, цього року. Повідомлялося, що при СУМ відкриється стрілецький клуб та пропонується молоді до нього включитися.

Друг М. Гринюк зробив внесок, щоб з нагоди 40-ліття Акту 30 червня 1941 року, вислати привітальну телеграму голові Державного Правління Ярославів Стецьку, на що дали апробату зібрані.

З'їзд закінчено відспіванням Національного Славня.

Зимовий Семінар СУМ в Едмонтоні

В днях 21-го, 22-го та 23-го лютого, 1981 р. мали нагоду члени Спілки Української Молоді, осередок Едмонтон, взяти участь у зимовому семінарі. Цей семінар зорганізований був Булавою та Виховним складом осередку. Мета цього семінару була, щоб старше юнацтво, дружинники, впорядники та виховники зійшлися разом в приятельській атмосфері продискутувати теми виховного, ідеологічного та іншого сучасного характеру. Надія організаторів цього семінару була, щоб в неформальній атмосфері все змогли висловити будь-які свої особисті думки.

Семінар відкрито доповіддю на тему «Наше гасло — Бог і Україна!» Цю доповідь виголосив капелян осередку СУМ в Едмонтоні, отець Михайло Ковальчик. Присутні вислухали теплі та дуже змістовні слова отця капеляна. Порушенні отцем точки були всім присутнім дуже близькі, та справді спонукували до перевірки своїх почуттів, та глибшого розуміння нашого гасла.

Дальші теми були: «На котру ногу стати; матеріалізм чи християнство?», «Наша роля на еміграції», «Українські канадці чи канадські українці?», «Чи маємо систему?»: «Психіка дітей, аналіза системи іспитів в СУМ-і.», «Де починати?», «Як і де шукати матеріали на гутірку і як її (гутірку) складати», «Здорове тіло — здорова уша», Як зорганізувати спорт, щоб зацікавити дітей? (Практичні вправи)», «Ми йдемо вперед!». Вище згадані теми виголосили виховники та дружинники осередку. Учасники брали живу участь в кожній представленій темі, висловлюючи свої думки та побажання що до дальшої сумівської праці. Семінар відвідали друзі М. Шепетик — голова Крайової Управи Канади та М. Фіголь — секретар Крайової Управи.

Учасники семінару передискутували багато тем, та побачили що справді є праця, і ще й цікава та потрібна праця в Спілці Української Молоді для нашої молоді. Є праця і є потреба працівників!

Ансамбль

«Червоний мак»

у Вінніпезі

Зліва направо:

Марійна Станович,

Галя Загорода,

Мирослав Куревич

— музичний аранжер

Натална Босак,

Оксана Станович.

Четверо дівчат, а саме: Марійка Станович, Галина Загорода, Наталка Босак і Оксана Станович, які вже кілька років співають як хористки, створили нарешті свій власний квартет з дзвінкою назвою любимої вояцької квітки.

Активні в СУМ і зокрема у студентському хорі «Тирса», всі зірки квартету «Червоний мак» вміють грати ще й на якомусь інструменті, беруть участь у танковій групі вінніпезького Осередку СУМ і вже виступали у ряді її імпрез в Канаді та ЗСА.

Керує ансамблем Юлія Куревич і дякуючи їй, ансамбль «Червоний мак» має поважний репертуар з українських народних пісень у власній та оригінальній інтерпретації. З ними квартет виступав на Українському Фестивалі 1980 р. у Давфіні, де здобув не тільки перше місце в елімінаційному змаганні (конкурсі) співу і танців, але і стипендію як переможець загального фестивалю та має вже запрошення до участі у фестивалі 1981 року.

Ансамбль «Червоний мак» теж брав участь у програмі павільйону Київ у цьогорічній Фольклорамі та, заохочений першими осягами, планує відвідувати українців у домах для старших і брати участь у громадських святах своєї спільноти у Вінніпезі і поза містом.

Варт при цьому згадати, що акомпаніатором і музичним аранжером квартету «Червоний мак» є мистець - акордеоніст Мирослав Куревич, молодий фармацевт і активний бізнесмен (м. ін. співвласник «Брадерс Фармасі» на Селкирк вул.), який виступав уже в складі Симфонічної оркестри, оркестри Теда Комара та оркестри СіБіСі, а теж акомпанював Іванці Карасевич.

Щастя Дажаємо

4.10.80 р. в Тандер-Бей, Канада, звінчалися Роман **ТИКАЙЛО** з Ошави з Даркою-Іванкою **РЕКШИНСЬКОЮ** з Т.-Бей. Тайну вінчання уюлив о.кріл. Ю. Габрусевич.

Весільна гостина відбулася за українським звичаєм в домі Шервуд при численних гостях. Старостував о. А. Калічинський. Обидвоє Молоді були активними в СУМ і здобули належну освіту, поселившись в місці праці, в Калгарах.

На поправиних, наступного дня, за ініціативою о. В. Мазнички гості склали 102 дол. на українську пресу, з чого по 25 дол. на «Авангард» і «Крилаті».

Сердечне Спасибі Жертводавцям і Ініціаторові, а Молодій Сумівській Парі — Многих і Щасливих Літ!

28 лютого 1981 року в Палатайн (Осередок ім. Д. Вітовського) ЗСА, звінчалися довголітній член управи СУМ Ярослав **СИДОРЕНКО** з Катрусєю **ПЕТРОНСЬКОЮ**.

З тієї нагоди друзі Молодої Парі зробили їм товариське прийняття в домі СУМ в Палатайн. Весільні гості склали пожертви в суму 81.00 долярів на пресовий фонд «АВАНГАРД»-у.

Новоженцям Ярославів та Катрусі бажаємо Многих і Щасливих літ та довгого і радісного подружжого життя.

Друзі!

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНГАРДУ»

Франція

Париж: П. Кучинський — 15 ффр /також на «Крилаті» — 15 ффр/
Копчук Іван: зб.л.ч. 621 — 330 ффр. Склали — п-тво Грицани — 100 ффр.,
С. Семенюк — 50 ффр, по 30 ффр.: Копчук Б., Карабін Маруся;
по 20 ффр.: Копчук І., Кучинський П., Бублинський Мих., Друар
Лариса, Пастернак Т.; по 10 ффр.: Копчук Ігор, Турш А.

Канада

Монтреаль: Р. Романцишин — 4 дол. З похоронів сл.п. П. Фіголя — 25
д. /також на «К» — 25 д./ Українська Народна Каса — 100 д.
/також на «Крилаті» — 100 д./

Велланд: Е. Макар з весілля Михайла Макара з Орисею Саломон — 50 д.
Етобіно: М. Ружило, зб.л.ч. 30 — 26.50 дол. Склали: М. Ружило — 8.50 д.
С. Гула — 5 дол.; П. Шумський — 3 д.; по 2 дол.: І. Гладчук,
М. Шадний, О. Федорчук, І. Муравський, А. Борис.; В. Дзюбанівсь-
кий, з весілля Андрія і Олі — 75 дол. /також на «Крилаті» — 75 д./

Вінніпег: Нарожняк — 9 дол.

Кіченер: О. Малко, зб.л.ч. 717 — 58 дол. Склали: по 10 д.: інж.
Д. Романишин, О. Малко; по 5 дол.: В. Новак, М. Зубрицький, П.
Павелко, С. Головка, В. Бицик, С. Гриневич, В. Товарицький; С.
Мудрик — 3 дол.

Тандер Бей: О-к СУМ, з весілля Р. і М. Тикайло — 25 дол. /також
на «Крилаті» — 25 дол./

Калгари: М. Андрійшин, зб.л.ч. 707 — 85 дол. Склали: О-к СУМ — 50 дол.
по 5 дол.: М. Андрійшин, Д. Тисячний, В. Лупицив, Д. Коваль,
А. Коломийчук, В. Сидорук, І. Данильчук.

Торонто: К. Юрійчук — 2.50 дол.

Швейцарія

Льозанна: О. Грабовська — 20 шв.фр.

ЗСА

Авбурн: Іван Тороус, зб.л.ч. 740 — 25 дол. Склали по 5 дол.: І. То-
роус, Геня Дрочак, Р. Ленчак, В. Леканка, І. Латанишин.

Чікаго ім. М. Павлушкова: з весілля Христі Косар з Володимиром Бе-
ньом — 50 д. /також на «Крилаті» — 50 дол./, з весілля Юлі
Кральки з Зеноном Шуликом — 50 дол. /також на «Крилаті» — 50 дол./
Т. Фірцович, зб.л.ч. 199 — 5 дол. Управа О-ку СУМ — 43.25 дол.
/також на «Крилаті» — 44 дол./

Гартфорд: В. Грунтовський, зб.л.ч. 717 — 10 дол. Склали по 5 дол.:
В. Грунтовський і Ірина Мельник.

Пасайк: В. Андрух, зб.л.ч. 274 — 9 дол.

Чікаго ім. Крут: 24-й Відділ ООЧСУ — 25 дол.

Клівленд-Парма: Управа Оселі «Хортиця»; зб.л.ч. 757 — 100 дол. С.
Кріслатші, зб.л.ч. 218 — 5 дол.

Нью Йорк: З весілля Богдана Гаргая з Марійкою Барною — 50 дол.
/також на «Крилаті» — 50 дол./ п-га Марія П'ятка, зб.л.ч. 267 — 10 дол.

Байон: Михайло Голубець зб.л.ч. 743 — 10 дол. /також на «Крилаті» — 10 д./
Боффало: Ірина Сташків — 10 дол.

Бруклін, Огайо: Т. Василик, зб.л.ч. 229 — 4 дол.

Австралія

Мельбурн: *І. Романів, зб.л.ч. 802 — 41 дол. Склали по 5 д.: А. Поштір, Б. Лех, П. Сенів, Р. Захаряк; по 2 дол.: І. Романів, Ю. Орінчак, В. Піпко, Б. Грушовський, В. Гірняк, Р. Занко, М. Груник, М. Годеревич, П. Дідик; по 1 дол.: Ф. Колісник, В. Пундяк.*

Аделейда: *О. Волинець, зб.л.ч. 457 — 46 дол. Склали по 9 дол.: Р. Новосільський; по 5 дол.: О. Волинець, С. Трушкевич; по 4 дол.: С. Павлик; по 3 дол.: І. Голик; по 2 дол.: П. Курпіта, М. Дацків, І. Сливка, Р. Бойко, В. Пастух, О. Загоруйко, В. Іванів, С. Костишин, С. Гирич.*

М. Дацків, зб.л.ч. 811 — 17 дол.: Склали — Т.О. Андрушко — 5 дол.; по 2 дол.: М. Дацків, Й. Мисько, М. Гевко, І. Голик, М. Божик, О. Загоруйко.

о-к СУМ, зб.л.ч. 813 — 18 дол. Склали — Управа О-ку — 10 дол; Микола Мисько — 3 дол; по 2 дол.: Наталка Голіян, П. Пецюх, 1 дол. — І. Соркен.

Квінбікс: *Маруся Яцишин, зб.л.чч 507 і 814 — 105 дол. Склали по 7 дол.: Надя Яниш /6 років/, Тарас Яниш /5 років/ по 5 дол.: Маруся Яцишин, П. Лютак, П. Залуцький, М. Олійник, Г. Дмитряк, Брумерський, Ю. Кулішак; 4 дол. — Микола Яцишин, по 3 дол.: Софія Яцишин, Оксана Сідвен, о. В. Рожик, Р. Івашків, п-і Дмитряк; по 2 дол.: п-і Корейба, Яремчук, інж. С. Місько, інж. І. Малецький, Леся Пукальська, Р. Монджейовський, Р. Микитович, Кошицький, Марія Осаліван, п. Надурак, Вархоляк, Надя Спасибів, п. Гладенький, п. Кучерка; по 1 дол.: О. Габелько, Ірива Ш.*

З РОДИННИХ НАГОД НА ПРЕСФОНД

В суботу, 31 січня 1981 р., заходом Дітей і близьких Друзів, в залі церкви св. Йосафата в Філадельфії, відбулася гостина для п-ва Євгенії і Петра Леськів з нагоди їхнього 25-літнього Подружого Ювілею.

Цю ювілейну гостину відкрив і нею провадив п. Михайло Качак. При вході на залю гості привітали Ювілят грімким «Многая Літа». Відтак вітала своїх Батьків-Ювілятів старша дочка Галя, коротко промовляли п. Петро Кобрин, о. Роман Мірчук та п. Мирон Солтис. Під час прийняття за ініціативою п. Солтиса переведено збірку, з вислідом 330 дол. Зібрану суму розподілено: на Радіо-програму ОУВФ у Філадельфії 280 дол. і по 25 дол. на журнали «КРИЛАТІ» і «АВАНГАРД». Всім жертводавцям складаємо щирю подяку, а Шановним Ювілятам бажаємо кріпкого здоров'я і Многих літ!

ВІД ВИДАВНИЦТВА

Це число «Авангарду» випускаємо подвійно нумерованим, щоб наздогнати спізнення. Натомість дальші числа повинні появлятися нормально, щоб мати п'ять випуснів на рін. Спізнення спричинене повільністю вplat на рахунок передплат, а таном залеглостей за попередній рін з рахунну нольпортажі. Просимо Шановних Відборців «Авангарду» розуміти становища Видавництва, яке не може далі задовжуватись, а мусить ченати на біжучі впливи, щоб понривати кошти випуску номного числа. Тому просимо пам'ятати про потребу своєчасного внесення передплати, зглядно розчислення з нольпортажі, підтримку в формі првсфонду і придбання нових відборців. Тільки в цей спосіб зможемо забезпечити своєчасність появи журналу та понрацання його форми і змісту.

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

Роман Зварич: <i>Сумління молоді</i>	1
<i>Резолюції на доповіді з 1-ої Конференції СУМ — 1946 р.</i>	2
...: <i>Святкування Уродин Патріярха в Римі</i>	3
ЦУ СУМ.: <i>За Правду, за Волю України!</i>	5
Євген Орловський: <i>Молодь — Авангард у боротьбі</i>	14
М.А.: <i>Спілка Української Молоді і СВУ /2/</i>	17
...: <i>«Хроніка» про смерть і похорон В. Івасюка</i>	24
Михайло Осадчий: <i>Де ти, де ти, далека муко,</i>	25
І. Кандиба: <i>Одисея Українського Правника-Патріота /2/</i>	26
Г.А. Приходько: <i>Прошу уважати мене українським націоналістом</i>	32
В. Чорновіл: <i>Слово на суді</i>	34
І.Г. Сокульський: <i>За право бути українцем</i>	36
ПС ТУСМ: <i>ТУСМ відбув «Тиждень оборони Ю. Шухевича»</i>	40
В.Г.: <i>Князь Валійський — гість української громади в Дарбі</i>	43
Ректорат уВУ: <i>Студії в УВУ 1981 р.</i>	46

ПОЕЗІЯ — ПРОЗА

Микола Фіголь: <i>Щасливої дороги, Богдане!</i>	47
Богдан Баран: <i>Рідна мова, Віра, Надія, Людина</i>	47-49
<i>Життя, Заклик</i>	50
Кіндрат Сторчак: <i>Павло Полуботко, трагедія /2/</i>	51
Олесь Бердник: <i>Прометей</i>	57

НАУКА — КУЛЬТУРА — МИСТЕЦТВО

С. Вожаківський: <i>Д.С. Бортнянський — український композитор</i>	59
о.Є. Небесняк: <i>«Син матері» — платівка «Стихії»</i>	64

ВИХОВНИКИ

О. Коваль: <i>Проблеми асиміляції /1/</i>	66
---	----

МІЖНАРОДНИКИ

УЦІС: <i>Дипломатичні дії ОУН</i>	70
Н.М.: <i>XXIII-й Крайовий З'їзд СУМ Великобританії</i>	73
Вероніка Чучман: <i>Зимовий Семінар СУМ в Едмонтоні</i>	76
...: <i>Ансамбль «Червоної мак» у Вінніпезі</i>	77

ЩАСТЯ БАЖАЄМО

Роман ТИКАЙЛО і Дарка-Іванка РЕКШИНСЬКА, Ошави-Тандер-Бей, Ярослав СИДОРЕНКО і Катруся ПЕТРОНСЬКА, Палатайн, ЗСА...78	
<i>ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНГАРДУ»</i>	79
<i>Від Видавництва СУМ</i>	80
На обкладинці: <i>Демонстрація ТУСМ з оборони Ю. Шухевича в Нью Йорку..I</i> <i>Обкладинка 1-го числа «Авангарду» з 1946 р.</i>	IV

АВАНТИАРА